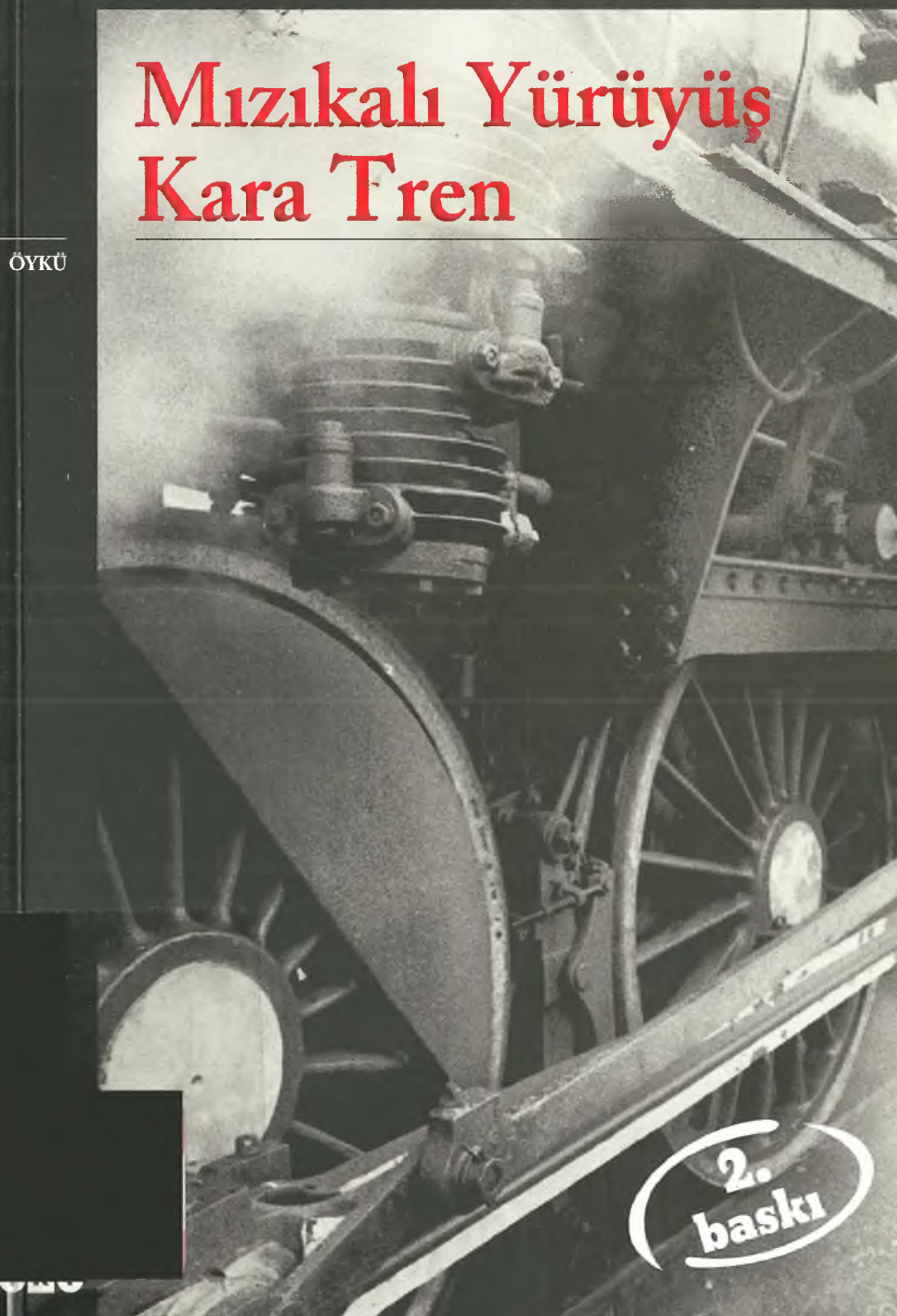
Vüs'at O. Bener

Mızıkalı Yürüyüş Kara Tren

ÖYKÜ

2. baskı

MIZIKALI YÜRÜYÜŞ
KARA TREN

Vüs'at O. Bener (1922, Samsun-31 Mayıs 2005, Ankara) İlkokulu Erzincan'da, ortaokulu Sivas'ta okudu; Bursa Işıklar Askeri Lisesi ve Harp Okulu'ndan sonra 1953'e kadar orduda görev yaptı. 1957'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Kamu kuruluşlarında çalıştı; 1992'de emekli oldu.
1950'de *New York Herald Tribune* gazetesi ile *Yeni İstanbul* gazetesinin ortaklaşa düzenledikleri öykü yarışmasına katıldı; "Dost" adlı öyküsüyle dikkat çekti. *Seçilmiş Hikâyeler, Varlık, Yeditepe* dergilerinde yayımladığı öykülerle tanındı. Öykülerinden "Dost" Fransızcaya, "Batak" Almancaya, "İlki" İngilizceye çevrildi. Hakkında, *Vüs'at O. Bener: Kara Anlatı Yazarı* (Semih Gümüş, YKY 1994), *Vüs'at O. Bener: "Bir Tuhaf Yalvaç"* (Norgunk, 2004) adlı iki kitap yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Dost*, 1952; *Yaşamasız*, 1957; *Dost*, (29 öykü) 1977; (32 öykü) 1986; *Siyah-Beyaz*, 1993; *Mızıkalı Yürüyüş*, 1997; *Kara Tren*, 1998; *Kapan*, 2001.
Roman: *Buzul Çağının Virüsü*, 1984; *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*, 1991.
Oyun: *Ihlamur Ağacı*, 1962; *İpin Ucu*, 1989.
Şiir: *Manzumeler*, 1993.

Ödülleri: *Ihlamur Ağacı* ile 1963 TDK Tiyatro Armağanı; *İpin Ucu* ile 1980 Abdi İpekçi Tiyatro Armağanı; *Siyah-Beyaz* ile 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Öykü Ödülü ve 1993 Sedat Simavi Vakfı Ödülü; 1992 Edebiyatçılar Derneği Altın Madalya Onur Ödülü; 1997 Ankara Öykü Günleri Onur Ödülü; 2000-2001 İsmet Küntay Tiyatro Ödülü; 2005 İstanbul TÜYAP Kitap Fuarı Onur Yazarı.

Vüs'at O. Bener'in
YKY'deki kitapları:

Dost – Yaşamasız *(2003)*
Siyah-Beyaz *(2003)*
Bay Muannit Sahtegi'nin Notları *(2003)*
Mızıkalı Yürüyüş – Kara Tren *(2004)*
Buzul Çağının Virüsü *(2004)*
Ihlamur Ağacı – İpin Ucu *(2004)*
Kapan *(2004)*
Manzumeler *(2004)*

VÜS'AT O. BENER

Mızıkalı Yürüyüş Kara Tren

ÖYKÜ

Yapı Kredi Yayınları - 2013
Edebiyat - 596

Mızıkalı Yürüyüş - Kara Tren / Vüs'at O. Bener

Kitap Editörü: Murat Yalçın

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Üç-Er Ofset
Yüzyıl Mah. Massit 5. Cad. No: 15 Bağcılar / İstanbul

Mızıkalı Yürüyüş, İletişim, İstanbul 1997
Kara Tren, İletişim, İstanbul 1998
YKY'de 1. Baskı: İstanbul, Mart 2004
2. Baskı: İstanbul, Temmuz 2006
ISBN 975-08-0770-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2002
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://yky.estore.com.tr
www. teleweb.com.tr

İÇİNDEKİLER

MIZIKALI YÜRÜYÜŞ • 7

KARA TREN

Tepede • 111

Saklı Tutulan • 112

Pasta • 113

Brucella • 115

Kara Tren • 118

Fotoğraflar • 123

Yok Nikâh • 125

Buluşma • 127

Uçak Korkusu • 130

Telgraf • 132

Gece Düzeltmenliği • 135

Optalidon • 137

Doğum Yılı • 141

Sarık Sandalyesinde Üniformalı Bir Adam • 145

Düğün Geceleri (I) / Köpek Memesi • 146

Düğün Geceleri (II) / Horlama • 149

Düğün Geceleri (III) / Öç Almak • 151

Sünnet • 153
Yaylı Çalgılar • 155
Bir Tutam Saç • 157
Ölüm Hak, Miras Helal • 159
M.R. • 160
Odayı Ayırmak Sorunsalı • 162
Düet • 163
Müsaade Sizin • 165
Fattuş • 167
Zaman Kıskacı • 169
Gaipten Bir Ses • 170
Final Yaygarası • 171
Tortu • 172

MIZIKALI YÜRÜYÜŞ

Ümit AKIN'a
sevgiyle

Lamelif Sokağı'na gidiyorum, yeğenimin yanına. Terminale indiğimde ona nasıl telefon edebileceğimi düşündüm durdum yol boyunca. Jetonum yok. Olsa da telefon kulübesi kim bilir nerede? Hem ben jetonu önce mi, almacı kaldırdıktan sonra mı kutudaki deliğine yerleştireceğim? Oluklu yüzünü mü, düz yüzünü mü? Arkamda sıra bekleyen varsa büsbütün şaşırırım. Jetonu yutup ses vermeyen kulübe telefonlarından nefret ederim. Çoğu bozuktur zaten. Yumrukla dur artık aşağıya düşsün diye jeton. Şehiriçi, şehirlerarası kulübe telefonları ayrıdır sahi. Canım terminalde telefon olmaz mı? İyi de, bakalım izin verecekler mi telefon etmeme? Ettirdiler diyelim, bakarsın yoktur evde çocuk. Çocuk diyorum, otuz beşinde, koskoca adam. Saçma korkum, ama korkularım dur durak bilmez hale geldi, en basit olumsuzluk belirtisi, olasılığı, oluşumu yüreğimi daraltmaya yetiyor. Otobüs devrilse de bitse işkence. Oysa ölüm gelmeyebilir, kolum bacağım kopabilir, tekerlekli iskemleye mıhlanabilirim. Örneğin kıçımı kim temizleyecek? Öbür suçsuz yolcular umurumda değil. Ne bağışlanmaz acımasızlık. Salt kendime dönüğüm. Böyle miydim ben? Yetmiş bir yaşımı sürdürüyorum, o yüzden olsa gerek. İki yıla yaklaştı işime son verileli. İlk aylar girişimlerimden sonuç alabileceğim umuduyla pek sıkılmadım galiba. Sonra? Tüm umutlar yıkıldığından beri hiçbir işe yaramadığım, yaramayacağım saplantısı bir yana, ölüm beklentisi çıkmazına saplandım. Aklım başımda sözde. Kesinlikle buluşamayacağımız bir kavram, olgu ölüm. Yazan, okuyan adamsın, iyi kötü emekli aylığın da var. Bütün gün yazılacak, okunacak. Göz tansiyonum gitgide azıyor. Taş çatlasa iki saat dayanıyorum. İşim varken saat altıda fırlıyordum yataktan. Şimdi, saat onu bulayım hiç değilse deyip, debeleniyorum yatağımda. Kalk giyin, gazete al, yürü biraz. Nereye? Dal,

çık sokaklara amaçsız. Kulaklarımı hırpalayan korna, fren sesleri. Öfkelen çalım atıp geçen, koşuşturan insanlara. Tek uğrayabileceğim yer Işık Eczanesi. Bülent Işık. Genç adam kapıdan karşılar. Ne ki bıkacak bir gün ihtiyarın yinelemekten kaçınamayacağı anılarından. Haldun Taner'in Fazilet Eczanesi'nden sözettim ona, Eczanenin Akşam Müşterileri adlı öyküsünden oyunlaştırdığı. Gülümsedi.

Yeğenim Onur, 12 Eylül 1980 darbesinin gerçekleştiği sıra İsviçre'deydi. Tıp Fakültesi son sınıf öğrencisi. Yirmi bir, yirmi iki yaşlarında olağanüstü zeki delikanlı. Ailede tek mavi gözlü. Boylu, yakışıklı, kumral. Babasının Avrupa'daki görevleri nedeniyle daha ilk okul çağında Fransızca'yı sökmüş. Sonra Fransızca eğitim veren bir özel liseyi bitirdi, Ankara'da. Tatlı küfürbaz. Hemen her akşam arkadaşları geliyor baba evine. Meyve tutkunluğu dillere destan. Televizyon seyrederken ana avrat küfrediyor, çılgınlar gibi bağrış, çığrış eşliğinde. Baba çok düşkün oğluna. Ara sıra kaş çatmaktan öte, sertçe uyardığına tanık olmadım. Ana da öyle. Benim yüzümden birkaç tokat yemişti ama çocukluğunda, Menekşe Kampı'nda. Yelda'ya –küçüğü yeğenime– gebeydi Nilgûn; annesi. Bakalım anımsayabilecek mi, kavuşunca anlatayım. Baba Sinan'ın öfkesi burnunda değildir, ama parladı mı seçtiği sözcükleri ite atsan yemez der, Nilgûn. Aile içi sorunları titizlikle saklar Sinan. Konuşulmasından, tartışılmasından sakınır. Küstüğümüz, olabildiğince edepli tartıştığımız olmadı mı hiç? Çooook. İçimde ukdedir o gece. Demirlibahçe'de yanlarında pansiyoner kaldığım ailenin bitişik odasında geçirilen bir diz boyu karlı yılbaşı gecesi. Hukuk Fakültesi üçüncü sınıfındaydı yanılmıyorsam Sinan. Gûya eğleneceğiz. Bir büyük sepete rakı, votka, likör, cin... ne bulduksa doldurup getirmiştik odama. Sinan'ın arkadaşlarından, rahmetli demeye dilim varmıyor Mustafa Gülmez'le Reşat Kahraman gelmişlerdi. Öbürlerini pek anımsayamıyorum. Sac sobamız nar gibi. Sönmeye yüz tuttukça atıyoruz içine sofaya yığdırdığım düzgün kesimli meşe odunlarından birer ikişer. Penceremde perde yok. Camlar kristal mozayiği. Sucuk, beyaz peynir, kutu sardalya, konserve yalancı dolma, fındık, fıstık, leblebi, bol ekmek nevalemizi ev sahibinden ödünç aldığım pişmaniye tepsisine diz-

dik. Yan bağdaş kurup başladık hızlı fondiplere. (Rakılar, su şişeleri mutfak penceresinin pervazında, ılıtmıyoruz. Buzdolabı ne gezer.) Arada eşlik ediliyor, orta boy radyomdan zamanın alaturka şarkılarını sıralayan hanendelere. Telefunken'di markası. Şimdi bile mırıldanabiliyorum Sofya Radyosu'nun kapanış müziğini. Nurgül'e ne zaman sıra gelebilecek anlatıda? Bakalım. Sol üst köşesinde yeşil ışık. Sesi netleştirmek için yuvarlak göz lambasındaki yarım kürecikleri birleştirmek gerekir. Uyum hakgetire. Bozuk, ayrı tonlamalar, 'yahu ağabeyimizi dinleyelim, yalan yanlış bağrışıp durmayın' uyarılarını kimsenin dinlediği yok. Meyan anımsanamayınca uydurulan, gevelenen sözcükler. Kararlıydık, sabahlayacağız. Bir somya, bir sedir, yerde bir eprik kilim, bir yedek battaniye var yararlanılabilecek sızanlar için. Paltolarımıza da bürünüveririz ne çıkar? Bir an önce sarhoş olmalı, zamanı öldürmeli. Hıçkırık tutan birinin söylemeye çabaladığı sevda şiirleri gülüşmeler arasında güme gidiyor. Rakı şişeleri boşaltılınca öbür içkilere girişildi. Renkli üç mum pırpırlandı söndü. Mustafa'ya ilişti bir ara gözlerim. Duvara dayamış sırtını, kaydırıyor kendini döşemeye. Zar zor toparlanıp oyununu yineliyor. Kaydırak oynadığı çocukluğunu mu yaşıyor nedir? Neydi tartışma konusu aramızda, izi kalmamış belleğimde, ama öfkeye dönüşmüştü galiba. Sinan'a yüklenmiş olmalıydım. Ola ki lise son sınıftayken yerel halkevi dergisinde yayımlanan şiirlerini eleştirmeye kalkmışımdır. Reşat da katılmıştır kesenkes ağız dalaşımıza; acı yeşil, hareli, koygun gözlerinde çizgilenen alaycılığından hep ürkmüşümdür.

Sinan'ın uzandığı somyadan doğrularak, 'sen beni kıskanıyorsun ağabey!' demesiyle yanağında şaklayan tokat bir olmuştu. Donakaldı çocukcağız. Reşat kolumdan çekip sürükledi beni odanın dip köşesine. Tir tir titriyorum. Öbür gençler birer köşeye devrilmişlerdi bile. Oda kapısı, sonra sokak kapısı çarpıldı. Sinan yalınayak, başıkabak vurmuştu kendini sokaklara. Reşat'la ben ayılmıştık birden. Biz de fırladık dışarıya. Keskin ayaz. Bata çıka koşuyoruz, bir yandan bağrışıyoruz: 'Sinan neredesin? Bağışla Allah aşkına, ses ver!' Bir alacakaranlık sundurmanın altında bulmuştuk onu. Büzüldüğü binek taşının üstünde hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Çeneleri vuruyor birbirine.

'Telefon et amca, gelir alırım seni terminalden', demişti Onur. Okmeydanı'ndan servis aracına bindik. Gümüşsuyu'na geldim. Yolcular karşılandı. Boşalan terminalde bir ben tek başınayım. Hüzne tutuklandım hemen. Yalnızlığını seçen katlanmalı. Seçtiğimi de nereden çıkarıyorum? Öyle, kendiliğinden oluştu. Çekine çekine masa telefonuna yaklaştım, kaş göz işaretiyle izin aldım. Yanlış mı çevirdim acaba, tık yok. Güvenmemeliydim ezberime, bakayım defterime. Doğru. Ama bakalım doğru mu çevirdim? Birkaç tel saçını yan taramış terminal sorumlusu göbekli adamın suratı meymenetsiz. İkinci ricamı kim bilir nasıl karşılar, para önersem bile. Oturup beklesem. Gelmeyecek ki! 'Telefon et', demedi mi? Ahmaklığın bu kertesine de pes doğrusu. Adam bir ara kapıdan dışarı çıkınca yüreklendim. Elim titreye titreye çevirdim bir daha numaraları. Açıldı neyse ya, bir kadın sesi. Yine mi yanlışlık yaptım yoksa. Boncuklandı ter alnımda. Kekeledim. Telefona ses verende de bir tuhaf, soğuk tutukluk. Yineliyorum, adımı söylüyorum, birtakım mırıltılar. Yok yeğenim anlaşılan. Aklıma nereden gelsin yabancı olduğu kadının. Zar zor anlaştık. İngilizceye benziyordu sözleri. 'Repeat please', diyebildim, yanıtını kestirebildim hele ki. Yeğenim gelmemiş daha. Tarife göre Alman Başkonsolosluğu'nun yanından aşağıya giden dar, dik sokak. Yine de bulamam kaygısı çöktü içime. Geri dönen suratsız adam da kuşkulu bakıyor. Kaptım bavulumu. Sokak, adres sormaktan öteden beri sıkılırım. Soranlara da illet olurum, bilsem bile ters yönlere, sokaklara yollarım soranları. Yine de tabelasında market yazılı, dükkânının eşiğinde kehribar tespihini şıkırdatan bakkalı yakın buldum kendime. Adamın gür çalı saçları boyalı. Bıyıkları sarkık, al yanakları güleççe. 'Karşısındasın beyim. Geç karşıya.' 'Şu Alman Başkonsolosluğu mu?' 'Evet geç geç, dikkatli ol arabalara.' Hemen hemen boşalma oldu caddede, dar attım kendimi önce yüksek refüje, sonra karşı kaldırıma. Konsolosluk duvarında sokağın tabelasını görünce rahatladım biraz. Yokuş aşağı kapı numaralarına baka baka iniyorum. Bavulum da bayağı ağır. Neyse buldum. (5-7) Neden hem beş, hem yedi? Yedi plakası da eğri, demir kapıya bakır telle tutturulmuş. İteklemeye çalıştım kapıyı, oynamadı yerinden. Tek bir zil düğmesi var. Bastım,

uzun uzun. Gelen giden yok. Hay Allah, ne yapmalı? Derken merdiven başında pos bıyıklı, yelekli, kara kuru bir adamcağız belirdi. Kapıcı kimliği kılığından belli. Açtı kapıyı. İkircikli bakıştık. Kimi aradığımı söyleyince pası açıldı yüzünün. Demek hoşnut Onur'dan. Şıp kavradı bavulumu. (11 nolu daire). Eski yapı. Asansör yok. Arkasından duraklaya duraklaya çıktım merdivenleri. Bekledi kapıcı, soluğum düzelsin. Bas işaretini alınca bastı zile. Açıldı kapı. Aaa, yeğenim. Sımsıkı kucakladı beni, güçlü kollarında kesildi ayaklarım yerden. Ali Efendi bahşişini aldı, buyruğunu bekledi Onur'un. Daha antrede sordum kimdi telefondaki. Gündelikçi kadın olamaz. Güldü. 'İlahi amca. Görürsün şimdi.' Girdik salona. Genç, esmer, bir genç kadın oturuyor koltukta. Bu kez Fransızca geldi gündeme.

Yazdıklarımı düzelterek gözden geçirmeye karar vermiştim. Zoraki gidiyor. Çalakalem, okunaksız, üstelik yavan dili. Her gün en az bir sayfa yazmalıyım, diyorum, yatağa devrilmeden önce, ertesi gün ümüğüme çöken bezginlik, yorgunluk, alamıyorum tükenmezimi ele.

Hele pazarları tepeden tırnağa çarpıntıyım, direncim paramparça.

Telefon. Kaç aydır görüşemediğim Cemşit. Beylik hal hatır soruşmasından sonra, 'evde misin?' dedi. Doğaldı buyur etmem. Acele giyindim. Saat on üçe geliyor, hâlâ pijamayla oturuyorum, elimi yüzümü bile yıkamamışım. 'Yürüyerek geleceğim, dediğine göre, yarım saatten önce çalamaz kapımı.

Kaç yılın tanışıklığı Cemşit'le. Yaklaşık otuz yıl, belki daha fazla. Yenimahalle'de oturuyordu o yıllar. Şirin var mıydı dört yaşında? Hasan da olsa olsa yedi. Herhalde. Şimdi otuz beşleri aştı galiba ikisi de. Sanırım benden beş altı yaş küçüktür Cemşit. Uzun, altından ancak onun gibi güçlü bir kişiliğin kalkabileceği yoksulluk yılları. Pes etmedi. Resimle, seramikle alnı ak yaşamını sürdürmeyi başardı. Çocukları da yetenekliymişler. Cemşit'in tezgâhında piştiler. İkisi de bu zor, alıcısı kıt sanat dalında tutunabildi. Şirin antropoloji, Hasan konservatuarın tiyatro dalında yüksek öğrenimini tamamladı, ama iki kardeş de resme, seramiğe ağırlık verdi. Cemşit analık etti üstelik, karısından ayrıldığında korunması zorunlu yaşlardaki yavrularına.

Kucaklaştık. Saç sakal apak. Gözlemci, iğne ucu bakışları. Sigara düşmanı. İçkiyle de başı hoş değildir. Aldım elindeki paketi. İnce adam, eli boş gelmez. Tahinli çörek, açma, şeytan minaresi –içi ayva reçelli– pasta. Büyük cezveyi elektrik ocağına oturttum. Cızırdayadursun başlattık hoşbeşi. O da bencileyin ev tutsağı olmanın kimi dayanılmaz bozgununu yaşıyor bes-

belli. Geceleri uyuyamıyor, televizyondaki anlamsız filmlere kaptırıyormuş kendisini. Şirin evlenemedi. Cemşit'in sonraki çok kısa süreli ikinci evliliği fiyaskoydu. Baba kız ister istemez epeyce çekişmeli birlikteliklerinden kopamıyorlar. Hasan Almanya'da.

Bu kez yüzü aydınlıkçaydı. Gerçi yakınmayı pek sevmez doğası. Dört yıl önce girdiği bir kooperatif evi tamamlanmış, Eskişehir yolu üzerinde. 'Bahara taşınacağım, çalışamıyorum. Şirin de baba gözetiminden kurtulur böylece. Sinan'a gidelim mi?'

Saat on üçe beş var. Haberleri dinleyelim hele. Dolar yirmi bin Türk Lirası'nı aştı. Panik. Gülten, 'Merkez Bankası müdahale edecektir', dedi dün gece, bu kıran kırana gidişin sonu felâket.

Başbakan konuşuyor. 'Devlet bonosuna, tahviline yatırın. Geçen yıl, birleşik faiz yüzde doksan sekize ulaştı. Döviz yüzde yetmişte kaldı. Devletin döviz birikimi Cumhuriyet tarihimizin en yüksek düzeyinde. Endişeye mahal yok. Merkez Bankası bugün gereğini yapacaktır. Ve açıkça ifade ediyorum ki...' Kapattım, sinirim tepemde. Biraz bekledim. Açım. Peynir ekmeğimi yiyeyim bari. Lokmalar boğazıma diziliyor. Alt ön dişlerimden sağlam sandığım ikisi de sallanıp durmakta. Hızlı çiğnemeye kalksam, protez fırlayacak ağzımdan.

Aç aç, ne mene zırvalar görüntüye gelecek bakalım. Tamam yerinde yanıt Başbakan'a. Yesari Asım Arsoy'un oğlu Göksel Arsoy*, siyah-beyaz filmde, yatağına uzanmış, *kederinden fikri şaşmış;* tiz bir kadın sesi odada yankılanıyor, *makber mi yâ'râb.*

* Göksel Arsoy, Y.A. Arsoy'un yeğenidir. [Ed.N.]

Döneli dokuz gün olmuş. 29 Haziran 1993 Salı, salıdan salıya sekiz, bu gün çarşamba dokuz. Gülten'de kaldığım gecenin ertesinde –isterseniz kalın, öğleden sonra gidersiniz– önerisini cana minnet bildim, o daha kapıdan çıkar çıkmaz, konuk konyağından bir küçük kadeh boşaltıverdim gırtlağıma. Biliyorum gelecek arkası. Konyak, boyunlu sürahide, azaldı mı anlıyor. Dargın sitemlerini dinlemek zorunda kalacağım. Rakıya dönüştürmeli. Hava güzel, attım iskemleyi balkona. Derdim sızmak. İsrail'e bir otuzbeşlik aldırır, tamamlarım buzdolabındaki yarılanmış büyük şişeyi. Bu ne kötü itki. Sızdım mı, hiç değilse üç saat geçiyor. Başka türlü dakikalar bile ilerlemiyor. İçerken tüm çılgınlıklarımı anımsıyorum, öylesine daraltıkları halde içimi. Geçmişe saplanmak, hayıflanıp durmak. Zerbank'ta müdür yardımcısı Gülten. Şaka maka yirmi dört küsûr yıllık memur. Artık bıkkınlığı, dayanamazlığı gündemde. 'Emekli olsam mı ne dersiniz?' Oysa akşama dek boğuşmanın ayakta kalmasını sağladığının da ayrımında. Üstelik şimdi bile dar yetiştirdiği aylığı yüzde bilmem kaç azaldı mı nasıl geçinecek? Yakınarak üzmek istemesem de elimde değil, dervişçe, ama asık suratımdan, dalgınlıklarımdan sıkılıyor elbet.

Bahar belirdi penceremde. Biricik dostum. Ümit'in uğradığı gün yine tıktıklamıştı camları. 'Aman Tanrım, ne güzel kız bu böyle!' Tirşe-mavi gözler, hafif çapkınca bakışlar, kumral saçlar. Daha on birinci yaşını yeni doldurdu. Konuştuk az önce. Deniz görmemiş daha. Ablasını, komşuları götürmüş Burhaniye'nin Ören'ine. Anlattım ona, Büyükada'ya nasıl gittiğimizi, tıynaz eşeklere binip Aya Yorgi'ye tırmanışımızı. Kapıcı Ayvaz'ın küçük kızı. Bu yıl ilk okul son sınıfı okuyacak. Bir kitap olsun armağan vermeliyim. Beni anımsayacak belki ileride. 'Bir meyrek sakallı, kavun kafalı amca vardı. Çok susamıştım. Bana

soğuk su vermişti bir kocaman bardakla, lıkır lıkır içmiştim. Elmadağı'nda ölüsünü bulmuşlar.'

Hay dilim kurusun. Niye ağlatıya dönüştürüyorum her doğal olguyu. Aşırı duygusallaştım. Oysa yaşam *Coca-Cola* değil, budur işte! Yaşananlar, yaşandığı sanılanlar yoklaşacak gitgide.

Dönsem mi dokuz gün öncesine? 29 Haziran 1993 saat 18.00'de Sultanahmet-İbrahim Paşa Sarayı'nın avlusundaki ödül törenine yetiştik dördümüz. Ben, Onur, Belçikalı konuğu Patricia, nişanlısı Sevda. Ben daha gündüzden dolapta bulduğum viski şişesini yarılamışım neredeyse. Belli etmediğim kanısındayım, ama kabına sığmaz tavırlar takındığımı bilirim böyle zamanlarımda. Üstüne üstlük içki ikramı başladı. İkide bir önümüze getirilen içkilerden atıyorum *bilâfütur*. Onur kaygılı. Sevda, ince, sıcak bir kız. Onun da gözleri güzel, buğulu yeşil. Derken adım duyuruldu. Gittim. Elime tutuşturulan mikrofonu anımsayabiliyorum. Gerisi çok puslu. Kamera karşısında kısa birkaç laf ettim. Daha sonra rastlantıyla açılan TRT 2'deki görüntümü seyrettim çocuklarla birlikte. Ağzımda eğrimsi, alaysı gülümseme. 'Kırk yıl önce başladı öykücülük serüvenim, kırk yıl sonra ödüllendirildim, sağolsunlar.' Dokundurma var. Ne demeye? Demek içimde kalmış, haklıymış Sinan!

Çoğuyla tanışmasam da adlarını bildiğim birçok kişiyle sarılışmış, öpüşmüşüz. Onur söyledi. Bir ara kadim dost Ecvet Darıcalı'yla karısı Güliz gözüme ilişmişti sahi, Güliz'le çalınan valse sözde ayak uydurup yarım yamalak dans bile ettik. Onur, yeşil elbiseli bir hatunla da iki tur attığımdan söz etti. İyi çıkmışım zıvanadan, kendime güldürmekte ustayımdır.

Koço. Moda'nın ünlü balık lokantası. Ecvet'in girişimiyle bir araya gelindi. Kimler vardı sofrada? Yine çoğunluğunu tanımıyorum. Güya ölçülü içeceğim. Durabilir miyim? Karşı solda oturan top dudaklı dişinin tatlımsı bakışları ilgimi çekti. Onur'un anımsatmaya çalıştığı olmasın? Kalkıp gittim yanına. O da içkinin etkisiyle olacak sokuldu da sokuldu. Ecvet'in cin gözleri üstümde, ayrımındayım, *ihtiyar kurt iş başında.* Oymuş meğer. Newyork'da öğretim görevlisiymiş dul güzel. Kırk sularında. Ataları Kırım Türkleri'nden. Romanya'ya göç etmiş aile-

si, oradan Amerika'ya. Tatil nedeniyle Türkiye'de. Adresler alındı verildi. Oysa o gece *bitti*'yi oynadığımdan eminim. O da sanırım ertesi gün pişmanlık yaşamıştır, buruşuk ağzıma bir öpücük kondurmuş olsa da, ayrılırken.

Ertesi gün öğrenecektim olayı. Otuz yedi can Madımak Oteli'nde yandılar, boğuldular. Baygınlık geçirdim, Onur kucakladı, okşadı kanı çekilmiş yanaklarımı.

Dün gece meyhane dönüşü telefon çaldı. Gülten denetliyor beni, sağ salim gelebildim mi? Hele içkiyi kaçırdığıma inanmışsa mutlaka. Değil. Ebru. Yerel aksanını, sesinin ılık tınısını hemen aldım. Mart 1993 sonlarında Gülten'le gittiğimiz Datça'da karşılaşmıştık. Kalabalık arkadaş topluluğuna çağrıldım, tanıştırıldım. Bu kızın garip sıcaklığı. Kökeni güneydoğulu olmalı. Artvinli anam babam diyorsa da... Boşanamadı kocasından bir türlü. Samih. Çok zeki, uçarı, benzetiye sığmaz yakışıklılığı, çekim alanına giren Havva takımına kurtuluş yok. Bürosunu kapatmadan önce bir oda vermişti bana. Kira önerimi geri çevirmişti incelikle. İçten ilgisi, bağlanabildiğim üç beş dost arasına onu da katmamı sağladı. Ebru'yla isteksizce evlendiğini sanıyorum. Kızcağız doğurdu çocuğunu. Böylece yasal bağ gereği yerine getirildi. Oysa dokuz yıl birlikteliklerini sürdürmüşler.

Bir gece, kaç yıl oldu unuttum, çılgınca içilip, danslar edilmişti, Ebru'nun evinde. Kimler vardı? Rumbalar döktüren, ağırbaşlılığıyla tanınmış Operatör Dr. Nadir Bilgili'yi anımsıyorum. Bir yılbaşını da onlarda geçirmiştim. Geçen 1992/1993 yılbaşı, Gülten'i yemeğe götürüp evine bıraktıktan sonra esti, kalktım gittim. O gece Ebru, ablası Kumru, Kumru'nun sevgilisi, yeğenleri kız vardı. Samih yok. Bir ev mi tutmuş, yoksa kısa süre sonra Macaristan'a birlikte gittiği sevgilisinin evine mi taşınmış, açıklanmamıştı. Çok durgun, tatsız bir hava esiyordu. Sofrada yemek artıkları, boş, yarı dolu şarap şişeleri. Müzik setinde bir şeyler çalıyor. Biraz da cankurtaran bildiler gelişimi. Ebru gitti içeri, boyandı, süslendi. Şarabı tükettik hızla. Saat 01.00'i geçmiş. Ebru, 'Tunalı'nın başındaki bakkal açıktır, birlikte gidip şarap alalım', dedi. Çıktık, ayaz keskin. Bakkaldan iki, belki üç şişe şarap aldık. Para verdirmedi Ebru. Koluma girdi, döndük eve. Bardaklar boşalıyor, suskunuz. Kumru omzuna

devrilmiş genç adamın. Ayak ucunda yeğeni. Bir ara karardım iyice. Dayanamayıp kızları çekiştirdim. 'Nedir bu uyuşukluk, kalkın!' Önce bayağı karşı koydular, ama benim gençliğimden beri dans tutkum kırdı dirençlerini, onu alıp bunu savurdum, artık coştum mu, coşturdum mu az buçuk, bilemem. Yine de zorlama eğlenceyi sürdürmek olanaksızlaştı. Yeğen çoktan sızmış. Yavuklusunun boynunda uyukluyor delikanlı. Zaten pek yapmıştı ihtiyarın tirit yaşına aykırı delifişekliğine. Saat 03.00'e doğru kalkındım. Ebru arkamda. Duvara sırtımı vererek güçlükle geçirdim botlarımı ayaklarıma. Tutuldu paltom, yün atkımı doladı özenle boynuma. Gözlüğüm üst cebimde, tamam. İksiğimi anladı; şemsiye. Durakladık. Aramızı kapadım birden, öptüm gözlerini iki üç kez. Kolları yana sarkık, karşılık vermemişti tuhaf davranışıma.

Uzun süre, belki sekiz on ay aramadım, aramadı.

'Düşümde görüyorum seni sık sık. Merak ettim, hasta mısın, nasılsın?'

'Sağım daha. *Alkatraz Kuşçusu* gibi yaşamaya çabalıyorum.

'Kutlarım.'

'Ha, şu mesele. Mutlu falan değilim. Gelsene bir gün. Adresimi? Yaz.'

Derken yeğen aldı telefonu, aynı aksan. Günübirlikmiş flörtler. Fakültede daha. Yirmi yaşında. Canı sıkılıyor fena halde.

Güldüm. 'Bu fosilden öğreneceklerin var. Sen de gel!'

Andropoz galiba. Galibası fazla. Bet kilitleniyorum yeniyetmelerin küçümen popolarına. Elimde değil! *Düştük bu hale neden?* Torba tutmuş göz kapaklarına yerleşik akı kanlı gözlerin edepsizliğinden sıkıldıklarını, dahası tiksintiyle başlarını çevirip uzaklaştıklarını göre göre.

Dün Nümune Hastanesi'ne gittim. Glokom birimine. İki saate yakın bekledim kapıda. Koridor tıklım tıklım. Başı bağlı, dişsiz şalvarlılar, yağlı kasketliler çoğunlukta. Soluğum tıkandı ağır kokudan. İtiş, kakış. Sıraya girin uyarılarına kulak asılmıyor. Çankırılı Yozgatlıya, Nevşehirli Niğdeliye takılıyor, fıkralar anlatılıyor bir yandan. Neyse alındım içeri. Genç doktor atık benzime acıdı, oturttu bir sandalyeye. Başını tansiyon ölçer aygıtının alınlığına bir türlü yerleştiremeyen kasketli ihtiyara çı-

kıştı. 'Sokulsana babacığım, çıkar şu başındakini, alışamadın mı hâlâ. Kırpma gözünü, dümdüz bak ışığa. Ooo! Kötü. Verdiğim damlaları damlatmıyorsun değil mi? Kör olursun kör!' Bu korkutmaca bana da, anladım. Saman sarısı saçlarının arasında dönenen çağla badem gözlerinde yansıyamayacağım, vah bana! Laser için erkenmiş. Gecikmeyi erkene al güzelim. Vaktim yok. Bir damla daha yazdı, savıldım.

Kızılay. Sıcak, kalabalık. İşportacılar yayılmış kaldırımlara. Sis bulutu içinde yürümeye çabalıyorum, omuzlana dirseklene. Saat 11.30. Ne halt edeyim. Bir *Cumhuriyet* aldım. Perşembe, kitap eki var. İçmemek kararımı uygulayamayacağım o belli. Zafer Piknik serin oluyor. Hoparlörden Muazzez Abacı'nın değişmeyen şarkısını bağırtacak fıçı bedenli patron, olsun, duymamaya çalışırım. İki üç bardak bira... Saatler geçer. Oturdum, açtım gazetemi, iç karartan haberlerin tümünü, köşe yazılarını sağ gözümün, gözlüğümün yardımıyla hatmettim. Derken bir davul zurna patırtısı kapladı ortalığı. Memurlar işi bırakmış, gösteri yapıyorlarmış. Biracıların, büfelerin sıralandığı Sakarya Caddesi'nin ara sokaklarından haykırışlar yükselmeye başladı. Yoksul pankartlar, hoplaya zıplaya bağıran amigolar. 'Hükümet istifa', 'Vur vur inlesin Tansu Çiller dinlesin', 'İşçi memur elele', 'Haklıyız söke söke alırız'. Bakalım coplamalar, yerlerde sürüklemeler ne zaman başlayacak? Birahanelerde içki içenlerin seyirciliğine öfkeleniyorlar ara ara. 'Zıkkım için zıkkım. Yuh!' Bahçede oturanlar içeriye kaçıştılar, ne olur ne olmaz. İstifimi bozmadım. Ben – daha beter, emekliyim dostlar, aranızda olmayı istemem mi? Ama yığılıp kalabilirim. Eskidi damarlar, öteki tansiyonum 18/10'dan aşağı düşmüyor. Lopril alıyorum, onun da etkisi sınırlı. Belki yirmilere ulaşmasına engeldir basıncın, ne bileyim. Başınıza bela olmayayım. Ne ki, bu düzenin alkışlı protestolara karnı toktur haberiniz ola. Dün gece de TRT 1'de *Perde Arkası* programı vardı. İşportacılarla zabıta memurlarının kavgası gösteriliyordu ekranda. Orhan Kemal'in *Murtaza*'ları nafaka savaşındaki insancıklara vuruyorlardı kıyasıya.

Cumhuriyet'in iç açıcı başlıkları:

'Memur Meclis'e yürüdü', 'Polis bu kez destek oldu', 'DYP grubunda Kürt kavgası', 'Meclis'te Fehmi Işıklar'ı kurtarma harekâtı', 'Lanetliyoruz', 'İyiyi, güzeli, laik Türkiye'yi, özgürlüğü savunan otuz yedi insanımızı unutmayacağız', 'Sivas katliamını kınıyoruz: SSK Süreyyapaşa Hastanesi Çalışanları', 'Sevgili Metin Altıok'.

Asım Bezirci'yle ne zaman tanışmıştık? Tam anımsayamıyorum. Sanırım kırk yılı aştı. Okudum adına yazılanları, elbet içim yandı. Ama Doktor Behçet Aysan'a daha çok. Tok sesli, babayiğidim. Birkaç ay önce, güçlükle açabildiği muayenehanesine gitmiştim çağrısı üzerine. Ne çok dostu varmış. Bir kazaya kurban giden Ayhan Başaran, ben, bardak bardak bira devirerek dinlerdik ilk şiirlerini. *Burdan gidek, Ürgüp'e göçek, ninni de Nevşehir ninni.* Düşmezdi dilimizden. Böyle daha kırklarda, azmanlı kılığına bürünmüş bir kahrolası divane kamyona yenik düşmek, ağzı salyalı yobazların tutuşturduğu cehennem alevlerinde kavrulmak var mıydı hesapta? Lânet olsun. Mardin'e gittiğimde Süryani Kilisesi'ni de ziyaret etmiştim. Genç görünümlü, çıplak ayaklı papaz gülümsemişti. 'Bir gün gelebilirsem, çile odalarınızdan birinde kalmama izin verir misiniz?' Çoktan hak ettim papaz kardeş. O gün içtenliğime inanmamıştın.

Çok, ama çok zorlu günler yaşanıyor ülkemde. Her gün terörün aldığı canlar, yapanı belirsiz cinayetler kanıksandı neredeyse. Yüz elli trilyonluk bütçe açığından söz ediliyor. İktidar, KİT'leri satarak düze çıkılacağı safsatasını benimsetmek peşinde halka. İşsizlik milyonlara dayandı. Toplum patlamalarına yol açacak gelişmeler. Kişisel bunalımlarımdan utanmalı değil miyim?

Gülten'e Zerbank'ın Magosa Şubesi Müdürlüğü önerilmiş.

'Sizi de götüreyim', diyor saf saf. Ona lojman verecekleriş. Orada ucuzmuş kiralar. Bana da tutarmışız şirin, bahçeli bir ev. Ölçülüce (!) içkime pek seslendiği yok da, fosur fosur sigara içmeme söyleniyor bayağı. Evine gittiğimde balkona çıkarak, ya da apartmanın girişinde tüttürmeden edemiyorum. Saygım o kadar. Göz korkutmalarına da aldırmıyorum inatla. Daha geçen yıl, çok sevdiğimiz bir dostu genç sayılacak yaşta yitirdik oysa, akciğer kanserinden. Öyle pat! diye gidiversem, bakarsın süründürür.

Düşünüyorum da kendimi Samuel Beckett'e yakın buluyorum! Bak hele! Ayşegül Yüksel'in incelemesini okuduktan sonra, bu benzeşirliğe daha çok inanır oldum. Her şeye karşın, yaşamayı sevmesem de, yaşamaya katlanacağımı sanıyorum. Ölümün birdenbireliğinden korkmadığımı utangaç sesle söyleyebilirim. Sürünmekten korkuyorum, hem de dayanılmaz biçimde. Ortak kanı da bu herhalde. Kiminle konuşsam, ölümün de hayırlısından söz ediyor.

Yergiye, komediye yatkındım eskiden. Daha doğrusu kara mizaha. Şimdilerde o türden de sıkılır oldum. Kalemim ister istemez boz, karanlık yollara sapmakta. Onur, amcasına tatlı bir dille, korkutucu gerçekleri sıraladı, İstanbul'dayken. İçkiye böylesine yüklenirsem, yüksek tansiyon, ardından felç. 'İntihar etmeyi bile beceremezsin.' Haklı. Haklılık, haklılık!

Pencereye geldiler, Bahar, güleç yüzlü kız arkadaşı. Ne yazdığımı sordular. Sözde karartmamaya çalışacaktım yüreklerini, yaşamı dayanılır kılan dostları yitirmenin ürküsünden, her gün teröre kurban giden zavallı insanlarımızdan söz ettim inadına. Sonra, onları sevdiğimi, ileride bir gün, belki, küçük dostlarımın da amcalarını sevgiyle anımsayabileceklerini söyledim. Gülümsediler. Başlarına güneş geçecekti. Birer bardak su döktüm saçlarına. Oh! dediler ne güzel. Bahar bu ara, 'tam dondurma havası', dedi. 'Peki', dedim. 'Alın size on bin kâğıt. Üçerden üç topak. Artanı diş kirası Bahar'a'. Pek sevindiler. Koşa koşa gidip kan ter içinde getirdiler dondurmaları. Biraz erimişti ya zararı yok. Pencere önünde tükettik çarçabuk.

Acep, bu yaşlarda, bu çocuklar gibi torunlarım olsa yine de karamsar olur muydum? Olmazdım herhalde. Ne ki, bence

rastlantı dostluklar kan bağının getireceği sevecenlikten daha güçlü. Bu çocuklara gösterebildiğim yakınlığı belki de gölgeledi, akrabalık önyargısı. Yine de Onur'u salt yeğenim olduğu için sevdiğimi sanmıyorum. Ona, beş altı yaşlarında var yokken bana: 'Eşşoğlueşşek, gelsene sofraya', dediğini anlattığımda anımsayamadı. Çok gülüştük. Ama o davranışı yüzünden babasından dayak yediğini de söylediğimde, hoşgörüyle başını salladı ya, babayı eleştirmekten de geri kalmadık birlikte. Tepkisi aşırıydı, yanlıştı kuşkusuz. Daha nice anılara dalıp gittim. Ara ara yeri gelsin gelmesin anlatmaya durdum, yinelemeler yüzünden bunadığıma inanacakları korkusuna karşın: 'Anlatmış mıydım yoksa?'

Cennet Bahçesi adı verilen boğaza bakan bir bahçede başbaşa biralarımızı yudumlarken, 'Ailenin tatlı delileriyiz, bunlar yazılmalı', dedi Onur. Babası, ben, kendisi, arkadaşları. Bilemiyorum, kaçık mıyız gerçekten? Yazma hastalığımız bu kanıya vardırıyor olsa gerek. Kendi payıma yazmak ayrı bir işkence konusu. Sinan, taktı mı kafasına, imgelem, gözlem gücü, yeteneğine de diyecek yok, üretebiliyor. Yöntem değiştirmeliyim, dedim Onur'a. Ikınıp sıkılmaktan vazgeçmeliyim. Nasıl esiyorsa öyle tutturup gitmeli. Sonra ayıklayabilirsem ayıklarım. Değilse tam bir boşlukta boğulup gitmek var.

Saat on altı otuza geliyor. Benim otuz yedi ekran televizyon sadece birinci ve ikinci kanalları alıyor. Gösterimdeki programları iğrenerek de olsa izlemek zorundayım. Ezberledim artık dizileri. Saçmalıkları yutturmaya kalkışan senaryolara küfür etsem de gözümü alamıyorum ekrandan. Bizim yerli filmlerden beter olayların sergilenişi. Kör olan sevgili. Zengin babanın fakir hizmetçisinden olan piçi. Derken babası anası belirsiz bir yakışıklı Âdem oğlu ya da Havva kızı. Hani, Xavier de Montepin daha mı inandırıcıydı ya da sürükleyiciydi acaba? Çocukluğumda okuduğum *Ekmekçi Kadın* sözgelimi. Ya da Alexandre Dumas Fils'in romanları. Bu ara Gülten'in zoruyla *Burton Fink* adlı bir filme gittim. Cohen soyadlı yönetmenler. Güçlü bir filmdi. Hollywood senaryo yazarlarını, yapımcılarını çok zekice yeren bir film. Oyuncular da olağanüstü. Etkisini hâlâ duyumsuyorum. Musa kavminin yaratıcılığına, zekâsına gel de

inanma! Hani üstün ırk varsayımından fena halde tiksinmesem... Yine de çoğul örnekler karşısında durakladığımı itiraf etmeliyim.

Saat on yedide Gülten'e gideceğim. Çağırdı akşam çayına. Sonra da yine rakı içeceğiz mutlaka. Artık fazla dayanamıyorum oysa. İstanbul'da bayağı zıvanadan çıkmıştım. Daha dün Tavukçu'daydık. Bahçe tıklım tıklım. Korkunç bağrışarak sözüm ona konuşuyor insanlar, birbirlerine sahte dostluk gösterileriyle kadehler kaldırılıyor. Gülten'le bir süredir ortak konumuz Kıbrıs. Üzülüyor, yüreklendirmeye çalışıyor beni. Olmazlığı apaçık bence kurduğu düşün. Arada bir dalgınlaşıyoruz. O, üç ayda bir gelip gitmekten, parasal fırsatı kaçırmamak gereğinden söz ediyor. Başka çıkar yol görünmediği açıkmış. Benimle yazgı birliği içindeymiş gibi davranıyor. Ayrıntılar ortaya dökülünce içinden nasıl çıkılacağını tasarlayamıyorum bile. Üşengeçliğin burgacındayım iyice.

Dün, Bahar'la arkadaşı Özlem iki üç kez geldiler pencereme. İlle 'gel, bizimle otur', diyorlar. Aralarında anlaşmışlar bana *baba* diyeceklermiş. 'Dede sözünü sevmem, ama gelin siz dede deyin bana,' dedim. Yarın piknik yapalım, bize masal anlat, diyorlar. Özlem Erzurum'dan gelmiş, küçük yeğenlerine o bakıyormuş. Babası garsonmuş Erzurum'da, ilk okulu bitirince, okutamayız demiş, kardeşinin yanına göndermiş. Bu sitede oturanların çocuklarıyla arkadaşlık kurmaları güç. Hemen hepsinin bisikleti var. Lütfederlerse bir iki tur atabiliyorlar. Sordum: 'Peki, nerede yapacağız piknik'i?' Arka bahçede gölgelik bir yer var. Yere kilim serilecek. Kabak çekirdeği çıtlatacağız. Benim alt dişlerim takma çocuklar, çıtlatamam, dedim. 'Aa!' dediler, 'hiç de belli değil'. Pahalıymış da kabak çekirdeği. Bir külahı beş bin kâğıt. Verdim. Söz istediler. Ben: 'Söz veremem, isterseniz siz gelin evime', demiş bulundum. Hemen, sevinerek kabullendiler. Ama, ben birden duraladım. Yaşlıların çocuklara sarkıntılık ettiği öyküleri ana babaların korkulu düşüdür. Ekledim. 'Gelin, ama büyükleriniz, ana babanız izin verirse.' Koşa koşa gittiler, beklediğim gibi 'olmaz' denmiş. Nedenini de anlatmamışlar tabii. Bahar somurtuk bir yüzle geldi pencereye, 'izin vermiyor annem.' Ama çocuk aklıyla, 'biz de dışarıda otu-

ruruz yarın, olur mu?'. Yalvaran gözlerine bakamadım bir süre. Sonra gülümsemeye çalışarak, 'herhalde rahatsız edersiniz filan demişlerdir canım', dedim. Hayır. Olmazmış o kadar. Hiç değilse çocuklara böylesine bir gerekçe uydursalardı. İlle kuşkuyu sokacaklar güzelim yüreklerine. İçten içe hak veriyorum elbet ana babalarına. En azından komşularının dedikodularından çekinmişlerdir. Ne olsa yaşlı maşlı, yalnız bir erkeğim ya... Boş doğanın kuracağı tuzağı güçlükle, istencimle yenebilirim ancak. Oluşacak duyguları yok edemem ya! Bütün gece kıvrandım durdum, ne demeye çağırdım çocukları. Akşama doğru gelecekler mi bilmem. Bir bahane bulmalı, dedeleriyle bir ağaç altında sohbet etmeleri bile sakıncalı görülebilir, sübyancı ihtiyara çıkar adım. Pencereden, demir parmaklıklı pencereden birkaç laf etmekle yetinmek zorundayız.

Nihal'in kız kardeşinin tutulması geldi aklıma. On altı yaşlarındaydı daha. Bir gün geldi evimize. Evliydim o zaman. Yalnızım, hastayım, yatıyorum. Nasıl, telaşla, coşkuyla, ilgilendi. Hemen alnıma ıslak bez koydu. Saçlarımı okşamaya başladı. Apaçıktı her şey. 'Sevil kızım, ne yapıyorsun? Bak ben kırk yaşındayım, olacak iş mi?' İçini çekti; 'bence, hiç de yaşlı değilsiniz, sizi seviyorum!' Haydaa! Bereket o sıra yine kapı çalındı. Bir arkadaşım. Öyküsü anlatılmalı. Bakalım zamanım olacak mı? Güzel, gencecik kızı görünce çenesi açıldı dostumun. Gitmek bilmiyor. Sevil, ziyaretin kısa süreceği umuduyla kalkmıyor, sinirli, ellerini uğuşturup duruyor. Arada, kaçamak bakışlarla bu tersliğe nasıl sıkıldığını anlatmaya çalışıyor. Sonunda anladı, gideceği yok. Kalktı, üzgün bir tavırla. Yine de dayanamayıp alnımdan öptü. Arkadaşım şaşkın. Daha çıkar çıkmaz, 'ne şeker şey bu böyle, Allah versin!' Kendisiyle ilgileneceğini umduğu kıza bir alay soru sorup durmuştu. Demek balerin olacaktı. Danimarka'ya mı gidecekti? Ah, ah, ah!

Ablasıyla kocasının bize geldiği bir gece çok kırmıştım onu. Varlığıyla yokluğu bir gibiydi sanki, dahası alaycı, her sözünü gülünç bulan karşılıklarla küstürmeyi başarmıştım. Nice sonra, Nihal, bu tutumumu, – hani bravo, kızı bu saçma tutkudan kurtardına gelen sözlerle övmüştü. Şimdi sanırım ellilere merdiven dayamıştır. Bir özel bale okulunun yöneticisiymiş.

Esiyor aklıma gidip göreyim. Ne demeye? Hangi akla hizmet!

Gençliğimden beri bir ilginin büyümesine meydan vermedim, bitirdim yakınlaşmaları. Karşı cins –benim hüsn-ü kuruntum olsa gerek– ısınmaya hevesli gibiydi çoğunlukla. Güneş, 'Şeytan tüyü mü var sende nedir ağabey?' demişti, iki yıl önce Didim'de birlikte tatil yaparken. Bir genç Alman hatunun bakışları hep üstümdeydi. Yanımızdan geçerken, yarım yamalak Türkçesiyle, günaydın, iyi akşamlar sözlerini batılı inceliğinden değişik bir tuhaf tatlılıkla söylüyor, plajda el sallıyor, ilgisini açıklamaktan çekinmiyordu. Otelden ayrılacağımız sıra, Güneş'e, 'belki İngilizce biliyordur, bir Allahaısmarladık der misin şu kadıncağıza', dedim. Güneş'le öpüştüler! Derken baktım, hatun bizim masaya doğru geliyor. Ayağa kalktım. Sımsıkı sarıldı bana. Öpüştük. Sordum, 'Do you speek French?', 'Oui!' demez mi! Sekiz gündür buradayız, niye görüşemedik? Bir hayıflanma. Orada bitti tabii. Bilmem evli miydi? Masaları kalabalıktı. Uzaktan bir albino adam da bize iyi yolculuklar anlamında el salladı...

Dydıma'da Yalnızdım sözde dizelerine esin kaynağı. Her şey tükeniyor cancağızım, yaşanmadan!

Dün (pazar) çocuklar görünmedi. Kabak çekirdekli piknik bile çok görüldü anlaşılan. Bahane bulmama gerek kalmadı. Oysa Gülten'in sinemaya gitme önerisini de hava boğucu, deyip geri çevirmiştim. Patlaya, sıkıla akşamı dar ettim. Akşam üzeri çıktım. Garip, sitenin hiçbir çocuğu yok ortalıkta. Gerçi piknik hâlâ etkili ama. Tamam, sitede oturanlar benim yüzümden kapadılar çocukları evlerine!

Balkonda oturup rakı içtik Gülten'le. İştahım yok, yine de görevmiş gibi bir duble, bir tek içtim. Salata, barbunya plaki, patlıcan musakka vardı. Yemek sonrası fena ağırlık bastı. Onda kalayım, diyeceğim, çekiniyorum. Sabah kalkar kalkmaz sigaraya sarılma âdetim var. Gece de gıcırtılı karyolada ha bire dön. Çıt desen uyanıyor kızcağız. En büyük tehlike de o işe gidince içkiye sarılmaklığım. Gazete, çok çok bir saatimi alıyor. Ayrıntılara dalıp sürdürürsem okumayı gözlerim ağrıyor. Hem haberlerden müthiş etkileniyorum. Bunca dayanıksız olacağıma inanmazdım yalnızlığa. Gitgide karabasan haline geldi.

Amanın Bahar! Yanında kavruk kız arkadaşı. Camı tıkırdattı. Kuşkularım dağıldı birden. Gelsin dondurmalar değil mi? Özlem'in yeğeninin doğum günüymüş de onun için gelememişler. Hiç de inandırıcı değil. Diyelim Bahar'a izin vermediler. Ötekilere... Hay Allah ne konuşalım? Örgü, yemek biliyor mu Bahar? Biraz. Yumurta çeşitlemelerini beceriyormuş. Pek oyuncaklı olmazsa eli yatkın örgüye. Kız erkek bilmeli bunları buyurdum. Örneğin ben, bu konularda tam cahilim. Sinan'ın fakülte arkadaşlarına pişirdiğim kıymalı taze fasulye olayını anlattım. Gülmekten kırıldılar. O zamanlar tüpgaz yoktu. Gazocağı var. Nasıl yakıldığını anlattım. Beş on dakika mutlu oldu çocuklar, ben de tabii. Derken Bahar'ın yakışıklı babası görüldü. Nedense açıklama zorunluluğunu duydum. Çocuklarla

sohbet ediyoruz. Gülümser gibi yaptı. Bahçeyi sulayacak. Bahar da hemen bay! bay! dedi, uzaklaştı. Tuhaf bir durum. Uzadıkça bu öykü, kaçıyorum bir şeylerden duygusuna kapılıp üzünçlere *gark* oluyorum! Neden inemiyorum daha derinlere? Kim bilir belki de Marguerite Duras'nın genç kızlığa dönüşme çağında yaşadığı cinselliği anlatan romanının etkisi, baskısıdır. Doğanın oyununa gelmemek. Ya da ilginin duruluğunu bulandırmamak ikiyüzlülüğü. Çocukların kullanıldığı Uzak Doğu haberleri içimi kararttığı için belki de. Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazanan genç kızımız salt yürekliliğinden ötürü mü bu ödüle lâyık görüldü? Okudum. Anlatımı da hayli güçlü. Sanmam. Genlerle oynayarak eşcinsel eğilimleri ortadan kaldırmayı düşünüyormuş, gen bilginleri. Bill Clinton eşcinsellerin orduya alınabileceği sözünü erteleyip duruyormuş. Ordu yetkililerinin baskısı yüzünden. Ama neresiydi anımsayamıyorum, bir kilise eşcinsellerin evlenmelerine izin vermemiş miydi? Bunlarla uğraşacaklarına, insanların öldürüm, kıyım güdülerini yok etseler ya! Dedemin horoz kesmeyi erkeklik sayması olayını bu yaşıma geldim unutamıyorum. İlk okul ikinci sınıftaydım galiba. Hâlâ içim kaldırmaz anlatmayı.

Daha sonra sevici olduğu savını duyduğum Hatice Öğretmen'in bir kadın öğretmen tarafından tabancayla öldürüldüğünü öğrendiğimde ilk okul son sınıftaydım Erzincan'da. Erzincan çağrıştırdı. Adını unutamadığım Müjgân'la arkadaşlığımızdan söz edeyim. Orta okul birinci sınıfta, hem küçük, hem öğretmen oğlu, hem pek terbiyeli(!) olduğum için onunla beni bir sıraya oturtmuşlardı. Yanılmıyorsam bir yüzbaşının kızıydı. Sarışın, maviye çalar elâ gözlü bir kız. Ödevlerini hep ben yapıyorum. Nedeni var. Arka sırada oturan adını anımsayamadığım bir oğlan kıskanırmış meğer bizi...

Bursa'ya atanınca babam, orta okulun ikinci sınıfını Bursa'da okumaklığım zorunlu hale geldi. Setbaşı'nda bir ev tutuldu. Okul Setbaşı'na yakın, arnavut kaldırımlı, iyice dik bir yokuş sonunda bir taş yapı. İngilizce'yi unutmuştum. Oysa Kıbrıs'ta verildiğim İngiliz Koleji'nde epeyce sökmüştüm bu dili. Yıl 1928. Babam Türk Lisesi'nde sanırım biyoloji öğretmeni. Sözleşmeli çalışıyor. Lefkoşe'de kirayla oturduğumuz ev iki katlı güzel bir evdi. Sinan 1929 yılında Lefkoşe'de doğdu.

Kolejdeki öğrenime çabuk uyarlandım. Evde bilgiçlik taslıyorum. Babam tedirgin olmaya başlamış. Türkiye'de Latin harfleriyle eğitime geçilmeye çalışıldığı yıl. Hani çocuk, kimliğini yitiriyor korkusuna kapılmış anlaşılan. Ayrıca yabancı güçlerin yurdumuza saldırı yıllarının üzerinden öyle çok zaman da geçmemiş. Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı, ardından *Kurtuluş Savaşı*. Bunları yaşamış bir adam. Genç Cumhuriyet'in eğitim kadrolarında görev alanlardan çoğu –bazen birbirlerine ters düşseler de– arkadaşları. Hamdullah Suphi, Mustafa Necati ondan duyduğum önemli kişilerden ikisi. Zaman zaman ilendiğim halde hak verdim çoğunlukla babama. Bir ya da bir buçuk yıllık eğitimden sonra, babam beni kolejden aldı. Kıbrıs'taki Türk ilk okuluna yazdırdı. Daha Latin harflerine geçmemiş bir okul. Hoca tahtaya Arap harfleriyle yazıyor. Türk hoca defterime hiçbir şey yazmadığımı görünce, bir celallensin! 'Falakaya yatırırım!' Kaçtım. Doğru eve. İki gözüm iki çeşme. Babam okul müdürüne, ilgili hocasına herhalde anlatmış olmalıydı durumumu. Buna karşın bana reva görülen, dayakla eğitim! Karı koca konuşmuş olmalılar, sanırım bir hafta gönderilmedim okula. Bu sırada kolej yönetiminden evimize bir yetkili gönderilir. Çalışkan, akıllı bir çocukmuşum. Neden almışlar okuldan? Sorun anlaşılınca adamlar koleje sırf benim

için bir Türk bayan öğretmen atamayı öneriyorlar, ama öğretmen Türkiye'den getirtilecek abc'li Latin harfleriyle ders verecek. Tek Türk öğrenci benim. Topluca, güler yüzlü tatlı bir öğretmendi Türkçe öğretmenim. Kuşkusuz yeni harflerle okuyup yazmayı çarçabuk öğrendim.

Tek candan arkadaşım Vahe adında bir Ermeni. Zengin bir ailenin çocuğu. Birbirimizden ayrılamaz olmuştuk. Unutmayayım da onunla ilgili bir anımı yazıya dökeyim.

Sahi, ne babam ne annem biçimci bir zorlamada bulundular. Tanrı'ya inanmanın yararlı olacağını, hiçbir iyi davranışın karşılıksız kalmayacağını ileri sürerdi babam. Tam anlamıyla böyle bir inancı taşıdığını sanmıyorum. Doğaldır ki, bu güven yersiz bir sezgiye dayalı da olabilir. Kıbrıs'tayken Patiki adlı bir sigara içerdi babam. Bu sigara kutusunun içerisinde bazan tavla zarlarından birinin kâğıttan kopyası bulunurmuş. Hep yek, dubara, düse gibi. Kutu açıldığında bunlardan biri çıkarsa, –diyelim hep yek– satıcı bir kutu daha vermekle yükümlüymüş. Bir gün, okula giderken, babamın önünü bir yaşlı adam keser. Bir tek sigara ister. Babam, cebindeki paketi çıkarır, içinde üç dört tane kaldığını görünce paketi olduğu gibi ona verir. Hemen de birkaç adım ötedeki bakkaldan bir paket Patiki alır. Kutuyu açtığında ne görsün? İçinde hep yek basılı kâğıt vardır. Böylece yaptığı iyilik hemen karşılığını bulmuş olur. Bu olay Tanrısal ödüllendirme anlamında bir olgudur. Yaşamı boyunca nice haksızlıklara uğrayan babam, her nedense bu olaya sımsıkı sarılmıştı. Tıp diliyle söylenmesi gerekirse *Patiki Sendromu!* Öte yandan, gençliğinde *Bir Dinsizin Düşünceleri* adlı bir kitapçık yayınladığından da söz etmişti babam. Kitapçığın sonunda *münkir* bir adamın nasıl *hidayete* erdiği anlatılıyormuş da, o yüzden paçasını kurtarmış.

Bir ara Bolu'da öğretmen olan babam İstanbul'a gelmiş, okuldan izin alarak beni gezdirmişti. Darülfünun öğrencisiyken uzun süre yatıp kalktığı *Kömürcü Hanı*'nı da göstermişti. Sultanahmet'te bir yer. Sonra gece birlikte İstiklâl Caddesi'nde bir müzikhole gitmiştik. Bana bol gelen babamın elbisesi vardı üstümde. Asker kılığıyla girmemiz yasaktı, böyle yerlere. Müzeyyen Senar söylüyordu galiba o gece. *Ferayidir Kızın Adı.* Neler konuştuk. Yüzlerce kez dinlediğim anılarını, serüvenlerini

anlatır dururdu. Usanç verirdi, özellikle savaş anıları. Yıllar sonra Gelibolu'da Türk, İngiliz, Fransız mezarlıklarını gördüğümde içim acıdı. Hepsi yaşanmıştı ve 'O'; korkunç savaştan burnu bile kanamadan kurtulabilmişti.

Yetmişini aştıktan sonra 'O' da bencileyin anılarını yazmaya başlamış, yeni harflerle, el yazısıyla. Ancak delikanlılık yıllarını, yaşadığı yöre, gelenek, göreneklerini öyküleyebilmiş. Şu garip yazgıya ne demeli? Ben de tüm titizliğimi bir yana bırakarak çalakalem yazmaya çabalıyorum telaşla. Herhalde ömrüm yetmeyecek yetmiş yılı özetlemeye korkusundan. Babamın babası Şeyh Mehmet Eşref Efendi diye tanınıyordu, Amasya'da. Babamla hiç geçinemezlermiş. Bıyığını şöyle bırak, böyle kes gibi basit uyarılarına bile kızarmış babam. Oysa fotoğraflarındaki çalı görünümlü o çağın modası Wilhelm bıyıklarını görünce dedeme hak vermemek elde değil. Kıbrıs dönüşü, dedemin Amasya'daki iki katlı ahşap evinin üst katında oturduğumuzu anımsıyorum. Nedenini bilmiyorum, bir gün kavga etmişler, Çevikçe Mahallesi'nin üst sokağında bir küçük eve taşınmıştık. Yerde hasırlar, üstünde, bir hamur tahtasının çevresinde yediğimiz ilk akşam yemeğini, babamla annemin neşeli hallerini, mutluluğumuzu anımsıyorum. Oysa Kıbrıs dönüşü babam işsiz kalmıştı. Tüm girişimleri sonuç vermemişti. Beni babamdan önce annemle, Sinan'la birlikte geldiğimiz Amasya'da ilk okula yazdırdılar. İngilizce konuşabilen, öbür dersleri de çok farklı, ileri bir çocuk. Yanılmıyorsam doğrudan üçüncü sınıfa kaydım yapıldı. Babamın Kıbrıs'ta biriktirdiği paralarla geçiniyoruz. O yıl *Fransızca-Türkçe Tabii İlimler Lûgatı*'nı hazırlamakla geçirdi babam, altı bilim dalında. El yazısıyla. Bir türlü bastıramadı. 1939-1942 yıllarında olsa gerek, *Fizik-Kimya Sözlüğü*'nü kendi sınırlı bütçesinden ayırdığı parayla bastırdı. Postayla gönderdiği okul müdürlükleri kitapları geri çeviriyorlardı. Armağan ettiğini belirttiklerini bile. Birer tanesi bende, Sinan'la Güneş'te. Hangi yıl anımsıyamıyorum, sözkonusu elyazması sözlüğün tamamı zamanın Milli Kütüphaneler Müdürü Adnan Ötüken tarafından beş yüz Türk Lirası'na satın alındı. Şimdi Milli Kütüphane arşivinde olsa gerek. Yazmak, kitap bastırmak tutkusu sürdü gitti adamcağızın, ama hep düş kırıklığıyla sonuçlandı.

Dinsel eğitim görmedim diyordum. Annemin annesi gelmişti bir aralık Amasya'ya. Babamın babasının evine yakın tek büyük odalı, han gibi bir evde, annem, Sinan, ben üçümüz yaşıyoruz. Babam bir süre daha kalmıştı Kıbrıs'ta. Büyük annem Merzifon'a bağlı Alala'daki köyünden yanına aldırmıştı annem. Yapayalnızdı kadıncağız, yaşlanmıştı. Belki de, bu özlem baskısıyla Kıbrıs'tan Anavatan'a erken dönülmüştü. Büyük annem tam dindar, ne ki hoşgörülü, yumuşak bir kadın. Torununun ibadet kurallarıyla ilgisizliğine üzülmüş olmalı. Bir sarı defter âyetler yazdırdı bana. Ezberletti çoğunu. Birlikte duruyoruz namaza. Yine de unutuyorum ara sıra ezberimi. Namazı bozup yanımda namaza duran büyük anneme sesleniyorum: 'Şimdi ne diyecektik?' Kadıncağız *lâlıavle* çekip, bozuyor namazını. Söyleniyor da.. 'Oğlum atlayıver unuttuğun zaman, bozma namazını.' Bu uyarılar çoğalınca, bir gün sinirleniverdim, şöminemsi ocağın harlı alevlerine atıverdim sarı defteri. Odur budur...

Yıl 1946. İlk karım Ceylan'ı gebeyken karnında sekiz aylık çocuğuyla birlikte hızlı gelişen menenjitten kaybedince büyük bir bunalıma düşmüştüm. Daha yirmi dört yaşındayım. Annem, babamı göndermişti Adranos'a. Baba oğul, evimde kalıyorduk. Yemekleri 'O' pişiriyor, akşamları *Kur'an-ı Kerim*'i aslından okuyordu. Çok etkili, güzeldi sesi, tam usulüyle okuyor, her âyetin Türkçe *meâlini* de anlatıyor. O dönemde yaşadığım onulmaz karmaşayı bu sayede, bir ölçüde atlatabildim galiba. Ama 'O' gittikten sonra, yine içkiye vurdum kendimi. Bilinç yitikliğine varan sarhoşluklarımın doğal sonucu belalardan, ilçe yerlilerinin, arkadaşlarımın hoşgörüleri, sevgileriyle kurtulabildim. Ayrıntılar, her zaman yüzümü kızartmıştır. Bunları aktarmaya içim elvermiyor şimdilik!

Ana tarafından büyük babam, Kadı Sait Hazinedarzade. Doğduğumda ölmüşmüş. 1908 Meşrutiyet'ini ilân eden, kızını Merzifon'daki Sörler Koleji'ne yazdırmayı göze alan, ileri görüşlü bir aydın adam. Anamın anlattıklarını, güçlü belleğinde saklı tutabilen Güneş'e bırakmalı.

Kıbrıs'tan aklımda kalan, komşumuz Karabetyan Efendi. Muzip, hoşsohbet bir adam. Radyoyu ilk kez onların evinde dinlemiştik, kulaklıkla. Evet, Müjgân. Rastlantı bu ya karşılaşa-

çağız. Bursa'dan Sivas'a atandı babam. Yıl 1935. Orta okulu bitirmemiştim daha. Üçüncü sınıfa geçtiğim yıl olmalı. Babam lisede fizik-kimya öğretmeni. Lise müdürü *Ömer Beygo*. Orhan'la arkadaşlığımız o yıl başlar.

Bursa Işıklar Asker Lisesi'nin belki en küçük öğrencisiyim. En çalışkanlar arasındaydık Orhan'la. Bize Montgolfier Biraderler adını yakıştırmışlardı sınıf arkadaşlarımız.

Bursa Tayyare Sineması tek eğlencemiz. Pazar günleri izinli çıktığımızda sinemaya gitmeden önce ana babamıza yazdığımız haftalık mektupları birlikte atardık postaneye mutlaka. Bir pazar günü yine PTT'nin önündeki kaldırımdan yürüyoruz Orhan'la, arkamızdan bir ince kız sesi geldi. Önce aldırmadım. Ses yineledi adımı açıkça. Döndüm, bir genç kız, arkadaşlarıyla gülümseyerek yaklaştı. Orhan şaşkın, hemen sıvıştı. Kız, 'aşkolsun, tanımadın mı? Ben Müjgân', demez mi? Al bastı yüzümü. Babası Bursa'ya atanmış. Kız lisesinde okuyor. Ne kadar büyümüş, yakışıklı olmuşum. Beş altı yıla yakın geçmiş olmalı aradan. Beni evlerine çağırdı, tarifler etti evlerini uzun uzun. Lise ikinci sınıfta olmalıyım. Yarım yamalak dinliyorum. El sıkıştık, ayrılırken, 'gelirim', dedim mi unutmuşum. Hızla Orhan'ın yanına gittim. Karanlık bir suratla hemen sorguya çekti beni. Anlattım. Asıldı yüzü. Okula döndüğümüzde akşam karavanasını yiyemedim. 'Mütalâa'da ders çalışamadım. Bütün gece, belki sayıklayarak, bulanık düşlere bata çıka sabahı dar ettim. Sabah mütalâasına girmeden önce Orhan'la dolaşırken bahçede, 'âşık mı oldun yoksa?' dedi, Orhan. "Sakın ha, şimdi bizim görevimiz okumak, adam olmak. Babalarımıza verdiğimiz sözleri düşün. Berbat edersin her şeyi. Söz mü, gitmeyeceksin evine o kızın. Eğer beni dinlemezsen arkadaşlığımız biter.".

Haklıydı, hele son gözdağı yerindeydi. Gitmedim. İlk aşkım. Vah vah! Sağsa büyük anne olmuştur şimdi. Bilebilse nasıl hayıflandığımı. Bazen şu ömür denen sınırlı sürenin, nasıl günlük anımsamalara sığdığını düşünüyorum da...

Yoruldum. Saat daha on beş. Çelişki. Bir yandan hızına erişilmez zamandan yakınırken, bir yandan bunca uzamasından sıkılıyorum zamanın...

Aradan bir hafta geçmiş. Yazamadım. Ödüllü öyküler basılıyor. Provalarını gönderdiler. Epeyce yanlış var. Onlarla uğraştım. Dün bitmişti, sabahleyin uğradı Tanıl Bora. İletişim Yayınları'nın Ankara temsilcisi. *Ihlamur Ağacı*'nı baskıdan önce gözden geçirmemiştim. Bıkkınlık vermişti çünkü. 1962 basımı yanlışsızdı. 1983 yılında bu oyunu bir kez daha elden geçirmiştim. Yeni baskıda bu metni esas aldılar. Meraklandım yine de, basıldıktan sonra okuyayım, dedim. Az, ama önemli gördüğüm birkaç yanlış buldum yine. Sinirlendim. Oysa olanaksız, hiç yanlışsız basılı kitap okuyabilmek. İletişim Yayınları'yla nasıl iletişim kuruldu? Bir gün telefon etti Fatih Özgüven İstanbul'dan. *Ihlamur Ağacı*'nı basmak isterlermiş. Türk Dil Kurumu'nun 1963 Tiyatro Ödülü'nü kazanan bu oyunun serüveni iyice sıkmıştı beni. Devlet Tiyatroları Edebi Kurulu'ndan övgüler aldığı halde bir türlü sahnelenemedi. Ergin Orbey'in genel müdürlüğü döneminde repertuvara alındığı bir yazıyla bana bildirildiği halde. Artık hani *eshab-ı kehf* uykusuna dalmış oyundan umut kesmiş bir köşeye savurmuştum. Fatih Özgüven'e olumlu yanıt verdim, bir de ıkına sıkıla öneride bulundum. Şimdiye dek basılanları, hani, bütün eserleri diyorlar ya, yeniden basmayı düşünürler mi? Paradan yana sıkıntıdayım, önerimin asıl nedeni bu! Bir süre sonra kabul yanıtı geldi. Bunlardan ne demeye söz ediyorum?

Ihlamur Ağacı'nın yazımı bittiğinde, Ercan Ok Ankara'daydı. Ad vermesem mi artık? Bu dünyadan göçtüğümde sözüm edilsin mi istiyorum acaba? Tümden unutulmayayım. Ne ki, gerçek adlarını vereceklerimle ilişkilerimde oluşan kırgınlıkları, kızgınlıkları yansız bir gözle yazamam, onları istemeden kötülerim belki korkusu yüreğime çöreklendi birden. Oysa gereksiz bir kaygı değil mi şu kaçış? Bunu, özellikle yaşayan insanlar

dan aldığım kimi tepkiler, alınganlıklar nedeniyle belirtmeye gereksinim duyuyorum. Her neyse, *Ihlamur Ağacı*'nın ilk yazımının bittiği günün ertesinde, odama kapanıp hüngür hüngür ağladığımı anımsıyorum. Ercan, 'bundan sonra yazamayacağını sandığı için ağladı', demiş bir dosta. Oysa, Sevda Şener'in yönelttiği 'bu oyundaki kahramanlardan hangisine yakınlık duydunuz?' sorusuna verdiğim, 'babaya' yanıtını anımsıyorum da, bu yanıtı bugün de aynıya yakın duygulanımlarla yineleyebilirmişim gibi geliyor bana. Oyunun bitiminde, düpedüz kendimle babayı özdeşleştirmiş, onun gen yapısına, yazgısına gözyaşı dökmüştüm. Demek insanoğlu kendisine acıma bencilliğinden kurtulamıyor. Öyleyse neden suçlayalım birbirimizi. 1962 yılında kırk yaşlarındaydım, altmış iki yaşı yakıştırabilmişim oyun kişisi babaya! Ne tuhaf, o yaşlara ulaşmak düşüncesi bile hayıflanmam için yeterliymiş.

Yoruldu gözlerim. Artık isyan bayrağını açan televizyonu bir açalım bakalım. Bir eski Türk filmi. Nedense Rezzan'la nişan günümüzü çağrıştırdı. Ne komedyaydı Tanrım! Nişan yüzükleri bizim evde takılacak. Cebeci'de oturuyoruz. İki katlı bir evin üst katında. Babam, annem, Güneş, ben. Sinan İstanbul'a atanmıştı; mülkiye müfettiş yardımcısı olarak. 1950 yılı yazıydı sanırım. Rezzan, babası, annesi, kızkardeşi bize geldiler. Bir süre dereden tepeden konuşuldu. Babalar anılarından sözediyorlar. Rezzan'la gizlice bakışıp duruyoruz. Annem konuklarına ne ikram etti, ne bileyim? Belki nane likörü. Çekingenliği, babamın hoşsohbet tavrı yumuşattı gibi. Rezzan'ın babası emekli albay. Çok yakışıklı, hâlâ. Rezzan'ın annesini on altı yaşındayken Lübnan'da görmüş, atının terkisine atmış kaçırmış. Rezzan'ın annesi Hıristiyan. Varsıl bir ailenin kızı. Sörlerde okumuş. Rezzan'ın kızkardeşi, çocukluğunda ağaçtan mı düşmüş, ne olmuş, dişleri kökünden sallanmış, tedaviyle bile pek düzelememiş. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransızca Bölümü'nde okuyor. Bir türlü yüzük takma törenine başlanamıyor. Rezzan'ın özellikle gözleri çok güzel. Babasına çekmiş. Mahzun mavi. Ben de az değil, filinta gibi bir yüzbaşıyım! Annem, Rezzan'ın gözlerinden hoşlandı, önce evlerinde onunla tanıştılardı, babalar nişan günü görüyorlar birbirlerini.

Derken kapı çalındı. Nişan töreninden habersiz alt kat komşuları hoşgeldine gelmişler. Geri çevrilemediler. Onlar da alındı konuk odasına. Tuhaf bir durum. Babam renk vermiyor. Rezzan'la ailesi eski dostlarıymış filan. Ziyarete gelmişler. Ne var ki kılıklarındaki özen gözalıcı. Bizimkilerin de olabildiğince törensel giyim kuşamları. Tümden meraklanmış olsalar gerek. Saatler ilerliyor, kahveler çaylar içildi birkaç kez, gitmek bilmiyor komşular. Sıkıntı bastı iki tarafı da. Kimsenin kıpırdadığı yok. Babam konu bulamayınca artık, kalktı, çağrısız konuklarına odaları gezdirmeye başladı. Neden sonra, sanırım gece yarısını epey geçe komşular gittiler. Aldı mı bir gülüşme hepimizi. Babam: 'Hay Allah, gençleri nişanlıyoruz deseydik a, ne çıkardı sanki?' demekten kendini alamadı. Kim taktı yüzükleri, gelenek nedir, ne bileyim?

O gecenin huzursuzluğu sürdü gitti içimde. Dört beş ay sonra, 1951 Ocak ayı içinde Sinan'la birlikte tutuklanacağımız akla mı gelirdi? O bir yana nasıl evlenirim sorusu gündeme geliyor durmadan. Zor geçiniyoruz. Ayrı eve nasıl çıkarız? Akıl almaz bir girişim. Nişanı bozmayı düşünüyorum sık sık. Babamın emekliliğinin ilk yılları. Göründüğünün tam tersine kapkara sıkılıyor. Her şeyden, her zamankinden sık kavga bahanesi çıkarıyor. Annemde de yılların birikimi. Daha yirmi sekiz yaşındayım. Cinsel baskı altındayım. Biliyorum evlenme sevdası bu yüzden. Yirmi beşlerde sevdiğim kadından kopma zorunluluğu doğmuş. Yaşanan olağanüstü aşk serüveni, tüm ayrıntılarıyla biliniyor evde. İleride bu yüzden onu sevemeyeceğim kanısına varmıştı Rezzan. Babam ballandıra ballandıra anlatmıştı ona çünkü olan biteni. Birlikte yaşadığımız bir yıla yakın süre güç bela geçti. Sonunda bir gün, ana, topladığı gibi döküntü eşyalarını, katar önüne kocasını, kiraladıkları bir kamyona doluşur, basıp giderler Bolu'ya.

Yıl 1952 sonları. Ev aramaya başladık. Bütçemiz sınırlı. İlkiz Sokak'ta, çatı katında, sobalı bir daire bulabildik. Altta yok üstte yok. Neyse ki, pencereler ufak. Rezzan perde niyetine bir şeyler uydurdu...

Dün gece, sabaha karşı uyandım, kan ter içinde. Yatağımın bulunduğu odanın penceresini açamıyorum. Sinek telini delik deşik etti gecekondu çocukları. Yaptırmamaya kararlıyım, ama sıcak su borusunun geçtiği bu ufacık odada yaz sıcağı, hele içkili olduğumda canıma okuyor. Bu gün adı batasıca *Ihlamur Ağacı*'nın telif hakkından ilk taksit iki milyon Türk Lirası'nı alacağım bankadan, çekle. Yaşamımda ilk kez çek yazılıyor adıma. Çekte adımı noktasız yazmışlar. Bir terslik çıkmasın? Uykum kaçtı. Dedim ki, (U)'nun üzerine aynı renk kalemle iki nokta konduruver, ne çıkar? Bakarsın kimlik sorarlar, efendim burada (U), kimliğinizde (Ü); olamaz. Bu paraya çok acele ihtiyacım da var. Anasını satayım dedim, kondurdum. Bu kez de pişman oldum. *Provizyon* ister bunlar. İstanbul (U) derse ya? Al başına belayı. Yahu, canım rahmetli babacığım, bu adı ne demeye koydun bana? Kimi Ruhsat der, kimi Nüzhet. Hecelerim, içinden çıkamazlar. Gerçi duyulmamış bir ad. İlgi topluyor, ama türlü sorunlar çıkarıyor bana. Artık oldu olacak deyip gittim bankaya, ödüm kopuyor. Memur kızcağız birtakım tuşlara bastı, bakalım ne diyecek? Kız, 'kimliğiniz lütfen' demez mi? Yanıma almıştım. Baktı, dikkatle. Kimlikle çek tuttu birbirini ya, ortadaki 'O' ne oluyor? Seslenmedi, neyse. Öyle ya, 'O' Osman olamaz mı? Arkasından 'Şehirlerarası çekiniz, yüz beş bin TL. masraf' rica edildi. Mırın kırın ettim. Aynı banka şubeleri arasında da mı... falan. Yanındaki kızcağız nasılsa tanıdı galiba beni. 'Canım, beyefendi(!) müşterimiz, almayın' dedi de, bu ceremeden kurtuldum. İmza atıldı, adres yazıldı, oh be! Paramı saydılar avcuma. Bir sevinç. Doğru berbere. Otuz beş bin TL. bayılıp –iyice hafiflet dileğiyle– tıraşımı oldum. Gazete aldım, bir karton (2000) aldım. Gülten'in, 'mideniz kuruyacak, dışarıda yemek yiyin' talimatına da uydum. Bir kap yemek, bir salata

45.000 kâğıt. Toplam: 35.000 (berber) + 5.000 (gazete) + 110.000 (sigara) + 45.000 (yemek) = 195.000 mi eder? Buyrun.

Ödül alan öyküler yüz sayfalık bir kitapçık olabilir. Provalarını gönderdiler. Bir alay yanlış. Düzelttim. Tanıl'a da rica ettim, 'bunun telif ücretini ki, sanırım toplam beş milyon TL.sını aşmaz, banka havalesiyle göndersinler.' Çek yönteminden ürktüm zira.

Şu olay, çağımın teknik kolaylıklarından yararlanmakta nice inanılmaz beceriksizliğimi ortaya koyuyor. Örneğin, hemen hemen bankamatik kullanmayan yok. Ben, hayır. O makinaya güvenim yok, bir alay tuşa bas, yanlışlık yaparım korkusu cabası. Şimdilerde molotof kokteyli atılıp duruyor, üç beş kuruş birikimim de gürültüye gider. Eski usul cüzdanımı alıp gidiyorum, neme gerek.

Dün gece, kaçırdım yine ipin ucunu. Bir duble bir tekten sonra bir tek daha istedim Gülten'den. Yalvarlı bakışlarıma dayanamadı, verdi. Oysa Alain Resnais'nin *Providence* adlı filmi oynatılacaktı İnterstar'da, aman kaçırmayın, diyordu gazetede bir yazar. Ama gözlerim kapanıyor. Sıcak bir yandan. Dayanayım diyorum... Film bir yaşlı yazarın son günlerinden dönüşler falan. İlgilenmem doğal da, üstelik John Gielgud oynuyor yazarı, Dick Bogarde da var. Bogarde'ı Thomas Mann'ın *Venedik'te Ölüm* romanından uyarlanan filmde görmüş, çok beğenmiştim, yürümedi, galiba film benim kavrayabileceğim soydan değil, belki sonuna dek izleyebilseydim bir şeyler çıkarabilirdim, olmuyor. Gülten'e, 'ver yavrum benim paketi, gideyim' dedim, geldim eve.

Ev dediğim bodrum dairesi, zından geliyor artık bana. Şaka değil on yılı geçti burayı mesken tutalı. Gülten Kıbrıs'a gitmeye kararlı gibi. Kara kara düşünüyorum. Çamaşırımı yıkıyor, yemeğimi ayarlıyor, içme suyumu bile düşünüyor. Giderse ne olacak? Boşaltayım izbemi diyorum, gözüm yemiyor. Ne olsa ıvır zıvır (elbise dolabı, yazı masası, iki eski koltuk, bir kanape, mutfak eşyası...) derken epeyce eşya var. Bunlar ne olacak? Sat gitsin haraç mezat. Güneş'e sığınmalıyım, ama onun da Mırnav'ı var, aramızın olmadığı, üstüne toz kondurulmayan. Gençlerden gelen giden oluyor, hal hatır soran. Büsbütün *târik-i dünya* olmaktan korkarım.

Güneş, Lütfiye'yi telefonla olsun ara dedi, durdu. Bu kız pek sever beni. İvecen, dost canlısı. Sivas'ta Madımak Oteli'nde o da varmış, kocasıyla. Ağır yanıklarla zor kurtarmışlar canlarını. Güneş gitmiş GATA'ya. Bilinci gidip geliyormuş. Böylesi olaylarda, hiç tanımadığım insanlar için bile doluksuyorum. Zayıfladım iyice. Doktor Behçet Aysan'ın eşini de arayamadım bir türlü. Bir yandan suçluluk duygusu ağır basıyor. Genç insanlar –üstelik böylesine canavarlıklara– kurban giderken, yaşamı bu yaşa değin sürdürmem, daha da sürecek gibi görünmesi canlılığımın, anlatılmaz acı veriyor bana.

Artık dayanamadım, telefon ettim GATA Yanık Merkezi'ne. Ameliyat geçirmişler, telefona gelemediler, ama dileklerimi ilettiler Lütfiye Aydın'la kocasına. Telefonu kapatınca tutamadım gözyaşlarımı. Allah belasını versin. Her yerde kan, öfke, hınç. Dinlemeye dayanamıyorum haberleri.

Sürdüremeyeceğim, anlaşıldı. Niye yazdığımı da anlayamıyorum. Kendi yaşamımda yaşadığım acılar, geçirdiğim sıkıntılar, boğuntular cüce kalır bütün bu olup bitenler karşısında.

Saat on dokuz. Açmayacağım televizyonu. Yine kimbilir hangi masum insanlara kıydılar. Yarına mı? Bakalım.

Dün akşam Körfez'de Gülten'in doğum gününü kutladık. Gülten ellisine bastı. Güneş elli dörde yol alıyor.

Konular yine korkulara dayanıyordu. Güneş emekli, sözleşmeli çalışıyor. Çok seviliyor, korkunç işine bağlı. Şimdilerde sözleşmeli personelin tasfiyesinden sözedildiği için bayağı tedirgin. İşim olmasa deliririm, demişti. Bencileyin eve mahkûm olursa ne yapar bilemiyorum. Gülten de sıkıntılı fazlasıyla. Kıbrıs işini parasal destek sağlamak için eninde sonunda kabul edecek sanırım. Bu yaştan sonra yeni bir çevreye nasıl uyum sağlarım deyip duruyor. Benim çıkmazım belli.

Bu gün, artık Gülten'in ısrarlarına dayanamadım, belim bıkınım kopasıya, paspas yaptım sığınağımda. Ayakkabılarımı boyadım; mendil, çorap yıkadım; yatak çarşaflarımı değiştirdim. Yarın akşam Kuşadası'nda bir tatil köyü müdür nedir, oraya gidelim önerisini kabul ettim ya, cebimdeki parayı saya saya bir hâl oldum. Önümde daha ağustos var. Emekli aylığımı eylülde alabileceğim. Sonunda taksitle tatil harcaması yapılmasına karar verildi. Taksitler de az buz değil. Ziraat Bankası'nda vadeli bir küçük hesabım vardı, bozdurdum. Gülten'in evinin yöneticisiyle görüştüm, ağustos aidatını (950.000 TL) tatil dönüşü ödeyebilir mi? Adamcağız anlayışlı davrandı. Ağustos sonuna kadar ödeyebilirmiş. Sevindi kızcağız.

Saat on dört sularında telefon çaldı. Macit'le Sezen; ayrıldığım işyerinden arıyorlar. Şaka maka on dört aydır görüşme olanağı bulamadık. Sezen bebeğini doğurdu. Erkek. Dört aylık olmuş. Televizyonda bendenizi görmüş, sevinmişler. Ödül töreninde kameraya görünmüştüm ya! Sitem de ettiler hafiften. Sezen, Kuşadası'na gideceğimden sözedince, oralarda ölmeye kalkışma demez mi? Onlara niyetim yok, meraklanmayın buyurdum. Macit otobüsleri de soyuyorlar ha, dikkat uyarısında

bulundu. Olur mu olur. Üç beş kuruşum da böyle giderse seyreyle sen gümbürtüyü. Artık Tanrı'ya emanet gideceğiz. Biletler alındı. Yer ayrıldı. Çok da uzun yol. Umarım bir iş çıkarmam. Güneş'le iki yıl önce birlikte tatile çıkacağımız gün Tavukçu'da tam otobüs terminaline gideceğimiz sıra, herhalde bir kalp sıkışmasıydı, acil servise kaldırılışımı anımsıyorum da... Güneş üç dört ay önce yine benzer sıkıntı geçirdiğimi öğrenince, Hacettepe'de bir ünlü kardiyologdan randevu aldı. İnat ettim, gitmedim. Çok üzüldü, ama nefret ediyorum hastanelerden. Gideceksem tık! gitmeliyim, evimde.

Göz tansiyonum yirmi dörtten yirmiye inmiş. Doktor, fena değil, dedi. İlaçlara devam. Yirmi üç eylülde yine kontrola gidilecek.

Saat on beş otuz. Bavulumu hazırladım. Saat yirmilerde otobüsle gideceğiz Kuşadası'na. Haberlerde Kuşadası, Kervansaray civarına bomba atıldığı açıklandı. On sekiz kişi hafif yaralanmış. Gülten'le konuştuk. Gülüyor. Bakarsın bok yoluna gideriz. Eh, 'kaderde varsa düzülmek, neye yarar üzülmek', Onur'un lafı. Yani burnumuzu çıkarmasak evden, olacak olur. Böylesine yazgıcı olduk çıktık. Yine de el çantama İsoptin koydum. Oyun ederse yufka yüreğimiz, işe yarar mı bilemem. Şimdiden on iki buçuk miligram Lopril de attım ağzıma. Oysa bütün bu önlemlerin hiçbir anlamı yok. Gülten okumak için kitap ister, yerlilerden. Kolay beğenmez, bak kitaplığına okumadıklarından seç, dedim. O bana Susan Sontag öykülerini almış, para verip. Mayo, şort da. Tüm ayrıntıları düşünüyor evlat. Bana kalsa, var işte eski meski. Ucuzluktan yazlık pabuç – onca diretmelerine karşın aldıramadı. Sümerbank'a baktım, en ucuzu 395.000 kâğıt. Galiba gerçekten çarığa fit olacağız. Sigaramla, rakı aylık gideri elbet bu harcamaları karşılar. Lâkin bu ikisinden nasıl vazgeçerim, olacak iş değil. Belki enfarktüs geçirirsem, kurtulduğum takdirde sigara bırakılır. Kuşadası'ndan Sığacık'a geçilecek bir de. Kuşadası'ndan minibüsle Seferihisar'a, oradan taksiyle Telos dedikleri tatil köyüne. Bizimki kel başa şimşir tarak. Benim için her gün tatil, daha doğrusu boşluk. Ne halt edeceğimi bilemiyorum. Ama Gülten burnundan gelesiye çalışıyor. Dinlenmek hakkı. Topu on, on iki gün. Denize gidilecek. Kulaklarım çabucak tıkanır benim, duymam top gibi. Geçen yıllarda kulak tıkacı almıştım, ipi kopmuş. O zaman bile aklımda kaldığınca 25.000 TL. ödemiştim. Yenisi Allah bilir, 100.000 TL. olmuştur. Telle melle bir şeyler yaptım, sözde onardım. Kulağıma takmasam, dönüşte kulak yıkatmak gerekecek, daha büyük masraf. Özel poliklinikte

250.000 TL. bir kulak yıkatması. Git efendim hastaneye. Gir kuyruklara. Üç dört gün gliserin damlat gel, derler. Taşın dur. Ne büyük eziyet değil mi? Gülerler adama. Haa, Gülten'e söylemeli unutmasın, sivrisinek vardır oralarda. Onda bir alet var idi. Tabletleri eskimiş midir acaba?

Cemal Süreya, 'Ölüyorum Tanrım / bu da oldu işte' demişti, bir şiirinde. Gidildi dönüldü. On yedi gün geçti. Dilime pelesenk kaç gündür, dönüşler bir gün dönüşsüzlüğe dönüşecek. Her uyanış kabir azabı. Dün yine korkunç boyutlara ulaştı iç sıkıntım. Kızılay'a inilecek ya gözümde büyüyor. O insan kalabalığının içinde yürümek bela. Sıcak bir yandan. Tatile götürdüğüm biricik poplin pantolonumun sigara yanığı minnacık deliğini ördürmem gerekecek örücü Arif'e. Günlük ayrıntılardan kaçıyorum habire. Gülten yineleye yineleye yaptırıyor, ama suratımdan düşen bin parça. İkinci önemli iş, bozuk para çantamın iç astarı yırtık, onartılacak. Çakmağıma gaz doldurtulacak. Gülten'in ütü için kullandığı fısfısının yayı bozulmuş, rica etti yenisi alınacak. Sigaram bitti. Pencereler toz içinde. Silmeyeceğim. Oturup iki satır yazayım, diyorum, NİÇİN'e yanıt yok. Hem bir tehlike daha var. Kızılay'a indim mi, mutlaka Sakarya Caddesi'ndeki sözünü ettiğim biraevine uğramadan edemiyorum. En az iki arjantin fıçı bira, bir patates tava. Sıcakta tümden başıma vurduğu halde.

Saat on bir sularında Tanıl Bora telefon etti. Ben yokken posta kutusuna bırakılmış Ümit Kıvanç'ın tasarladığı kitap kapağı. Pazar günü İstanbul'a telefon ettim evine. Beğenmiş miyim, merak ediyor. Anlasam bari! Telefonda, 'başımız döndü sizi aramaktan', dedi. On beş on altı gündür yoktum dedim. İstanbul'a geldiğinizde de uğramadınız diye sitem etti. Gençler bu yaşamla kopukluğumu anlamamakta haklılar. Her şey önemini yitirdi.

Olgunluk sınavlarının sonuçları dersliklerde okundu. O zamanın asker liselerinde gelenekti. Notlar sınıf subayı tarafından okunur. Karne yöntemi uygulanmaz. Spor hariç on üzerinden on tüm derslerden aldığım notlar. Yaşasın! En iyisi anı defterime lise bitirme diplomasındaki derslerin adlarını yazayım: 'Edebiyat, Tarih, Coğrafya, Psikoloji, Felsefe, İçtimaiyat, Fizik, Kimya, Tabii İlimler (Hayvani ve Nebati Teşrih, Jeoloji), Riyazi İlimler (Cebir, Hendese, Kozmografya, Mihanik, Müsellesat, Nazari Hesap), Yabancı Dil (Fransızca), Askerlik, Spor'. Babam başımın etini yer dururdu. Cebir, hendese, fizik, kimya, kozmografya... sayar da sayar. Görsün işte nasıl başarıyormuş bir türlü aklına güvenemediği oğlu. Hani haksız da sayılmazdı. Orta okul son sınıftayken tarih kitabımın arasına koyduğum Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Utanmaz Adam* adlı romanını okurken yakalanmıştım da esaslı birkaç tokat yemiştim. Yazık ki izin verilmeyecekmiş bu yıl. Zaten eylül döneminde yapılan yıl sonu sınavları bu dönem nisan başına alındı. Almanların saldırı planlarından sözediliyor. Babam hiç değilse Darülfünun Fen Fakültesi'ni bitirdikten, dahası doktorasını da yaptıktan sonra Çanakkale'ye gitmiş ağır topçu sınıfına ayrılarak. Bir avuç fedainin nasıl İngiliz, Fransız donanmalarının en güçlü savaş gemilerini mayınlayıp batırdıklarını anlata anlata bitiremezdi. Sıra bizde mi yoksa? On yedi yaşıma basalı on gün oldu daha. Sanmam. Sakal tüyümüz bile çıkmamışken sürerler mi bizi savaşa? Orhan'la tartışıyoruz. O çok hevesli. Babası Kurtuluş Savaşı'nda makinalı tüfek subayıymış. Yediği bir kurşun kalbinin altındaymış hâlâ, çıkaramamışlar. Malûlen emekliye sevketmişler. Atatürk'ün *İstikbal Göklerdedir* öngörüsünü oğluna hatırlatır dururmuş. Havacı olacağım, diyor. Ben kimya mühendisi olmayı tasarlıyorum. Lise birinci sınıftayken

ilk kimya öğretmenimiz hem ezberciydi hem Arapça terimlerle ders anlatırdı. Müvellidü'l-hummuza, müvellidü'l-ma, hamız-ı kibrit gibi deyimler bana zor gelmemişti. Babamın Arapça, Farsça bilgisini her fırsatta çocuklarına aktarması yüzünden olsa gerek. Orhan bayağı zorlanıyordu kimyadan. Derken ikinci yarıyılda öğretmenimiz değişti. Yeni gelen genç, yakışıklı bir asker kimya mühendisi. Rastlantı bu ya, o da Kıbrıs'ta babamın öğrencisi olmuş. Not defterindeki künyem dikkatini çekmiş, beni tanımış. Özel ilgi gösterdi. İyi de öğretiyordu. Kimyayı denklem çözer gibi öğretme yöntemi uyguluyordu. Bakalım, karar değiştirmezsem öğretmenimin mesleğini seçmek niyetindeyim. Seçme özgürlüğüm var nasılsa. Pek iyi dereceyle mezun olanlara dilediği dalı seçme fırsatı veriliyor. Demiryol, topçu, muhabere sınıfları revaçta parlak öğrenciler için. Haber geldi, sağlık kuruluna sevk edilecekmişiz. Çekirge'deki tam teşekküllü asker hastanesine gideceğiz topluca, yarın. Çok sağlıklıyım, ne ki, son aylarda kan çıbanı çıkardım durmadan. Doktor, ergenlik çağındasın ondan, dedi. Çok çektim. Hele iri kıyım hemşire Safinaz'ın ensemdeki kan çıbanının özünü çıkaracağım diye olanca gücüyle boynumu iki yanından sıkarken duyduğum acıyı yaşadıkça unutacağımı sanmam. Neyse geçti şükür, bu bela.

Sağlık muayenesinden geçtik. Hiç aklıma gelmezdi. Çok değilmiş, ama gözlerimde miyop varmış, doğuştan astigmat ayrıca, gözlük gerektirmeyecek ölçüde. En korktuğum şey yardımcı sınıfa ayrılmak. Özellikle zorunlu olarak levazım sınıfına ayırırlarsa sağlık nedeniyle, kahrolurum. Gerçi doktor güvence verdi, ama içim rahat değil.

Ne çabuk geçti, bitmeyecek gibi görünen üç yıl. Neleri hatırlayabileceğim acaba ilerde. Başta 10 Kasım 1938 Ata'mızın ölüm gününü kuşkusuz. Sonra herhalde Cemil Çolak yüzbaşıyı unutamam. Özene bezene yaptırdığım harici şapkamı nizami değil diye kasaturayla parçalamasını, avuçlarıma beş kez patlattığı kızılcık sopasını, alay etmeye kalkıştığım için Gostil Memet'ten yediğim yumruğu, Trilobit Abdullahi adını taktığımız Muharrem'in yazılı sınavda sorulan kendi takma adını hatırlamayışını, atış talimlerinde hiçbir zaman hedef tahtasını bile vu-

ramayışımı, buna karşın nazari askerlik dersinden ondan aşağı not almayışımı, onuncu sınıfta fizik yazılı sınavı sonucunda tam not alan iki öğrenciden birinin ben olduğumu, Fransızca dersinde öğretmenin karikatürünü çizen Orhan'ın önüme sürdüğü kâğıda gözüm takılınca tutulduğum gülme krizini önleyemeyip kapı dışarı edilişimi, okul kurnalı hamamında birkaç bileği güçlü öğrencinin peştemalını zorla çözüp sakladıkları Muhtar'ın nasıl zırıl zırıl ağladığını, sabah alacakaranlığında koğuşlarda yankılanan kalk borusunun iç burkan sesini...

Hâki kumaştan üniformalarımızı Harp Okulu'na katıldığımız zaman vereceklermiş. Ayrılacağımız sınıfları belirleyebilmek için İstanbul'a götürüleceğimizi öğrendik. İstanbul Maltepe, Kuleli; Bursa Işıklar liseleri mezunları Kuleli Asker Lisesi binalarında toplanacak.

Hazırlıklarımız tamamlandı. Sabahleyin erkenden Işıklar Asker Lisesi'nin bahçesinde toplandık. Okul komutanı kısa bir konuşma yaptı. Bir gün önce okul birincisi, ikincisi, üçüncüsüne armağanları verilmişti. Birinciliğin Ahmet Yıldız'a verileceğinden kuşkumuz yoktu. Suphi Karaman ikinciliğe, Fahri Batur olsa olsa üçüncülüğe lâyıktı bizce. Suphi Karaman tahminimiz doğru çıktı. Fahri'nin kayrılacağı söylentisi gerçekleşmişti, ona verdiler birinciliği. Müthiş sinirlendik. Ahmet üçüncü seçildi, biz de topluca Ahmet'le, Suphi'yi alkışladık, Fahri'nin birinciliğini suskunluğumuzla protesto ettik.

Bandomuzun eşliğinde, son kez uygun adımlarla Bursa sokaklarından geçiyoruz. Halk alkışlıyor, Tayyare Sineması'na gelmeden sağ caddeye kıvrıldık, istasyona doğru. Burnumun direği sızlıyor. Topçu Marşı'nı, İzmir Marşı'nı, Harbiye Marşı'nı söylüyoruz bir yandan.

Orhan'la her pazar Tayyare Sineması'na giderdik. İki film oynatırlardı. Çıkışta susamlı çıtır helvalarımızı kâğıtlara sardırır, akşam yoklamasına yetişebilmek için koşa koşa okulumuza dönerdik, kestirme yollardan.

Akşam yemeğinden sonraki bir buçuk saatlik mütalâa, gördüğümüz filmlerin değerlendirilmesiyle geçerdi. Küçük bloknotlarımıza sevdiğimiz artistlerin adlarını yazar, başarılarına göre dört yıldıza kadar ödüllendirirdik onları.

'Kaybetmeyelim bu defterleri olur mu Orhan? Yaşlandığımızda bakar, beğenimizin değişip değişmediğini anlamış oluruz. Ama şimdiden söyleyeyim: Jean Gabin, Harry Baur, Albert Préjean, Annie Ducaux, Charles Boyer, Greta Garbo, Bette Davies, Charles Chaplin, Victor Francen, Danielle Darieux, Claudette Colbert daha hemen aklıma gelmeyenler, benim her zaman favorilerim olacak eminim. Ya senin?' Benim defter ufak çaplı bir sel baskınında hamur oldu, okunamazlaştı. Belki kırk yıl sonra buluştuğumuzda ondaki defterin ne olduğunu anımsamadı bile Orhan. Çok üzüldüm. Şimdi görüşmüyoruz.

Bir haftadır kız kardeşim Güneş'in evindeyim. Yarın İstanbul'a gidecek. Onur'un yılbaşından birkaç gün sonra doğan kızını görmeye. Lâl koymuşlar adını. Hoşuma gitti ya, Lâl'le karıştırmazlar inşallah arkadaşları ilerde. Uyaracağım. İkiden fazla heceli adları pek sevimli bulmam zaten. Ailede adlar iki heceli. Onur tek heceye indirdi geleneği. İyi mi etti bilmem! Gelinimizin adı da Sevda.

Yarın ben de evime döneyim bari. Sinan'da kalabilirim istesem ya, çekiniyorum bir süredir. Güneş, hastayken kabalaştığımdan sözetti. Buyurgan, aşırı sinirli davranışlarımdan ben de memnun değilim.

Istasyona geldik. Minyatür lokomotif istim üzerinde. Oyuncak vagonlar yolcularını bekliyor. Kumanyalarımız dağıtıldı. Mezunlar bölüğünü İstanbul'a götürecek olan Yüzbaşı Salahattin Tokgöz vagonlara yerleşmemizi istedi. Bursa-Mudanya arasında işleyen dar hat trenin makinisti uzun uzun, bana acıklı gelen düdüğünü öttürdü, hareket ettik. Bizi yolcu etmeye gelen onuncu sınıf öğrencileri hazırolda selam durdular. Çiçeklenmiş ağaçlar arasından yavaşça hızlanarak yol aldık denize doğru.

Harbiye-Aksaray tramvayındayım. Beyoğlu'ndan geçiyoruz ağır aksak. Bir ara gözüm kaldırımda yürüyen Suphi Karaman'a ilişti. Gezmeye çıkmış olmalı. Seslendim, el salladım. Duydu, gördü. Yüzü tuhaflaştı gibi geldi bana, gülümseyeceğine, bir yandan bağırıyor, 'atla, atla!' Şaşırdım. Önemli bir şey oldu zâhir. Sahanlıktaydım, atladım. Kucaklaştık. 'Hayrola?' Duraksıyor. Korktuğum başıma gelmişti. Gözlerimdeki önemsiz dedikleri ârıza, levazım sınıfına geçirilmemi gerektiriyormuş meğer. Suphi ağlamaklıydı. Okula gitmemi, bir şeyler yapmamı istiyor.

Tüm uğraşlar boşunaydı. Sağlık kurulunun raporu kesindi. Ancak, dilersem asker öğretmen olmak üzere üniversiteye kaydım yapılabilecekti; öğretmen olmayı istemiyorsam Harp Okulu'na gidecek, iki yıl okul dönemi sonunda levazım subayı olarak orduda görevlendirilebilecektim.

İlk işim Lâleli'de oturan lise felsefe öğretmeni amcama durumu anlatmak oldu. Amcamla babamın arası nedense şekerrenk. Benim liseyi pek iyi dereceyle bitirmekliğimi de biraz şaşkınlıkla karşılamıştı amcam. Yine de o zaman Harp Okulu komutanı olan albayın, karısının akrabası olduğunu açıklayarak yardım isteyebileceğini ya da ondan akıl danışacağını söyledi, yüreğime su serpti epeyce.

Birkaç gün sonra amcamdan girişiminin sonucunu öğrendim. Albay, şimdilik yapılabilecek bir şey olmadığını, Harp Okulu'nda okumayı yeğlersem, Ankara'da yeniden sağlık kuruluna sevkim için yardımcı olabileceğini açıklamış. Böylece *muharip* sınıflardan birine geçirilebilir, ilerde kurmay olma olanağına da kavuşurmuşum. Levazım sınıfındaki subaylar, o zamanki kurallara göre kurmay olamıyor, yüksek levazım olabiliyorlar.

Amcam: 'Sen bilirsin yavrum', dedi, 'iki yıl sonra elin ekmek tutacak. Geride iki kardeşin daha var. Babanın imkânları çok sınırlı. Seni yatılı devlet okuluna göndermesinin bir sebebi de yüksek tahsilini yaptıramamak kaygısı. Askeri öğretmen olmak da elinde. Ancak, dört yıl az bir süre değil. İşte babanın da benim de halimiz meydanda. Zar zor geçiniyoruz. Ben okul komutanından umutluyum, ama sakın seni etki altında bırakmak istediğimi sanma. İyi düşün, kararını ona göre ver.'

Amcamın gözlüklerinin ardındaki zeki gözlerine baktım, sezmemi istediği gerçekleri kavrıyordum yavaş yavaş. Öğretmenliği yeğlersem İstanbul'da okuyacaktım. Evci çıkacaktım doğallıkla. Delikanlı sıkıntılarım olacaktı kuşkusuz. Ben yaşta kızı vardı, Sinan'la yaklaşık aynı yaşta bir de oğlu. Kızıyla ister istemez doğacak yakınlığın olumsuz sonuçlar doğurmayacağını kim temin edebilirdi?

Telefon. Sinan. Nasılım, ne var ne yok? Sesinden belli, gizlemeye çalıştığı bir kötü haber var, söyleyemiyor. 'Çıkar dilinin altındaki baklayı', dedim. Dalya demesi beklenen halam ölüvermiş. Sinan'ın verdiği Adana telefonuna halamın büyük torunu çıktı. 'Bir deri bir kemik kalmıştı zaten, gelemezdiniz, biz gereğini yaptık.' Böylece dördüncü ve sonuncu kardeşi de yitirmiş olduk; babam, iki amcam daha önce ölmüşlerdi. Birden ürktüm. Ailenin yaşça en büyüğü benim şimdi. Sıra bende demek! Avutma sözlerine karnım tok. Bu işin sırası mı olurmuş? Rahmetlinin kızını istedim telefona. Benden beş ya da altı yaş küçüktür sanırım. Yıllarca baktı anasına, kahraman, dayanıklı kadın. İçten başsağlığı diledim, onun da sesi titrek, sıcak, hâlâ kartlaşmamış, dosttu. Babam

benimle evlendirmek istermiş kızcağızı. Babamın babası dedemin ölümünde aile Amasya'da toplanmıştı. Onuncu sınıftaydım galiba. O da ilk okul dört ya da beşinci sınıf öğrencisi olmalı. Lacivert üniformama hayranlıkla baktığını anımsıyorum, kaçamak.

Orhan'la liseyi bitirinceye kadar ayrılmamıştık birbirimizden. O da pek iyi dereceyle bitirmişti liseyi. Ne ki, boy kısalığı yüzünden onca heveslendiği havacı sınıfına ayrılamamış, çalışkan öğrencilerin çoğunlukla yeğledikleri topçu sınıfına ayrılmıştı. Böylece ayrılığımızın ilki gerçekleşmiş oldu. O stajını yapmak üzere bir topçu alayına gönderilmişti, ben Kayseri'de bir piyade alayına gönderilmiştim. Babama İstanbul'dan çektiğim telgraf soğuk, küskün, dahası dokundurmalı sözcüklerden oluşuyordu. Ne suçu varsa adamcağızın? 'Olan oldu. Levazıma ayırdılar. Kayseri'ye gidiyoruz.'

Kışla şehir merkezine epeyce uzak. Korkunç yorgunuz. Bulgur pilavıyla nohutlu işkembe yahnisine kaşık salladık. Üstüne üzüm hoşafı iyi gitti. Bize ayrılan koğuşlarda ranzalarımıza uzandık. Sızmışız. Bursa, İstanbul asker liselerinden gelen öğrenciler tanıştık birbirimizle. Alay hamamında yıkandık. Yeni er elbiselerimizi, postallarımızı, palaska, fişeklik, çadırlık, battaniye, piyade tüfeği, manevra mermilerimizi aldık. Yetmiş ya da seksen öğrenci var mıydık, anımsayamıyorum. Onar, on beşer kişilik gruplar oluşturuldu, bölüklere dağıtıldık. Dağıtımdan önce göbeklice, tonton bir yüzbaşı, '11. Bölüğe düşenlerin Allah yardımcısı olsun', demişti, ayrıntılı açıklama yapmadan. Ben, öbür talihli arkadaşlarla birlikte 11. Bölüğe verilenler arasındayım. Göbekli yüzbaşının neden öyle bir dilekte bulunduğu anlaşıldı daha ilk günden. Bölük komutanının çağrısı üzerine odasına gittik, karşısına dizildik. 'Rahat!' komutundan sonra konuştu komutan. Kır saçlı, çiçek bozuğu suratlı, yanağı tikli bir yüzbaşı. İkide bir çizmesine vuruyor kamçısını. Ne de olsa çocukluktan yeni çıkmış, bıyığı bile terlememiş delikanlılarız. Sinirimiz bozulmaya başladı. Ben manga komutanı görevini üstlenmişim. Gelenek öyleydi. En yüksek not alan bendim lise-

lerin bitirme sınavları sonunda, o nedenle. Zor tutuyorum kendimi. Yüzbaşı bir sürü ipe sapa gelmez, gözdağı karışığı öğütler veriyor. Bir aralık pazar günleri kışlada çengili, çalgılı eğlence geceleri düzenleyeceğinden de sözetti. Nedense hepimizi bir sırıtmadır aldı, söz birliği etmişcesine, o kadarla kalsa iyi, omuzlarımız oynamaya da başladı. Şimdi dedim, inecek kamçısı yüzbaşının suratlarımıza. Yoo! Tam tersine, yüzbaşı da gülmeye başlamaz mı bizimle birlikte, ama birden karardı yüzü. Bağırıyor. 'Size de yaranılmaz ki hergeleler. Sittirolun gidin koğuşunuza! Yarın gösteririm ben size, ne demekmiş askerlik.'

Harp Okulu adaylarına ayrılan koğuşlarda yatılıp kalkılıyor. Sabah alacasında kaldırılmaya alışığız asker lisesinden ya, yine de asker ocağının gurbet duygusu çörekleniyor ara sıra toy yüreklerimize. Sabah karavanasından yarım saat sonra her bölük kendi talim alanında toplanıyor. Tekmil alınıp verildikten sonra yat-kalk, sağa dön, sola dön, tüfek as, tüfek çıkar, süngü tak, süngü çıkar, istikamet yoncalı tepe marş-marş komutlarının toza dumana karıştığı alanda saat başı beş dakika sigara molası veriliyor. Bölükte iki teğmen, bir çavuş takım komutanlarımız. Biri sırım gibi, yakışıklı, çevik: Yavuz Dalkılıç. Nedense benimle bozdu aklını. Benim mangayı koşturup duruyor, ikide bir marş-marş komutlarından bıktık. Öyle kısa süreli de değil koşu. Üç dört yüz metre uzaktaki tepelere değin sürüyor. Tam teçhizat koşmak, bu arada yat-kalk komutlarını yerine getirmek kolay değil. Sanırım bölük komutanının talimatı üzerine bu uygulama. 'Koşun ulan hanım evlatları.' Düşe kalka... Ne yapalım ki askeriz. Gık diyemezsin. Teğmen Dalkılıç sigara molası sırasında aramızda oturmayı yeğliyor. Sert tutumunu yumuşatmış görüntüsü vererek askerlik anılarını anlatıyor. İlkinde hafifçe kulağımı çekmişti, aldırış etmemiştim. Bu kez tekmeyi savurdum apışarasına dayanamayıp. Deli mi ne? Tırnağını geçirdi sağ kulağımın memesine. Seslenmedi. 'Alış, şaka şaka', dedi. Eşek şakası diyemedim.

Günler böylesine tekdüze yuvarlanıp gitmekte. Geceleri ağız mızıkamı çıkarıp söktüğüm marşları çalıyorum arkadaşlara. İzmir Marşı en çok sevdiğim. Zaten öylesine yorgun oluyoruz ki, daha yat borusu çalmadan devrilmiş oluyoruz yataklarımıza.

Pazar günleri şehre bırakılıyoruz. Arkadaşlarla harçlığımızın elverdiği kahvelerde tavla, prafa, domino oynayarak vakit geçiriyoruz. Zamanın alaturka şarkılarını anımsıyorum. Münir Nurettin Selçuk'tu en çok dinlediğimiz (78) devirli plaklarda. *Saçlarıma ak düştü, sana ad bulamadım, gönüle uçmak düştü bir kanat bulamadım.* Akşam üzeri yoklama saatinde kışlaya dönülüyor.

İlk içki denemesi çok kötü sonuçlanmıştı. Afyonluydu galiba şarap. Izgara köfte eşliğinde öğle sıcağında dört beş bardak indirmiştik midemize. Daha aşçı dükkânında içimiz dışımıza çıkmış, rezil olmuştuk. O oldu, bir daha mı tövbe. Yemekler nafile. Yağlı çay, üç beş zeytin, yağsız, yarım parmak büyüklüğünde beyaz peynir kahvaltımız. Öğle akşam bulgur çorbası, bulgur pilavı demirbaş. Soğan yahnisi, nohutlu pilav, nadiren sebzeli yemek veriliyorsa da liste hemen hemen değişmiyor. Doymuyoruz. Kantinden ton balığı, tahin helvası takviyesi alınsa da, paramız sınırlı. Meyva hakgetire. Arkadaşlar çare aramışlar. Yakın yörede üzüm bağları var. Yastık kılıflarını bellerine sarıp bağlara giriyor, üzüm topluyorlar. Bekçilere, köpeklere karşı da manevra fişeği sıkıyorlarmış havaya. Yakalanmadılar hiç. Ya da üstlerine gitmeye, şikâyet etmeye cesaret edememiş olmalı kimse. Üzüm torbaları koğuşun tahta döşemesinden birkaç lata sökülerek elde edilen mahzene indiriliyor. Böylece bozulmaları önlenmiş oluyor. Allah taksimi değil, kul taksimi yemek sonrası.

Derken, gündüzleri toplu talimler başladı. Müthiş sıcak. Bayılanlar oluyor ara sıra. Revire götürüyorlar. Alay komutanımız çok sert. Bazen binbaşılara bile bağırıyor, çağırıyor, yatkalk buyrukları veriyor.

Gece yürüyüşlerine de başlandı. Askerlik terimi: *cebri yürüyüş.*

Bayılmak deyince aklıma geldi. Ülkelerinde Harp Okulu olmadığı için Türkiye'ye gönderiliyormuş, Afganlı subay adayları. Rahat 1.90'ar boyunda cüsseli delikanlılar. Yarım yamalak Türkçeleri. Tifo, tifüs karma aşısı yapılacak. Onarlı gruplar oluşturduk, sıhhiye çavuşunun karşısına dizildik. Nedense göğüsten yapılıyor iğneler. İğneler de bayağı çuvaldız büyüklüğünde, kalınlığında. Önceden anlaşmış bizimkiler. İğne vurul-

duğunda ah, anam! deyip fenalık geçiriyor numarasına yatacaklar. Uyguladılar da. Afganlılar fena ürktü, gerçekten bayıldı içlerinden biri. Hınzırlığı anlayan alay doktoru kızdı ya, gülmekten de kendini alamadı.

Gece yürüyüşlerinin nice yorucu olduğu anlaşıldı. Dört beş kilometrede bir, on dakika mola veriliyor. Kör yürüyüşü, yol dışı. Kuru dere yataklarından, patikalardan birbirimizi yoklaya yoklaya, düşe kalka gidiyoruz. Erciyes'in heybetli, başı dumanlı, eteklerine değin karlı görüntüsü ne denli uzaklaştığımızı sansak eksilmiyor tepemizden. Hele ay ışığında büsbütün burnumuzun dibinde gibi. Ses çıkarılmayacak. Sigara içmek yasak. Işık sızdırılmayacak hiçbir şekilde. Erler verilen on dakikalık molada dizüstü gelip, tüfeklerine dayanarak uykuya geçiveriyorlar. Gündüzün inadına, gece keskin ayaz. Sonra fısıltıyla verilen mola komutu arkadaki birliklere ulaşıncaya dek beş dakikası gürültüye gitmiş oluyor.

İlk gece yürüyüşü zaman zaman sağanak yağmur altında sabah alacasına değin sürdü. Ertesi gün hiç değilse üç dört saat dinlendirileceğimizi umuyorduk, ulaştığımız köyde. Öylesine soğuktu sabah ayazı, donuk parmaklarımızla düğme çözüp iliklemenin, kazık çakmanın güçlüğü nedeniyle müthiş zorlanmıştık, sahra çadırlarımızı kurmakta. Yine de sabah çorbasına kaşık salladıktan yarım saat sonra 'kalk, toplan!' borusu çaldı. Bu kez aynı yolu gündüz teperek kışlaya döndük. Dün gece yol kenarındaki karpuz tarlasından aşırdığımız, kasaturayla parçalayıp bölüştüğümüz üç iri karpuzun tadı damağımızda kaldı, sulu soğukluğu kuruyan ağızlarımızın, harlı midelerimizin tutuşukluğunu söndürdü.

Pişik nedir bilmezmişim. Apışarasındaki kaşıntılı yanmalar canımdan bezdirmeye başladı. Ben akıllı, ışınlanırsam iyileşir sanısıyla alaya yakın tahıl tarlalarındaki tınazları siper ediyor, pantolonumu, paçalı donumu sıyırıp güneşe tutuyorum oralarımı. Kuşkusuz tümden azdı kızarıklıklar. Yürümekte bile zorlanıyorum. Sanki bulaşıcı bir hastalığa tutulmuşum gibi kimselere de açamıyorum derdimi. Sonunda karar verip çıktım viziteye. Alay doktoru önce haşladı: 'Güya manga komutanı, aklı başında bir gençsin. Büsbütün azdırmışsın a benim aptal oğ-

lum!' Meğer ilaçlı bebe pudrasıymış bunun devası. Ter yaramazmış. Güneş hiç. Ilık suyla yıkayıp, incitmeden kuruladıktan sonra nazik yerlerimi, üstüne pudra ekerek apışaramın çıkıyorum talime. Neyse çabuk iyileştim.

Pınarbaşı üzerinden dolaşılarak yapılan, bir söylentiye göre (250) kilometrelik, altı gece süren yürüyüş, gece yürüyüşlerinin en amansızı oldu.

Pınarbaşı'na sabaha karşı, sanırım (04.00) sularında vardık. Silah çattık, yer çadırlarımızı güç bela kurduk. Sadece postallarımızı, sırt çantalarımızı, fişekliklerimizi çıkarıp, koyun koyuna devrildik, handiyse sürünerek girilebilinen çadırlarımıza. Gemici fenerlerinden sızan yalabık ışıkta kan uykuya yenildik elbette. Hava zaten çok bulutlu, nemliydi. Ağır uykulardan, doluyla karışık şiddetli yağmurun çadır bezine vuran tapırtılarıyla uyanıldı. Zaten eğreti duran çadırın orta direkleri üstümüze yıkıldı.

Harp Okulu'ndan erken mezun olduk. Otuz ağustos yerine erkene alınan ders programı uygulandı. Sınıfımın birincisi olmuşum. Sicil numaram (1941-1). İzin verdiler. Ne ki omzumuza demir takamadık. Oysa asteğmen rütbesinin işareti sarı demiri apoletlerimize takacağımızı sanıyorduk. Yasaya göre normal süre dolunca rütbe alabilirmişiz. Altı ay sonra da tek yıldız eklenecekmiş omzumuza. Gerçi daha sonra, haksızlık yapıldığını sandığımız işlem düzeltildi ama... Babam Bolu'da öğretmen. Kar kış kıyamet. Gerede yoluyla güçlükle ulaştım Bolu'ya. Bolu'ya üçüncü gidişim. Komşumuzun kızı Ayşe'ye sevdalanmıştım. Küçük bir anı defterim vardı. İkinci gidişimde onun ana babasının da katılacağı bir piknik yapılacağını, onunla elele tutuşabileceğimizi hayal etmişim. Olmamış. Nasıl üzülüyorum. Olsun olsun da on üç on dört yaşlarında sarışın, galiba elâ gözlü bir kızcağızdı. İlk gidişimde ana babası akşam ziyaretine çağırmışlardı bizimkileri. Ben de götürüldüm doğal olarak. O ilk göz çarpışması, elektriklenmesi yetmişti vurulmama. Sonra pencerelerimizin buğulu camlarına, doğru okunsun diye harfleri tersinden dizerek 'seni seviyorum' yazmaya başladık. Babama yakalanmıştım. Neden öylesine sinirlenmişti acaba? Tıraş olurken derince kesmişti yüzünü. Tek tük sigara içiyorum. Oysa hiç de kızmamıştı yukarı kattaki odada sigara içerken beni yakaladığında. Dahası, 'tiryaki olma da', demişti, cebinden çıkardığı Birinci sigarasından bir tane de bana uzatarak. Babaoğul tüttürmüştük.

Harp Okulu'ndan sonra altı ay süreli meslek okuluna gönderildik. Beşiktaş-Yıldız'da kalıyoruz. Sadece pazar günleri şehre bırakılıyoruz. Çoğumuzun birer kızı var. 'Sevgili' denmiyor. Muhallebicilerde buluşuluyor ya da volta atılıyor Beyoğlu'nda. Büyükada'da bir türlü öpmeye cesaret edemediğim li-

seli can kız Nermin. Yahya Kemal'den dizeler okumaya yeltendiğimde kıkırdayıvermişti. Çapkın Nurettin'le İstiklal Caddesi'nde dolaşırken iki kızın peşine düşmüştük. O durmadan laf atmış, sonunda 'O'nun deyimiyle tavlamıştık kızları. Ben ağzımı bile açamamıştım. Nurettin kıyak yaparak, daha güzelcesini bana bırakmıştı. Sultanahmet'te sinemada ağlamıştım, 'O'ndan ayrılmak gerektiğinde. O gün, yitirdiği annesinden kendisine kalan bir altın yüzüğü bana vermişti evlat. Bir sıkışık zamanımda satmış olmalıyım. Yok.

Yıldız'da staj gören deniz subayları da vardı. Bize: 'Subay çıkacaksınız, her subay dans bilmeli', demişti, içlerinden biri. Nasıl öğreneceğiz? Akıl verdiler. 'Harçlıklarınızdan bir gramofon alın imece yoluyla, birkaç da dans plağı...' Salonumsu bir yerimiz var. 'Biriniz dam, öbürünüz kavalye olursunuz...' Yüksek Kaldırım'dan bir kullanılmış gramofon alındı, cızırtılı yedi sekiz tane (78) devirli plak da. *'Papatya gibisin beyaz ve ince...', 'Sevdim bir genç kadını, ansam onun adını...', 'Kemanımla...'* falan filan. Ben bayağı çabuk öğrendim valsi, tangoyu, fokstrotu. Arkadaşlarıma da öğretiyorum. Bir-ki, üç. Bir-ki, üç-dört... Arada kavalyeler dam, damlar kavalye oluyor. İçimizden birini anımsıyorum. Tempoya uygun adım attıramıyoruz çocuğa. Aramızda tartıştık, kıtalara atandığımızda bu gramofon ne olacak? En uzak yere atanana armağan edelim önerisi kabul gördü. Tuhaftır, o müziğe bir türlü ayak uyduramayan arkadaşımız Silvan'a atandı, gramofonu da o hak etti doğallıkla. 'Sağolun, hiç değilse plak çalar, eğlenirim', dedi.

Açık açık söylemeye dilim varmıyor, ayıp kaçacak. Gizlemeli deyimini yazayım, hemen herkes bilir. SİNKAF FELEK Okulu adını yakıştırdığımız meslek okulumuz nedense mezun vermeden Ankara'ya taşındı. Ben sınıf çavuşuyum. Sivil okullarda 'mümessil' deniyordu o zaman, onun karşılığı. Yaşça büyükçe olanlarımızdan bazıları, Ankara'da daha sıkça kaçar oldular okuldan. Yavuklularında, sevgililerinde ya da –ara sıra– genelevde dost tutuldukları kadının odasında geceliyor, ertesi gün derse geç kalıyor ya da bütün gün gelemiyorlar okula. Yoklama kâğıdına izinli, revirde, hastanede, nöbetçi gibi uydurma mazeretler yazıyorum gelmeyenler için, imzalatıyorum öğ-

retmenlere. Akşam üzeri okul yönetimine teslim etmeden önce yoklama kâğıdını yenisiyle değiştiriyor, gelmeyenleri gelmiş gösteriyor, öğretmenlerimin imzalarını da ustalıkla taklit ediyorum, öyle götürüyorum sekreterliğe. Bu yöntem iki ay kadar aksamadan yürüdü. Ne ki, bir gün çok çekindiğim sert bir öğretmenimize suç üstü yakalandım. Nasılı şöyle: O öğretmenimizin üst üste üç saat dersi vardı. Gelmeyen iki arkadaşı aynı yöntemle 'revirde' gösterdim. Bunlar üçüncü saate yetiştiler, derse de girdiler. Üçüncü dersin sonunda verilen ara dinlenmesi sırasında öğretmenler odasından çağrıldım. Gittim hiçbir şeyden kuşkulanmadan. Öğretmenimiz okul müdürüyle konuşuyordu. Bana: 'Yoklama kâğıdını getirir misin?' demez mi? Ossaat anladım. Her derste öğrenci sayısını gözucuyla saptamış olmalı öğretmen. 'Başüstüne'yi bastırıp fırladım koridora. Yıldırım gibi sınıfa daldım, cebimden hemen yeni bir yoklama kâğıdı çıkarıp gelmeyenleri *mevcut*muş gibi göstererek yeniden düzenledim, öğretmenimin imzasını da attım. Tam eskisini yırtıp cebime sokacağım sırada bir el koluma yapıştı. Birden döndüm ki, ne göreyim? Arkamdan aynı hızla, sessizce gelmiş demek. 'Aferin', dedi, 'aferin!' Kanı çekildi suratımın. Öfkeyle, 'yakaladınız da ne oldu? Size de aferin!' deyip elimdeki dolmakalemi çaldım döşemeye.

Müdür anlayışlı davrandı neyse ki. Beş gün oda hapsiyle ucuz kurtuldum. Sınıf çavuşluğu da elimden alındı tabii.

Mektuplar geliyor, çoğunlukla, İstanbul'da bıraktıkları sevgililerinden, arkadaşlara. Bir gün sınıfın öğretmen kürsüsünde kimsenin sahiplenmediği bir mektup kaldı. Mektubun üzerinde yalan yanlış adres, içimizden hiçbirinin adına, soyadına uymayan bir isim. Ben –üstüme ne vazifeyse– birkaç gün seslendim sınıfa. Belki adını gizlemiş bir arkadaşındı mektup. Ses çıkmadı. Öteki sınıfları da dolaştım, sahip çıkan yok. Yırtıp atmaya karar vereceğim, muzip bir arkadaş, açalım bakalım ne yazıyor, eğleniriz, dedi. Önce karşı çıktım. İki üç gün daha ikircikli durduk. Sonunda ben de razı oldum. Gizlice açtık. Acemice bir yazı. Kim ise o delikanlı, kızcağız birlikte gezdikleri yerleri yazıyor, özlem, sevgi lafları. Bir de evlerinin balkonunda –olsa gerek– çekilmiş bir tekil fotoğraf. Ya orta okul, ya lise birinci sınıf-

ta falan olmalı. Akça pakça, kenarın dilberi görünüşlü. Açık adres de yazmış mektubuna. Parlak fikir yine adını anımsayamadığım arkadaştan geldi. Cevap yazalım. Yahu, diyorum el yazısını tanır. Sonra hiçbir fikrimiz yok, ne yaptılar bunlar. Olsunmuş. Bunlar olsa olsa şurda burda buluşmuşlardır. Daha önce yazışmadıkları açık. Tutturdu yazalım, önce sen yaz. Şöyle yanıp yakılmalı olsun. Bir de fotoğrafçıda çekilmiş *rötuş*lu resim isteyelim. Gelirse senin, öteki de benim. Ya o da isterse resim? Gülüşüyoruz. İkimizin üst üste çekilmiş fotoğrafını yollarız. Delikanlılık işte. Canım bir çare düşünürüz. Hele sen döktür. Kalemin güçlü, göster kendini. Dayanamayıp yazdım, şiirli miirli bir mektup. (O sıralar Nermin de yazmıştı bana, ama kesilmesini gerekli bulmuştum bu ilişkinin, sert, acımasız bir mektupla susturuvermiştim kızcağızı.) On, on beş güne kalmadı yanıt geldi! Resim de çektirmiş, yollayacakmış. Ortaklaşa okuduk. Gülmekten kırılıyoruz. Ben tedirginim ama. Dürüstlüğe aykırı bu davranışımız. Günah. Evlenecekler, mutlu yuvaları, çocukları olacak... Böyle birkaç mektup daha yazıldı. Yanıtı alındı. Resim de geldi. Sözleşmemiz gereği, gelen fotoyu ben aldım, ötekini o aldı, cüzdanlarımıza yerleştirdik. Ara sıra bakıp bayağı seviniyoruz. Derken, kız da ille resim istemez mi! Aldı mı bizi bir düşünce! Ben, arkadaşıma bu kez sen yazacaksın, dedim. Attan düşmüşüm de. Yazdı. Bir yandan ya aklına eser de geliverirse Ankara'ya ne yaparız kaygısı başladı. Neyse ki, okulu bitirip atandığımız yerlere gönderilmemize pek az bir zaman kalmıştı. Korktuğumuz başımıza gelmedi. Benim gözümde o kız, hâlâ balkonunda bekliyor, düş kuruyor. Belki büyükana olmuştur, torununa çorap örüyordur. Yazgısı başka belalar örmemiştir başına umarım...

Okulu bitirdik. Sırmalı üniformalarımızı, kılıçlarımızı kuşanıp Ankara'da tur attık, çizmelerimdeki mahmuz şıkırtılarını duyuyorum, ayağımı vurmuştu çizmelerim. Kaolle parlatmıştık sarı demirlerimizi. Hurçlarımız da dağıtıldı. Portatif karyola, birer battaniye vardı içlerinde...

Sol kolumdaki ağrılar arttı. Tatilde azıtmıştı nedense, sol elimin üç parmağı da sancıyor. Gözlerim de buğulanıyor çarçabuk. Saat dokuzdan beri işliyor kalem, bereket sağ elim sağlam.

Yine de ara vermeliyim. Bir bardak sütlü kahve, bol sigara eşliğinde. Bakalım televizyonda ne var? Can sıkıcı haberleri duymak istemiyorum artık. Ne çare, bu çılgın günleri de yaşamak varmış. Anımsayabildiklerimden birini daha yazacaktım. Nerelere gittim. Belleğim, nerelere götürürse artık.

Bu satırları dönüşsüzlüğe eriştiğim güne değin sürdürmeliyim. Okuyanlar için hiçbir özelliği olmasa da.

TRT 1'den başkasını pek almıyor benim (37) ekran emektar televizyonum. Yine de açıyorum ara sıra. *Spastik* çocuklarla ilgili bir program. İlgiyle izledim. Etkilenmiş olmalıyım. El kol hareketleri yaptım birkaç dakika. Takır tukur sesler ulaştı kulağıma. Fizik tedavi gerek, besbelli. Üşeniyorum. Kim bilir ne zaman sıra gelir hastaneye gitsem. Kulağımı da yıkatmalıyım. Sinek varmış gibi geliyor bana kulak zarında vızıldayan. Sinirlerim berbat. Güneş, 'her sözümü tekrarlatıyorsun. Git hallet şunu', diyor. Kulak burun boğaz uzmanı Doktor Mustafa Şenyuva dost insan. Ona gitmeliyim ya, sıkılıyorum. Para almıyor. Kaçıncı bu? Gerçi yıkatmaktan ibaret sanırım. Hastane paniğinden bir türlü kurtulamıyorum. Dayanmanın sınırına gelmeden, girişemiyorum hiçbir şeye. Uyuşukluk sardı her yanımı. Bu illetten sıyrılmalı, ama nasıl?

Dün inebildim Kızılay'a. Gülten'in fısfısını Coşkun Billuriye'de bulamadım. Sakarya çiçekçilerini salık verdiler. Canıma minnet. Zafer Piknik'e gitmek için bahane çıktı.

Kur'alarımız çekildi. Ben İskenderun'da bir alaya atanmışım. Sınıf arkadaşlarımdan biri becayiş önerdi. İskenderunluymuş. Ona Adranos 205. Dağ Alayı çıkmış. Düşündüm. Kıramadım arkadaşımı. Benim öyle bir bağım yok. Adranos Ege'de, şirin bir kasaba diyorlar. Kabul ettim. İzin verdiler yine. On beş gün sonra kıtalarımıza katılacağız. Babamlar hâlâ Bolu'da. Gittim. Yanılmıyorsam Haziran sonu. Buluştuk, koklaştık. Sinan Bolu Orta Okulu'nun ikinci sınıfında olmalı. Bir önceki kış ağır bir romatizma geçirmiş, neredeyse kalbe yürüyen. Operatör Doktor Kudret Bey, anamın deyimiyle süt iğneleriyle kurtarmış çocuğu. Lastik ayakkabılarla gide gele kışın okula, kapmış romatizmayı. Güneş iki yaşında ancak var. Ailece oturuldu, konuşuldu. Haritada Adranos'un yerini bulduk. Babam sağdan

soldan bilgi topladı. Havası yumuşak, suyu güzel, sebzesi, meyvesi bol, bir cana yakın ilçe. Deniz kıyısına on kilometre uzaklıkta. Yanımda götürmeye karar verdik Sinan'ı. Bir küçük bavul, benim hurcumla yola çıkacağız. Annem yine gurbet acısıyla sarsılıyor. Yine de çocukluğundan beri çok duyarlı, ağabeysine büyük sevgisi olan Sinan'ı emin ellere teslim ettiği için teselli bulmuş görünüyordu. Sinan'la beni, babam Bolu garajından yolcu etti. Kapıdan çıkarken, üst kat pencereden el sallayan annemin mahzun yüzü gözlerimin önünde. Bir de komşu kızı Ayşe'nin tül perdeyi aralayarak beni uğurladığını hayal ettiğimi anımsıyorum.

Otobüsümüze binmeden babamızın ellerini öptük iki kardeş. Yola düzüldük. Önce Ankara'ya uğrayacağız. Adapazarı yolu daha kötü, dolaşık. Yarı yolda, bir hızlı yağmur bastırdı. Yolun neredeyse yarısı heyelan nedeniyle uçmuş. Şoför: 'İsteyen insin, buradan zor geçeceğiz. Belki de yuvarlanırız dereye', dedi. Ben de kardeşim de kıpırdamadık. Sanırım Spikör Dağları'nı aşarken, aynı uyarıyla karşılaştığımızı, daha iki yüz metre gitmeden tıkanıp kaldığımızı, babamın, 'ya herru ya merru!' buyruğuna can havliyle sarılıp bizi götüren kamyona nefes nefese yetiştiğimizi anımsadığım için. Şimdi inanılmaz gelir, Bolu-Ankara arasını on iki saatte aldık. Akşam karanlığı basmıştı. Otel aramaya koyulduk, tabana kuvvet. Her sorduğumuz otel dolu. Doğaldır, ucuz otel arıyoruz. Ulus yöresinde, Anafartalar'da, daha yukarılarda. Artık umudumu yitirmeye başladığım sıra, asker lisesinden arkadaşım Orhan'ın ana-babasının kale mahallesinde oturduğunu anımsadım. Bir kez gitmiş miydik evlerine? Belki. Adres bilmiyorum. Yan sokaklara dala çıka, bir sürü evin kapısını çaldıktan, kasaba bakkala, ona buna sorduktan sonra evi bulduk. Orhan topçu sınıfına ayrılmıştı. Birkaç gün önce de anası, babası, kardeşleriyle vedalaşıp, atandığı kıtasına gitmiş. Sanıyorum Gebze'ye.

İki kardeşi büyük sevgiyle karşıladılar. Ahşap, düzayak, eski bir ev. Sokak kapısının ardı taşlık. Odalar taşlığa açılıyor. Anamın yolluk olarak hazırlayıp yanımıza verdiği haşlanmış tavuğu, elmaları yolda yiyememiştik. Ortaya çıkardık. Orhan'ın annesi de zeytinyağlı biber dolması yapmış. İştahla ye-

dik. Ertesi gün uzun yola çıkacağız. Yorgunluktan ölüyoruz. Kadıncağız bize, misafir odasında yer yatağı yaptı, yattık. Gece bir aralık göğsümü, kollarımı kaşıntı sardı, terlemişim de, uyandım. Sürahiyi bulamadım el yordamıyla. Baktım olmayacak, kalktım, yaktım elektriği. Sinan iyice derin uykuda. Bir de ne göreyim? Çocuğun boynunda dizim dizim tahtakurusu. Emiyorlar taze kanını, yiyip bitiriyorlar. Bir gözüdönük hışımla yakaladığım tahtakurularını ezmeye başladım. Pis bir koku yayıldı etrafa. Sinan da uyandı tabii, bakınıyor, şaşkın, kamaşık gözlerle. Ne yapmalı? Kaşınıp duruyoruz. Soyunduk. Çamaşırlarımızı arındırdık haşarattan önce. Sonra, yorganı yatağı sırtladım, doğru taşlığa. Oh be! Serin serin... Dalmış gitmişiz. Sabah, ortalık ağarırken uyandık. Ev sahiplerimiz daha kalkmamışlardı. Elimizi yüzümüzü, musluklu tenekeden akıttığımız iplik suyla yalap-şap yıkadık. Biraz sonra onlar da kalktılar. Kahvaltı çıkardılar. Portakal reçeli, beyaz peynir, salamura zeytin, çay. Kızarmış ekmek.

Abbas yolcu. Kucaklaştık. Orhan'ın anası arkasını dönüp burnunu sildi. Ankara garına nasıl gittik? Sanırım yine yayan. Biletlerimizi aldık. Ankara-Balıkesir. Sinan'a indirimli tarife uygulandı. Asker lisesindeyken sülüs derler, üçte bir ücretle mi seyahat ediyorduk? Unutmuşum. Balıkesir'e kaç saatte varılabildi? Herhalde en az on dört, on beş saatte. Balıkesir'de bir otelde gecelemiş olmalıyız. Ertesi sabah garajlara gittik. Otobüsle gidilecek Adranos'a. Bindik bir otobüse. Oldukça yıpranmış bir Ford. Yol hayli düzgündü, lâkin çok dönemeçliydi. İki kez lastik onardı, değiştirdi muavinle şoför. Savaş zamanı yeni lastik zor bulunuyor. Yama tutmaz oluncaya dek kullanımda iç lastikler. Dış lastikler de kabak. Yine de yarı yolda, bir dağ aşevinde yediğimiz yemekleri unutamıyorum. Ekşili sulu köfte, fıstıklı, kuşüzümlü içpilav, sıcacık höşmerim... Çok nefisti doğrusu, hem ucuz, hem bol kepçe. Yanılmıyorsam akşama doğru Adranos'a ulaştık. İlçenin tek caddesine bakan biricik, temiz görünüşlü oteline yerleşmeden önce, otel sahibinden bilgi alayım, dedim. Demez mi, '205. Dağ Alayı Dikili'ye nakledildi!' 'Ne zaman?' 'On gün kadar oluyor.' Donakaldım. Dikili, geçirilen ağır deprem nedeniyle o zaman taş üstünde taş kalmamış

bir kıyı kasabası. Alay çadırlı ordugâh kurmuş. Subay, astsubay, memur aileleri Bergama'da kiralanan evlerde oturuyorlarmış. Resmi daireler, memurlar barakalara yerleştirilmiş. Ev ne gezer, oda bile bulmak mümkün değil. Yalnız olsam neyse. Doğallıkla neyse! Sinan'la ne yapacağım? Otel sahibi de, 'götürmeye kalkmayın kardeşinizi', dedi. Nerede kalacak, neyle, nasıl oyalanacak? Okullar tatilde ama... Sonrası sorun. Okul da açılmamış zaten. Götürmeyeyim de, ertesi gün birliğime katılmam gerek, mehil süresi doldu, gecikemem, mahkemeye verirler, ne yapabilirim? Bocalıyorum. Zeki çocuk, akıllı çocuk, ama neresinden baksan çocuk. Öyle sevinçle, umutla geldi ki benimle. Birbirinden tutarsız uygulamaları tartışmaya başladık birlikte. Ağlamıyor, ama iç çekiyor durmadan. Babama telgraf çeksem gelinceye kadar en az üç gün geçer. Askeriz ya, içimize işlemiş disiplin. Oysa, çık tümen komutanına, ben Adranos'a atandım, ne bilirim alaym handiyse kuş uçmaz kervan geçmez bir yere taşındığını. Bana izin verin, götüreyim kardeşimi geri, diyemez miydim? Eşek kafa! Aklımdan bile geçmiyor. Daha doğrusu ilk kez kıtasına katılmaya giden acemi er gibiyim. On dokuzuna yeni basmış. Bağışlanır mı bilmem? Sinan'ın yalnız başına nasıl dönebileceğini düşünüyorum Bolu'ya. Otel sahibine göre kolay. Şoförler tanıdık. Balıkesir'e götürür, bindirirler trene. Güvenlidir tren, gider İzmit'e kadar. Babanıza da yıldırım tel çekersiniz, İzmit'te karşılar... Sindiremesem, inanamasam da tek çıkar yol göründü öneri. Otobüs biletini aldım Sinan'ın. Şoförüyle de konuştum. Tanıştırdım Sinan'ı. Babayiğit bir genç adam. Rahatlar gibi oldum. Yine de babama tel çekmeyi ertesi güne bıraktım nedense? O zamanlar elektrik jeneratörle veriliyor Adranos'ta. Gece yarısı kesiliyor elektrikler. Boğazımızdan zor geçen yemeğimizi tıkındıktan sonra çekildik odamıza. Sinan da çaresizliğimi anlamış görünüyor, beni avutmaya çalışıyor. Yorgunuz, sızmışız. Gece yarısını epeyce geçmiş olmalı, hıçkırık sesleriyle uyandım. Gaz lambasının fitilini açtım. Yorganı başına çekmiş ağlıyor canım kardeşim. Benim de gözlerim doldu. Kucaklaştık. İşte o zaman kafamın tası attı. Çıldırdım. 'Göndermeyeceğim seni yavrum', dedim. 'Ne olursa olsun. Basıp gidelim Dikili'ye. Elbet bir yolu yordamı bulunur. Yalvarırım alay ko-

mutanına, anlar halimizden. Çadırımda barınırız iki kardeş. Sonra babamı çağırır ya da üç beş gün izin alır götürürüm seni.' Nasıl boynuma sarıldı tonton! Uyuduk hemen. Sabah, biletini geri verdim çocuğun, özür dileyerek. Otel sahibi yeni kararımızı şaşkınlıkla karşıladı. Be adam, çık tümen komutanına anlat derdini desene, bir akıl versene. Kim bilir o da mı çekindi nedir? Salt üzülmüş bir suratla, 'hayırlısı' demekle yetindi.

Dikili'ye kaptı-kaçtılar çalışıyormuş. Kalkındık, bindik birine. Kaptı-kaçtının da lastiği patladı yolda. Kaç saatte vardık? Anımsamıyorum. Ancak Dikili'de indiğimiz sırada arabadan, arkasında emir eri olsa gerek, bir atlıyla, çizmeleri atının üzengisine zor yetişen bir albayın yavaşça yaklaştığını gördüm. İki kardeş, dikiliyoruz öyle, ne yapacağını bilmezlenmiş. Albay (rahmetli Şahin Gürsu) da bizi gördü. Hemen selam verdim. Sanki sözleşmişiz. Durakladı. Cin bakışlı, esmer, yanık tenli. 'Alaya atanan iaşe subayı sen olacaksın, hoşgeldin', dedi. Yanımda boynu bükük duran çocuğa baktı. 'Bu kim?' 'Kardeşim' dedim. Buruştu yüzü: 'Niye getirdin be delikanlı, çadırlardayız, ne olacak şimdi?'. Anlattım kısaca durumu. Başını salladı. Düşündü biraz. 'Birkaç gün misafir edelim bari.' Nasıl sevindim. Albay da hafifçe gülümsedi. Emir erine, bir subayın adını, talimatını verdi. Yayan yapıldak, tepelere yayılmış çadırlı ordugâha yürüdük. Deniz kenarında bir çardak yapmışlar. Önce rokalı, bol domatesli çiçeği burnunda hıyar doğranmış salata eşliğinde ızgara çipuralı yemeğimizi yedik tıka basa. Bana verilen mahruti çadırı sonra düzenledik. Portakal sandıkları dizildi yanyana. Üstüne kıtık yatak, yastık, kaput bezinden çarşaf... Nevresimli battaniyeler de verildi. Sinan'ı portatif karyolama yatırdım. Er yatağı serildi altına... Hava güzel ama serince...

Sinan'ın zekâsı, tavlada, satrançta yenilmeyişi, subaylarla dostluğu, onu hemen alayın maskotu haline getirdi. Akşamları karpit lambalarının aydınlattığı çardakta yemeklerimizi yiyoruz, aşırıya kaçmamak koşuluyla demlenmeye de izin var. Günler böylece geçiyor şen şakrak. Albay, 'Birkaç gün misafir etme' sözünü unutmuş göründü. Öylesine sevdi Sinan'ı, beni de. Sinan için yaşamında en mutlu tatildi sanki. Yanında getirdiği serüven romanlarını okuyor, hiç sıkılmamış görünüyordu.

Ancak okul sorunu gündemdeydi. Eylül başında havalar birden soğudu. Bir gün ateşleniverdi. Zayıf bünyeli bir çocuk. Korktum. Alay doktorunun verdiği ilaçlar pek etkilemedi, ateş süregidiyor, sülfamidden başka ilaç yok, penisilinin adı duyulsa bile Türkiye'de kullanımına geçilmesi için daha birkaç yıl geçmesi gerekecek. Albay beni çağırdı. En geç kasımda Bergama'ya nakli sözkonusuymuş alayın. 'İstersen Bergama'ya gönderelim kardeşini. Karıma sizden bahsettim. Bir de ablası olacak. Bakılır, rahat eder. Okula da yazdırırız. Epeyce düzeldi, ne dersin? Gerçi seni çok seviyor, ayrılmak istemeyecek ama...'.

Nasıl sevinmem, minnet duymam. Ateşi düşünce albayın evine yolladık Sinan'ı. Yabancılık çekeceğini biliyordum. Ağlamaklı ayrıldık. Benimle kalacaksa katlanmalıydı kimi güçlüklere.

Her gün alayın telefonuyla görüşüyoruz albayın eviyle, bağıra çağıra. Manyetolu telefon. Albayın karısı, kızı bağırlarına basmışlardı onu. Yine de mutsuzdu Sinan.

Bereket çok uzun sürmedi ayrılığımız. Alayın Bergama'ya nakil emri geldi.

Suratsızlığımdan yakınıyor Gülten. Herkes sıkılıyormuş tutumumdan. Bir tür hükümlüyüm, hücrede sürüyor yaşamım. Benim yaşıma gelsinler, görürüz. Ben göremem ya! Hak verirler mi? Sanmam. Dün Mustafa Usta damladı. Başında durup ufak tefek eşyayı silkelemek için tel yaptırmadığım biri dışında, öbür pencerelerin sinek tellerini yenileyecek. Umarım acırlar da bir daha paralamazlar. Haşarat, kedi, köpek içeri dalar korkusu. Ara sıra kırkayak, hamam böceği buluyorum ortalarda dolanıp duran, bunca ilaçlamaya karşın. Tüylerim diken diken. Saat 14.30'dan 20.00'ye kadar uğraştı adamcağız. Ceremesi 250.000 TL. Ne yapayım, daha fazla dayanamazdım. Akşam Gülten'e uğradığımda alafranga tuvaletin su kaçırdığından sözetti, hadi yine Mustafa'ya müracaat. Bu gün çalışmaya çalışacaktım sözde. 10.30 civarında telefon etti usta, birlikte gittik evine Gülten'in. Onarım 13.30'da bitti. Beykoz Paçacı'da karın doyurmayı tasarlıyordum, caydım. Yok Gülten. Buzdolabındaki içeriği hayli azalmış şişeden bana *tahsisli* kadehime bir tek rakı koydum, üç çintik de üzüm attım ağzıma, sıkıntım dağılsın. Yetmedi. Konyak sürahisinden bir tek konyak daha... Döndüm bodrumuma. Gülten'in bir gün önce verdiği iki dilim ekmek, az kaşar peyniri, büyükçe armutla nefsimi körlettim. Hava çok sıcak. İçkinin de etkisiyle kafam kazana döndü. Yürek çarpıntısı başladı. Cama vuruldu bu ara ısrarla. Bahar'la Özlem. Bunalmışlar. İsteksiz açtım pencereyi. Kafalarına su döktüm. Bağırış, çığlık. 'Hadi gidin artık tamam.' Derken üst kattaki dairenin yılışık oğluyla dalaşmaya başladılar. Biraz uzanayım dedim, ne gezer. Yüz verdik bunlara, yandık. Açtım pencereyi: 'Çocuklar uyuyacağım, kesin patırtıyı gidin'. Dinleyen kim? Bu kez haykırdım: 'Defoluuuun!'

Hem habire yazamam ya! Okusam? O da yoruyor iyice gözlerimi. Derken telefon. Macit'le Sezen. Oldukça şakalı yanıtlarla sürdürdüm konuşmayı. Durmadan beni arıyorlarmış. Hoşsohbetim onların gözünde hâlâ. Bir buçuk yıla yaklaştı görüşmeyeli. Anlaşıldı, gidecek Kıbrıs'a Gülten, kararlı. Güneş'in, Sinan'ın evleri OR-AN ve OR-AN'a komşu sayılabilecek Atatürk Sitesi'nde. Nasıl giderim sık sık? Belki on, on beş günde bir. Aşırı yorgun, bıkkın ruh halinden sıyrılamıyorum bir türlü. Günlük yaşamın gerekleri var. Don, gömlek, fanila, çorap, çarşaf yıkanacak. Ya ütü işi? Yemek sorunu? Her gün lokantaya taşınılmaz ki. İçkiye vurmamak elde mi? İnanmasa da Gülten'e kalsa *çare tükenmez.* Üç ayda bir gelirmiş Ankara'ya. On beş günde bir Cennet'i alırmışım. Beni de götürürmüş bir süre. Değişiklik fena mı? Kime neymiş, kim olduğum. İçinden çıkılmaz gibi geliyor bana. Yakınmamaya özen gösteriyorum sözde. En çok da susuyorum.

Çağın parasal, teknik olanaklarıyla karşılaştırmaya kalkışılırsa çok abartılı gelir o zamanki asker birliklerinin üst-baş, silah, donanımdan yana yoksunluğu. Yıl 1941. 205. Dağ Alayı, mekkâreli, at arabalı, deve kollu!

Ot balyaları belki on on beş metre yükseltide, açıkta istifli. Arpa, yulaf, burçak, un çuvalları, depremden nasılsa az hasar görmüş kıyı depolarında tavanlara kadar yığılı. Tüm bunlar bana teslim, yitiminden, eksilmesinden, bozulmasından sorumluyum. Alayın arkasını ben toparlayacağım. Emrime verilen on beş kadar er, bir çavuşla kan ter içinde uğraşıp duruyorum. Tepelerde dört çadır kaldı. Biri benim. Koni biçimi çadırın orta direğindeki çiviye asmıştım gemici fenerini. Büyükçe kitap sandığım, hurcum toprak zeminde. Erlerin kaldığı çadırlar epey uzakta. O gece sabaha karşı uyandım. Çadırın içinden gelen şarıltıya kulak kabarttım. Gece ara ara indiren sağanak yağmur dinmiş olmalı, ama delice esiyor rüzgâr. Elimi yana sarkıttım, su portatif karyolamın çapraz ayaklarına yükselmiş galiba. İyice kısık gemici fenerinden dağılan gaz kokusu genzimi yakıyor. Alacakaranlığa alıştı gözlerim. Doğruldum. Sandıkla hurcun üçte birini aşmış sular. Bereket elbiselerim orta direğin ikinci büyük çivisine taktığım askılığında. Çizmelerim sandığın üzerinde. Tan sökerken, yakınlardaki patikadan sesler geldi. Köylüler olmalıydı. Yüksek sesle konuşuyorlardı. Bağırdım avaz avaz. Çadır ağzının aralığında bir köylü kafası göründü. 'Ben asteğmen, Orhan', dedim, 'kurtarın beni'. İpler çözüldü. Pos bıyıklı, başında poşu, elinde çifte biri. Cıkcıklandı. Ayaklarında lastik çizmeler. Daldı içeri, bindim sırtına, çıktım dışarı. Erler aşırı yorgun, ölüm uykusundalar anlaşılan. 'Hemşerim', dedim, 'sağol, şu çadırlara varın, seslenin Ahmet Çavuşa, gelsin.'

Kaç ay oldu? Üst kat dairenin banyo küvetinin altından sızdığı sanılan pis sular, sonunda benim girişle tuvaletin tavanlarında boncuklanmaya, sonra da duvarlarından damlalar halinde süzülmeye başladı aşağıya.

Yöneticiye rica, minnet, betonlar kırıldı, çürümüş iki boru değiştirildi, sızıntı durdu, ama boya badana berbat. Neyse ki (bu ikinci olay) bir büyük teneke boş margarin kutusunda plastik şampanya boya saklamıştım yedek, tavanlar için de beyaz boyam varmış. Kurumasını bekledim belki iki ay sırıtan lekeli düzeylerin. Artık iyice gözüme batıyordu. Kıfım kalktı. Bu gün kalkındım. Zor iş. Bütün gün –yerlere gazeteler serildi– uğraştım. Giriş biraz düzeldi ya, tuvalet tavanı, kirişler üç kez çektiğim halde kusuyor boyayı. Yağlı boya mı sürsem ne yapsam? Başa mı çıkar?

Yazmayı sürdürecektim güya. Yazım eğri, büğrü. Ben bile sökemem daktilo edilmesi gerektiğinde. Okunaksız yazılara sinirlenirdim, demek ben de ayarını yitiriyorum parmaklarımın. Bir zamanlar *grafolojiye* merak sarmıştım. Bir kitapçık geçmişti elime. İnsanların yükseliş-çöküş dönemlerine göre yazıları düzeliyor, bozuluyormuş. İmzaları da öyle. Örneklerden biri Napoléon'a aitti. St. Hélène sürgünü sırasında çarpık çurpuktu imzası. Hadi bakalım Napoléon'laştım mı ben de nedir, gülünür!

Birdenbire anımsadıklarımın sıradanlığı, yavanlığı, yinelenmesinden duyduğum sıkıntı çöreklendi yüreğime. Çağımın insanları beşbeterini, bin mislini yaşamakta birçok yörelerde hâlâ. Yakınmaya ne hakkım var? Yine de elli yıl gerisine gittiğimde öfkelenmeden edemiyorum. Niçin? Yanıtlanamayan boş uğraşlar, katlanmalar. Ülkem büyük yıkımdan çıkalı ne olmuştu ki daha? 1922 doğumluyum. Cumhuriyet ilan edilmemişti bile. 1941'de delikanlıydı bencileyin. Atatürk'ün ölümü üzerinden üç yıl geçmiş. *Türk Milleti Çalışkandır! Türk Milleti zekidir!* Özendiren, tiz, madensel sesi kulaklarımda...

Ahmet Çavuş dört beş erle birlikte karşımda, hazırolda. Biraz da sinirden, titriyorum pijamalarımın içinde. Bir yandan gülme krizi tutmak üzere. Komutanlarının haline onların da gülmesi gerek ya, şaka kaldırmaz askerlik, susuk, ciddiler. Buyruğumu verdim: 'Çavuş. İri taşlar bulun, ulaşın direğe. Elbiselerimi, çizmelerimi alın.' Koşuşturuldu. Acele giyinip, kuşandım. 'Yıkın şu çadırı Allah belasını versin! Ben daha fazla dayanamayacağım. Mutfak levazımatı kalmıştı zaten gidecek. Kazanlar, şunlar bunlar. Eşyamı da yükletin bir arabaya. Atla gideceğim ben. Hemen getirin hayvanımı. Toparla çavuş, ne var ne yok. Yetti be!'

Bedelli askerlik o zaman da vardı, uygulaması değişik. Cins atıyla gelenler kısa süreli askerlik yapıyorlardı. Alayın üç beş soylu atından biri bana bırakılmıştı. Yüksek, İngiliz-Arap kan bir at. Dikili-Bergama arasını hemen hemen dörtnal aşarak ulaştım menzile. Hayvanın boynu, sağrısı terden köpüklenmiş, beyaza kesmişti. Gezdirilmezse sancılanır. İlk rastladığım ere emanet ettim. Götürsün alay ahırına. Ben doğru askeri mahfele. Tabldot yemeğinden hazır olanlarla doyurdum karnımı iyice. Alay, uzakça bir tepede, kışlada konuşlanmış. Çıkmadım yukarı. Acele ev aramaya koyuldum. Kışlaya oldukça yakın, dik, parke taş döşeli yolun kenarında bir eski ahşap evi kiraladım. Unutmuyorum dört liraydı kirası. Aylığımsa sanırım altmış dokuz lira altmış dokuz kuruş. Alay komutanının evine telefon etmeyi de unutmadım mahfelden. Akşamı dar etmiş Sinan.

Sanki Yemen askerliğinden dönmüşüm. Bir sarılmamız var birbirimize, görmelere sezâ.

Susan Sontag adlı bir Amerikalı kadın yazarın öykü kitabını okudum. Birçok ünlü yazar, Amerika'nın en zeki üç beş kadın yazarından biri diyor. On beş yılda tamamlamış *Ben vs.* adıyla Türkçeye çevrilen öykü kitabını. İki romanı, denemeleri var. Geçenlerde *Cumhuriyet*'te okudum, Bosna-Hersek'te *Godot'yu Beklerken*'i sahneliyormuş. İlgimi çekti, beğendim. Daha sonra belki kimi parlak düşünceler serdederim kendileri üzerine!

Gülten anti-pas yağlı boya istemişti sahi. Banyo ızgarası paslanmış. Kiloluktan aşağısı yoktur. Hem... Yani güncel, basit gereksemelerden niye bunca yılgınım anlaşılır gibi değil.

'Beyazları yıkamayın, azar, çamaşır makinasında yıkarım ben', diyor Gülten. Peki sen yokken ne olacak? Dinlemedim, iki haftadır kirlilerimi kendim yıkıyorum elde. Yumoş verdi, deterjan, sıcak su da var. Kısacası uğraş işte, zaman canavarına karşı.

Asker lisesinin pencere içleri rahatça iki kişinin oturacağı kadar geniş. Adaşım Orhan'a bir arkadaşı vermiş, kiralayıp okula getirdiği *Manon Lescaut* adındaki romanı. Sayfaları yırtık, lime lime, eksik. Olsun, okuyoruz yüksek sesle, çarpıntıyla, bir o, bir ben. Öylesine dalmışız, yüzbaşı Hayati Çağlayan'ı karşımızda görünce afalladık. Çekti aldı elimizden romanı. Yalvar yakar, yumuşatamadık komutanı. Disiplin cezası alacağız, o bir şey değil de, romanın parasını nasıl ödeyeceğiz? Bir aylık harçlığımız ancak karşılar bedelini. Sonra? Tam bir hafta git gel yalvarttı bizi yüzbaşı. Sonunda kitapçıya götürüp geri vereceğimize dair yemin ettirdi de yakayı sıyırdık.

Tüm lise yaşamımızda ara sıra elimize geçen günü geçmiş gazetelerden gayrı, o da çok zordu okula sokmak ya, edebiyat kitabımızdan başka, öykü, roman, şiir okuduğumuzu anımsamıyorum.

Hiç unutmam, lise ikinci sınıftaydık yanılmıyorsam, gece mütalâasından sonra okul yönetiminden nöbetçi subaylarla nöbetçi öğretmenler sıralarımızı aramışlar. Bir öğrencinin gözünde el yazısıyla kopya edilmiş Nâzım Hikmet'in birkaç dizesi bulunmuş. Kıyamet kopmuştu. Çocuğu apar topar nezarete attılar. Sonra duyduk ki, çıkarılmış okuldan.

Yıl: 1938. Bursa'ya gelmişti Ata'mız. Merinos Fabrikası'nın açılış töreni için. Biz de PTT binasının önünde dizilmiştik. Üstü açık arabasından inip beş on adım yürüdü. Yanında Başbakan Celal Bayar, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Bursa Valisi. Adı neydi? Bir örnek giyinmişler. Başlarında kasket, uzun dört düğmeli ceket, ayaklarında golf pantolon, getr. Halkı selamlamıştı Ata, kasketini çıkararak. Bölüğümüzün başındaki Yüzbaşı Necati Şimşek selam dururken titriyordu heyecandan. Bizler de. Okula döndüğümüzde tartıştık: Ata'nın yüzü çok solgun. Çıkık elmacık kemikleri iyice belirginleşmiş, saçları seyrelmiş. Hastalığı ciddi miydi yoksa? Suskun, neşesizdik. Kısa bir süre sonra, Dolmabahçe'de tedavi altında olduğu haberi yayıldı.

Cumhuriyet'in 15. yıldönümünde hasta yatağındaydı. Dışarıda şenlikler sürüp gidiyormuş. Deniz motorlarında, şehir vapurlarında halkın büyük sevgi gösterileri. Havai fişekler... Duyduğumuza göre, ısrarı üzerine hasta yatağından kaldırılıp pencereye götürülmüş Ata. Gözleri dolmuş. Derken tebliğler yayınlanmaya başladı, hemen hemen her gün. Okul bahçesindeki hoparlörden dinliyoruz. Umutsuzluk sarmıştı hepimizi. İsmet İnönü aklımızdaydı ama... Neden araları açılmıştı da ayrılmak zorunda kalmıştı İnönü başbakanlıktan, doğru dürüst bilgimiz yok.

Özellikle ruhiyat hocamız derse girdiğinde ilk işimiz Ata'nın sağlığını sormak oluyordu. O gün hoca bitkin bir yüzle girdi derse. Kürsüye çıktı. Birimiz yüreklenip yine sordu Ata'mızın durumunu. Hoca birdenbire kürsüye kapandı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Yaklaşık altmış kişilik sınıf da, aynı anda, komut verilmişçesine sıralara kapanmadı mı! Ben en arka sırada oturuyordum, nedense tüm sınıfın sıralara kapanması sinirlerimi bozmuştu. Ben de kapanmıştım sıraya ama, tam tersine gülme krizine tutulmuş, sesim duyulmasın diye başparmağımı dişleyip duruyordum.

Geçen pazar, 22 Ağustos 1993. Günleri somutlaştırmak gereksemesini neden duyuyorum acep? Yaşandığına inandırmak için mi kendimi? Nice *gün*'ler geçip gitti, gidecek, bir gün GÜN bile olmaktan çıkacak, öyleyse bu çabanın anlamı ne? Yok anlamı. Gökyüzü, denizler, uzay, yıldızlar, insanlar dışında her şey bilinçsizliklerince durup duracak. Moleküle dönüşeceğiz herhalde. Asimov'a bakılırsa hepi topu sekiz milyar yıl kalmış, ömrümüzü sıfırlamaya. Peki, tüm bilgilerden, değer yargılarından kurtulmuş, kendi ekseninde dönenen, kurduğu tuhaf dünyasında bir süre canlılığını koruyan, ilgilerden kopuk, yadırgı yaşamayı sürdürmek mi yeğlenmeli? Ben bu korku filmini ne çok yönettim.

Susan Sontag özgürlük çıkmazını köklerine dek inerek duyumsamış, az rastlanır bir soylu yazar bence. Kısaca iyimserlik aldatmacasına kapılması, başkalarını da o aldatmacaya ortak etmeye kalkışması olanaksız böyle gelişkin bir iç yapının.

Bu karalamaları elim kalem tutuncaya değin sürdürmeli miyim sorusu, ağaç kurdu kemirgenliğince sürgit iman tahtamda kıvıldamakta.

İlle de mi? Ne hastalığıydı o? Otistik galiba. Hani Dustin Hofmann'ın oynamadığı, yaşadığı? Salt bir yöne dönük ilişkiye uyanık, öbür tüm ilintilere kapalı? Beynim hasta, ama bu ölçüde değil. Hâlâ gündelik, küçümsenir olgulara tutsak. Tutaraklarımdan kendimi koparamıyorum. Oysa, önemli ya da önemsiz sayılsın; ilgiye değer ayrıntıları yaratmak, ayrıntılardan kaçmamaktır belki de yaşamaya gerekli olan, yaşamayı yaşanır kılan.

Şu gereklilik kavramı, neye göre, kime göre, hangi ölçülere göre? Burada da boşluğa yuvarlanıveriyor insan, o da başka!

Bir türlü geçen pazara dönemiyorum, geçen yerine gelecek pazar diyebilmeli, bilinmeyeni tasarlamaya çalışmalıyım değil mi? Gelecek pazarlar da gelecek ve geçenleşerek yitip gidecek.

Olsun. Olmasın. Hiçbir şey yitip gitmesin. Lavoisier bu korkuyla, doğada hiçbir şey yitmez, yaratılmaz da, demiş olmalı. Doğruluğu artık kuşkulu sanırım bu kesinlemenin.

Geçen pazarı anımsayan bellek kendi işlevini sana karşın yerine getirmeyi sürdürebiliyorsa, çaren yok demek. Bellek sana karşı. Özgür olan o. Yerli yersiz, zamanlı zamansız kıskacında boğuyor seni. Eylemlerini düzenleyen soğancık da senden bağımsız. Komut veren beyin de öyle. Kalkıp özgürlükten dem vurmanın zırvalığı ortada!

Uyuşturucu bağımlısından beter oldum, Gülten'in sayesinde. Benim tek, bilemedin iki kanal aldığını sandığım TV aygıtı meğer usta bir el beklermiş. (UHF) mi (S) bandı mı, her ne ise oraya çevirmesini bilmediğim için kanal bulmayı beceremiyormuşum. Yarım saatlik bir uğraş sonucu, tüm kanallar ekrana yansıyıverdi. Üstelik aygıtın kendi portatif anteniyle. Beynin tıkalı kanallarını açmanın da bir yolu olmalı.

İşte pek seyrek de olsa aklı başında filmler görebiliyorum artık. Örnekse Mel Ferrer; Henry Fonda'yla eşdeğer bir sinema oyuncusu bellemiştim, öyle idi, El Greco rolünde. Ressamın Yunan asıllı olduğunu bilmiyordum, öğrendim. Enkizisyon Mahkemesi'ndeki savunmasını da. Yıl 1576, ne geçmiş ki aradan? Araya, bir umutsuz aşk öyküsü sokuşturulmuş galiba, sevdiği uğruna ölümü göze alan bir soylu hatun. Greco akıl hastalarını çizmeye başlar daha sonra, aklını kaçırmışçasına. Bence dinsel simgeli yapıtları görkemli. Kalan onlar. Nedenini kestiremiyorum. Daha doğrusu çağını güçlü fırçasıyla yaşatabilen büyük sanatçılardan biri. Kimi sanat tarihçileri ödün verdiğini ileri sürmüş. Neyin ödünü? Gerçek sanat adamının ödün verdiğinden sözetmek denli saçmalık olamaz.

Sol kolumdaki kireçlenme parmaklarımı da etkiliyor. Özellikle sabahları sol elimin parmaklarını açıp kapamak sorunlaşmaya başladı. Uyarı bunlar.

Bir kamyonete yerleştirilen tüpgaz dağıtıcısının azgın hoparlörü, sabahtan geç saatlere kadar ara vermeksizin aynı Beethoven melodisini püskürtüp duruyor sokaklara. Zavallı Beethoven! Patates soğan satıcılarının çığırtıları cabası. Geceleri köpek ulumaları.

Aç karnına, sanırım onuncu sigaramı tükettim. Birden Ankara Valiliği'nin bir duyurusu geldi aklıma. Başka işleri yok, gürültüyle savaşmaya karar vermişler. Telefon numaralarını not etmiştim sahi. Hiç umudum yok ya, bir deneyelim bakalım, oyalanırım bir süre. Tok sesli memurun şekerlemesini bölmüş olmalıyım. Can sıkıntısını, isteksizliğini algıladım hemen. Önemsetmezsem kendimi, başvuru boşa gidecek. Hem neme gerek gerçek kimliğimi, adresimi açıklamayayım, kamyonet şoförü öğrenirse bakarsın bir iyilik düşünür hakkımda. 'Ben emekli büyükelçi Şadan Turnagil', dedim, anlattım. 'Siz de görevinizi, adınızı bağışlarsanız memnun olurum.' Komiser falanmış. Emekli demeyecektim. Diklendi biraz. 'Ne yapacaksın soyadını beyefendi?'

Üstelemedim. Hemen yokuşa sürmeye başladı zaten. Söküyorlarmış hoparlörleri, yerine yenisi hemen takılıyormuş. Başa mı çıkarmış? 'Siz yine de plaka numarasını tespit edin, bize bildirin, gereğini yapmaya çalışalım!' 'Peki ben bu yaşımda sokaklarda nöbet mi tutayım? Dolaştığı semt belli, plakasını siz bulun efendim.'

Adres rica edildi. Niçin? Evinizde keşif yapılacak. Kaç desibellik gürültü yankılanıyor? Kardeşim sokakları, işyerlerini, diskotekleri, barları hallettiniz de sıra evlere mi geldi. Pes yani.

Anladı kimliğimi sakladığımı, alaya alınıyorum besbelli. Kapat şu telefonu kapat. Efelik sende kalsın.

Gülten kek vermişti, iki lokma yiyeyim bari. Bu gün dışarı çıkmak için bahanem de yok. Isı 33 derece. Çocuklarla yaşlılar çıkmamalıymış sokağa. Perdeleri de açamıyorum, sıcak bastırıyor iyice. Eczaneye uğrayıp Kadolin almalı. Kafa derisinde bazan çıldırtan kaşıntıların kirle ilgisi olmasa gerek. Betnovat adlı sıvı ilaç iyi gelmişti ya, pahalı. Sağlık ocağı Yıldız Mahallesi'nde. Belki yazdırabilirim doktorlardan birine. Saat 13.00. Haberleri dinlesem mi? Yine kim bilir kaç can gitti? İSKİ şamatası. Erdal İnönü, 'bırakacağım!' diyormuş. Aman etme, tutma bırakma bizi... Gözyaşları eksik!

Dinledim. Tamam. Sürpriz yok. Azerbaycan, kimileri Azerbeycan diyor, bir karar verilse de kurtulsak; Gorbaçov iktidara geldiğinde de adamın adı türlü biçimde söyleniyordu, sonunda öğrendi spikerler doğrusunu, neden sonra. Saraybosna, Somali gündemde. Nikaragua, Peru? Taciklerin, Gürcülerin patırtıları şimdilik devede kulak. Sabahtan akşama yazamam ya. Bulutlanıyor gözlerim, en çok iki saat sonra. Dinlendirmeliymişim. Nasıl? Yarım yamalak uyku dışında göz bu, aval aval da olsa bakacak. Okusam, o da göz sağlamlığına bağlı. Canım çekmiyor üstelik.

SAAT 16.30. Tarih düşürelim. 12 Temmuz 1997 Mesut Yılmaz Başbakanlığındaki 55. Cumhuriyet Hükümetine 281 oyla güvenildi. 256 red, 2 çekimser oy kullanıldı.

Sinan, Umberto Eco'nun *Foucault Sarkacı*'nı vermişti. Onun beş sayfa sonra atıverdim elimden. Bana ne büyücülük, falcılık tarihinden. *Gülün Adı*'nı da yarıdan öteye götüremedim. Bunlara karşılık, Elias Canetti'nin *Körleşme*'sini ilgiyle, dahası bir sinirli coşkuyla okumuştum. İtalo Svevo'nun *Zeno'nun Bilinci*'ni de. Yazarlarımızdan Buket Uzuner epey ilgi toplayanlardan. *Gündoğan Edebiyat* adlı bir dergi çıkıyor, kıramayacağım bir dost telefon etti, benim de kendi ağzımdan yaşam öykümü istiyorlarmış. Kimler? Bu çoğul isteklere pek inanmam. Buket Uzuner'den de istemişler. Onun yüzü suyu hürmetine mi acaba? İyi ki bir bölü iki armağan aldık, hı-mı dedim ya, içimden gelmiyor hiç. Ne yapacaklar yaşam öykümü? Bir dertli zurna.

Yap-sat Yüklenicileri Derneği adında bir dernek varmış, yeni öğrendim. Yöneticilerinden biri, Gülten'in bankadaki arkadaşlarından birinin kocasıymış. Öykü kitabımın ilk baskısı evlerinin kitaplığında bulunuyormuş. Hayret! Esmiş akıllarına, dernekte her hafta bir konuşmacıya konferans verdiriliyor, hep meslekle ilgili ya da bilimsel konularda, değişiklik olsun bir kez de yazın adamına önerelim, söyleşsin derneğimizde buyurulmuş, kulunuz seçilmişim. Kuşkusuz dostluk hatırına! Ben kim yazın adamlığı kim deyu alçakgönüllülüğe vurdumsa da işi, baktım bayağı küsecek Gülten.

Afiş hazırlanıyormuş, benden konu başlığı istendi. Ne anlatırım ben sayın üyelere? Tereciye tere satıp, Corbusier'den mi girsem lafa? Japonya'da onun buluşu oynar temele oturan gökdelenler yapıldığını okumuş muydum bir dergide, galiba altıdan fazla rihter ölçeğindeki yatay depremlere bile dayanıklı. Duyduğuma göre şimdilerde dipten gelen dikey depremlere karşı da yaylı sistem geliştirilmiş, koca binalar esni-

yor, yıkılmıyormuş böylece. Bizde beşi aştı mı patır patır dökülüyormuş yapılar. İstanbul'da çok yakında altı rihter ölçüsündeki bir depremin iki yüz elli bin insanın canına mal olacağı, şehrin bilmem kaçta kaçının yerle bir olacağından sözediyordu bir bilim adamı. Kimin umuru? Hem umurları olsa ne gelir ellerinden? *Allah korusun* yasasından medet umarız olur biter.

Hadi konumuz 'aykırı yazarlar' olsun, dedim. Gülten, Sinan, Cemşit, ben gittik dernek lokaline, tam saat 18.00'de. Loş bir salon, masalarda beş altı kişi var. Amerikan barda içkilerini yudumlayanlar sohbeti koyultmuş. İliştik tabureli bir masaya. El peşkiri kolunda genç garson isteklerimizi sordu. Mısır patlağı eşliğinde üçümüze birer duble rakı, Cemşit'e Efes Pilsen bira geldi, kondu önümüze.

Gözüme salonun dip köşesinde çalparalı caz davulu, duvara dayalı bir kontrbas, *ritm-box* deniyor galiba bir müzik zımbırtısı ilişti. Yanlışlık olmasın? Sinan dayanamadı, bitişik masada oturan süzük gözlü, bir genç adama sordu. Düğün falan mı var? Hayır. Cumartesi günleri 23.30'dan sonra danslı eğlence yapılıyormuş dernekte. Neden tenha? Bu gün maç var da... Yaa! Peki bizim konuşma? Ertelendi mi yoksa? Derken içeriden yakışıklı, saçı kaşlarına inik, kumral, ceketsiz, kravatsız bir bey çıkageldi, yanaştı masamıza, tanıttı kendisini, her halinden yabancılığı belli dördümüzün konuşmacı ve konukları olduğunu öğrendikten sonra özür diledi, biraz gecikmeli de olsa zevkle dinleyeceklermiş bendenizi. Aksilik, eşi rahatsızlanmış, bu gün maç olduğunu da akıl edememişler...

Biraz gecikme bir buçuk saati buldu. Ne yapalım, biz de üçledik içkilerimizi.

On beş yirmi dinleyici var yok. Çevirdiler yüzlerini, kürsü niyetine konulan masadan yana. Eh, üç dubleyi devirince açılınmaz mı? Hiç takaza etmeden, doğaçlamadan giriştim anlatıya. Aslında şiir okumak istiyordu canım. Dinleyicilerimin pek bilmediklerini sandığım şairlere yöneldim. İlgi uyanıklığı başladı gibi.

Ece Ayhan, Metin Eloğlu, Turgut Uyar, Edip Cansever, Me-

lih Cevdet Anday, ardından Dylan Thomas, Ezra Pound, Rainer Maria Rilke ... sıralandı, Cevat Çapan'ın çevirdiği Edward Estlin Cummings'in çok sevdiğim bir şiiriyle bağladım sözümü:

"HİÇ
GİTMEDİĞİM
BİR
YERDE

Hiç gitmediğim bir yerde, sevinçle ötesinde
her türlü yaşantının, kendi sessizliği var gözlerinin:
en ince kımıltında bir şey var içime gömen beni,
bir şey dokunamayacağım kadar bana yakın

kolayca açar beni en ürkek bir bakışın
parmaklar gibi kapamış olsam bile kendimi,
sen hep yaprak yaprak açarsın beni, Baharın
(dokunup ustaca, gizlice) açışı gibi ilk gülünü

ya da beni kapatmaksa isteğin, ben
ve hayatım kapanırız güzelce, birden
karın her yere özenle inişini
düşleyen yüreğince şu çiçeğin;

duyduğumuz hiçbir şey bu ülkede
erişemez gücüne sonsuz inceliğinin:
yapısının renkleriyle beni bağlayan,
öldüren, hiç durmadan, her nefeste

(bilmiyorum nedir bu sende olan, bu kapayan
ve açan; yalnız anlıyor içimde bir şey
gözlerinin sesini güllerden derin olan)
kimsenin yok, yağmurun bile, böyle küçük elleri"

Önce bir sessizlik oldu, sonra baştan savma, hani alkış! Kuşkusuz haklıydılar. Kalkıyordum, arkalardan bir ses yükseldi: 'Biz Duygu Asena'dan söz edeceğinizi sanmıştık.'

(Yine de, doğru oturalım, doğru konuşalım, sağ olsun yöneticiler, söyleşi sonu karnımızı doyurmakla yetinmeyip haftasına kalmadan antetli bir zarf derununda beş milyon TL.lik bir çek gönderdiler, ki ne yalan söyleyeyim, yaklaşık bir buçuk saatlik nafile emek, daha doğrusu *show-men*'lik karşılığı aldığım en büyük parasal ödül bu meblağ oldu!)

Dün, *Ihlamur Ağacı*'nın telif hakkından ikinci taksidin ödeme günüydü. Kalktım gittim, inşallah Pamukbank Çankaya Şubesi'ndeki o şeker kız oradadır, hani beni masraf ödemekten kurtaran, ilk çekin parasını alırken. Bayağı hoş tavırlı, esmer, zeytin gözlü. Aman iyi, köşesindeki yerinde, öbür memurelere sokulmadan ona yöneldim. Bir sıcak, tanış gülüşle: 'Günaydın', eşliğinde 'nasılsınız?' Pek anımsayamadı gibi, yine de hemen hemen hiçbirinin hatır sormadığını sandığım müşteriler arasında ak bıyıklı bir ihtiyarın gösterdiği beklenti dışı incelikten buçuk hoşnut, yarı gülümsedi. Pamukbank'taki küçük hesabımı gösteren cüzdanımı, kimliğimle birlikte koydum bankoya. Evirip çevirdi çeki, durdu durakladı, neye takıldı acep? O anda kuşkusunu dağıtmak amacıyla mı, bilmem ne münasebetle, '*Cumhuriyet* okur musunuz?', deyiverdim, 'ben yazarım da ... 1993 Yunus Nadi Ödülünü...' albastı suratıma. İyi halt ettim. Yahu ne ilgisi var şimdi bu lafların? Rezillik. Okumuyormuş *Cumhuriyet*'i iyi mi? Yine de yazar mazar, ödül mödül etkiledi anlaşılan. Daha içten ışıdı gözleri-efendim? Yuttum tükrüğümü. Neyse hemen işleme başlandı. Haa, tutulası dilim, kalkıp bir de, 'kitabım basılıyor, çıkınca size de bir tane sunarım', demez miyim? Gitgide batağa saplanıyorum da ayrımında değilim sanki, korku, pintilik belası dostluk gösterisi. Kızcağız da duygulanıp kendini yükümlü saydı anlaşılan: 'Bundan sonra okuyacağım o gazeteyi.' O GAZETEYİ! Yine neyse, aldırma, paranı alınca yollan Atakule'deki Sevilla'ya, iki bira çek de sinirlerin yatışsın. 'Buyrun vezneye.' Mersi, sağolun, teşekkürler... 'Yüz beş bin TL. masraf lütfen.'

Gonçarov.

Kargaşa başladı. Bardaktan boşanırcasına indiren yağmur içinden Teğmen Yavuz Dalkılıç'ın haykırışını duyduk. 'Toplanın! Yolda buluşulacak!' Islanıyoruz, iliğimize işliyor soğuk. Postallarımı bulamadım. Ayağıma geçirdim el yordamı bulduklarımı, ama galiba ikisi de tek sol. Boş ver. Sırt çantamdaki yedekleri giyerim, zaten vuruyordu, fena sızlıyor ayaklarım, yürü yalınayak. İlk iş çadırımızın önüne çattığımız tüfeklerimizi korumak. Herkes kapışıyor, bir tane de ben yakaladım, dipçiğini ters çevirip astım omzuma, namlusuna su dolmasın. Harbeyle silinecek ilk fırsatta, yoksa karıncalanır. Sırt çantasına sarılan çadır beziyle battaniyeyi düzgün rulo yapmak kolay değildir, usta erlerin becerikli elleri olmasa ne denli uğraşsak sarkıyor bir yanı.

Tahta parçalarını tutuşturup meşale yakıldı, iyi kötü aydınlandı ortalık ya, şimdi sırası değil, vurdum sırtıma yastık niyetine başaltıma katlayıp sokuşturduğum kendi battaniyemi. Çadır haline getirdiğimiz çadır bezlerini erler toplamış bile. Körlemesine koşturuluyor yola doğru. Biraz hızı kesildi yağmurun. Gruplar oluşuyor. Bölüğümü kaybettim, başka bir birliğin ortasında buldum kendimi.

Komut geldi, harekete geçtik. Alay komutanı al donlu atının üzerinde duraklamış, denetliyor konvoyu. Olabildiğince düzene sokulmuşuz. Sırt çantamdan çıkardığım postalları taktım ayağıma, topallıyorum. Arada bir yüksek sesle çağrı: '(...) numaralı tüfeğin sahibi gelsin alsın tüfeğini.' Duyan koşup alıyor tüfeğini. Tüfek kaybedilmesi büyük suç çünkü.

Mola daha çabuk verildi, hem bir saat; toparlanalım, kıtalarını, eşyalarını kaybedenler bulsun. Benim manga maşallah tamam. Eksik gedikleri yok. Veli Çavuş hafif makineli tüfeği de yüklenmiş, hafifçe, bıyıkaltı gülümsediler beni görünce. He-

men sırt çantam düzene kondu. Tabanlarım su toplamış. Onbaşım dadaş Zeynel Aşkale bir koşu sıhhiye çavuşundan sargı bezi, oksijenli su emdirilmiş pamuk alıp geldi, sardık sarmaladık tabanlarımı, oldukça rahatladım.

Yumuşak serpiştiren yağmur şıp diye kesildi, dört saatlik yürüyüşten sonra, sahra mutfaklarının önceden ulaştırıldığı dere kenarında büyük bir alana konuşlandı alay. Sıcak bulgur çorbasına kaşık sallamaya başladık. Üst baş kurudu sırtımızda. Hastalanmak aklımıza bile gelmedi. Haber ilettiler, bütün gün buradaymışız, yürüyüş gece sürdürülecek. Zaten yedi saatlik bir yol kaldı kışlamıza dönüş için.

Öğle akşam kuru fasulye, nohutlu bulgur pilavı yedik, kuru üzüm hoşafı içtik, uzun uzun kestirdik söğüt ağaçlarının altında, paşa pantolonu sigaralarımızı tüttürdük, bilenler türkü söyledi, ben: *Yaslı gittim şen geldim / Aç koynunu ben geldim / Bana bir yudum su ver / Çok uzak yoldan geldim* marşını söyleyen erlere eşlik ettim ağız mızıkamla.

Bir avukata vekâletname vermem gerekti. Noter başkâtibi tanıdık. 'Ben seni tanıyorum, düzenleyeyim vekâletnameyi, ama bu kimlik cüzdanının veriliş tarihi üzerinden on yıldan fazla zaman geçmiş, sen değiştirt bunu en iyisi', dedi.

Çankaya Nüfus Müdürlüğü ana baba günü. İhtiyarım ya, omuz vurup savuruyorlar bir yandan öteye beriye, canım burnumda, geri çıkıp koridora da ulaşamıyorum, elimde doldurduğum form kâğıtları, mahalle muhtarından alınan resimli değişim belgeleri... Neyse güçlü bir dalgayla havalanıp bankonun gerisindeki bayan memurla burun buruna geliverdim. Faks çekeceklermiş, ilgilinin kayıtlı olduğu ilin nüfus müdürlüğüne. Beş yüz bin çarpı iki eşit bir milyon TL. bağış vereceksiniz. Sinirlendim. 'Canım faks şart mı? Mektupla sorun.' 'Siz bilirsiniz çok gecikir sonra.' Kaybolur belki de değil mi? Anladım. Ceremeyi tosladım, aldım çifte makbuzumu. Ertesi gün gittim yine nüfus müdürlüğüne. Epeyce hafiflemişti kalabalık ne hikmetse. Benim nüfus kaydımdaki yetmiş beş yıl öncesine ilişkin Arap harflerinden yeni Türk harflerine aktarım uyumsuzluğunu anlatmaktan cayıyorum. Kısaca (U) üzerinde iki nokta ve iki hece arasında apostrof eksikliği bu kez de başıma bela olmuştu. Gülten'in değiştirilen nüfus kâğıdını bana vermek istemedi, kapkara bıyığı yanaklarında asık suratlı bay memur. Kendisi gelsin inadı. Aklı başında şefin şefaatiyle alabildim emaneti. Ne ki, Gülten'in adının önünde ilk ad olarak Ayşe'yi okuyunca –sanki ilk kez görüyorum– çenem büzülüverdi birden.

Gonçarov, demiş bırakmışım. Oblomov'u okuduğum yılı tam anımsayamıyorum, 1950'lerden önce olmalı. O üşengeçlik maratonunu öfkeyle izlemiştim. Bir gün hemen hemen aynı ruh durumuna düşeceğimi kestiremezdim. Daha doğrusu korkuya bu denli tutsak olacağımı. Korkuyla iç sıkıntısı kol geziyor içimde.

Aylardır Coşkun'la Birgül aklımı kurcalıyordu. Samih'in bürosuna gelip giden gençler arasında en çok Coşkun ilgimi çekmişti. Birgül suskundu, ama olsa olsa yirmi bir yirmi iki yaşlarında – okumayı, seçerek, sindirerek okumayı bilen bir tutumu vardı. Pek az söze girdiğinde anlıyordum. İkisi iyi anlaşabilen bir çift. Telefon defterimde yok telefon numaraları. Coşkun'la daha çok sinema üzerine konuşuyoruz. *Sahne Işıkları* filminin video çekimini Samih'in bürosuna getirmişti, birlikte seyretmiştik. Sinema tarihini, kuramlarını iyi biliyor. Gençliğimde gördüğüm filmlerden sanki yaşdaşmışçasına keyifle sözedebiliyorduk. Samih'in bürosundan ayağımı keseli epey oldu. Aramadı deyip hayıflanıyordum, on beş gün kadar önce izbemin telefonu çaldı, açtım; o! Sitem sözleri... Benden de... Adres verdim. 'Hemen gelin!' Geldiler. Birer sütlü kahve ikram edebildim. Sohbet koyulaştı. İkisi de yapıtlarımı dikkatle okumuş, sevmişler. Sık görüşme dileğiyle kucaklaşarak ayrıldık birbirimizden. Coşkun bir uygun günde dışarıda yemek yemeyi önerdi.

Geçen cuma telefon çaldı yine. Gülten'le görüşememiştim ama, 'pazar günü olur mu?' önerisine 'peki', dedim. Onları ORAN'daki mezeleri değişik, müşterileri efendi, güler yüzlü sahiplerinin KALBUR adını verdikleri lokantaya götürmeyi tasarlıyordum.

'Pazartesi işe gidiyorum, çok içiliyor, cumartesi akşamı gi-

delim', dedi Gülten. Aradım Coşkun'u, anlaştık. Saat 18.30-19.30 arası gelip bizi alacaklar. Yer ayırtacaktı Gülten, akşam üzeri gittim, özür dilemişler, tümden doluymuşlar, bir grup gelmiş falan. Özendirmiş, övmüştüm çocuklara o lokantayı. Ne yapacağız? Erteleyelim, diyor Gülten. İzbemden çıkarken yanıma almamıştım Coşkun'un telefon numarasını. Ben Körfez'e ya da Tavukçu'ya gidelim bari, diyorum, o durumsuyor, somurtuyor. Bayağı gerginleştik. Zaman da daralmakta. Cumartesi akşamları her yer tıklım tıklımdır. Nedense kapıdan çevrilmek üzecek çocukları kaygısı içindeyim.

Artık dayanamadım: 'Tavukçu'nun bahçesi açıktır. Hava sıcak, içeride yer bulunur, lütfen, gidelim!' Sonunda razı oldu. Ne zor bu hatun. Yeni bir ilişkiye girmekten tellim kaçınır. Oysa hayli övdüm çocukları. Yaşlarına bakma, doğal davranışlı, bilgili, hoş, dost insanlar dememe karşın... Telefon ettim. Garsonlardan Durmuş'u çok severim. 'İçeride yerimiz var gelin', dedi. Dış kapıya çıktım, beş dakika geçti geçmedi, Coşkun'un arabası yanaştı kaldırıma. Birgül'ün elinde bir buket. Ne incelik Tanrım! Kucaklaştık, sımsıcak. Ayaküstü anlattım durumu. Hiç de bozulmadılar, önemli olan birlikte olmaktı. Buket'i götürdüm Gülten'e verdim. Hoşlanmış göründü. İçeri buyur edemedik. Kapıda onu da kucakladılar. Tavukçu'ya gidildi. Garsonların, komilerin içten karşılayışları, koşuşturmaları Coşkun'u şaşırttı epeyce. Rakı geldi doğallıkla. Mezeler dizildi. Konu hükümetin izlediği çelişkili mali politikalara kayınca iyice açıldı Gülten. Ben susmaya yatkın, arada bir söze karışarak durumu idare ediyorum. Kısa ara boşluklarında hızlıca içmeyi sürdürdüm elbet. Gülten geçmişle ilgili anılarımı dinlemekten sıkılır oldu artık. Haklı da. Açmamaya özen gösteriyorum. Yine de soğukluğa düşülmeden, oldukça tatlı bir havada kapadık geceyi. Coşkun ödedi hesabı. Kalbura götürme sözümüzü karşılık tutarak, direnmeye kalkışmadık, bölüşme önerimiz üstünde de...

Bu cumartesi, sözümüzü yerine getirme ivecenliğindeyim ya, Gülten'i uyarayım dedim, ters karşıladı. Öyle sık görüşmeden yana değilmiş. Hem gündelikçi kadın gelmeyecek anlaşıldı, bir sürü ev işi üstüne kaldı. Yorgun. Ses çıkarmadım.

Dün Coşkun'dan yine telefon. 'Hava güzel, sizi güneşe çı-

karalım, eve kapanıyorsunuz...' Canıma minnet. Oysa sinemaya gidelim, deyip duruyordu Gülten. Telefon ettim. Sızlanınca, sinirlice: 'Günler çuvala mı girdi kızım', dedim, 'söz verdim, gelip alacaklar beni. Akşama görüşürüz.'

Geldi canlar. OR-AN yoluna gittik, bir tur attık, Ankara'da nereye gidilir, nerede yürüyüş yapılır? Hava da bayağı sıcak. Birgül, 'biraz yürüyelim, sonra Mülkiyeliler Birliği bahçesine gideriz', dedi. Uygun. Arabayı çektik kenara. Ben gevezeliği aldım ele. Kırk elli adım gittik geldik kaldırım boyunca. Karşı yol şeridine koşut bodur çam ağaçlarının oluşturduğu sözde orman epeyce geniş bir alanı kapsıyor. Piknik yapmaya kalkışanlar yangın çıkarır korkusuyla olacak, tel örgülerle kapatılmış çevresi. İn cin yok. Göz tansiyonu öykümü uzattım durdum. Hiç de sıkılmış görünmediler.

Güneş, saç diplerimde oluşan sivilcelere iyi gelir umarım. Bindik yine arabaya. Birgül, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Ekonomi Bölümü'nü bitirmiş. Gelecekle ilgili programı yok gibi. Belirsiz. Coşkun Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nün sanırım son sınıfında beklemeli, pek parasal sıkıntısı olmasa gerek ya da eli açık. Birgül'ün de galiba. Çenem açıldı mı susmak bilmiyorum. Özellikle merak ettikleri tanınmış, yaşlı yazın kişileriyle geçen günlerimi bazan biraz abartarak anlatıyorum. Bira getirttiler. Acıkmışlar. Ben de zeytinyağlı biber dolması istedim. İki büyük bardak bira dilimi daha da çözdü. Arada, 'çocuklar bıkmadınız mı benden?', diyorum. Tam tersine çoğalan ilgiyle dinledikleri belli. Saat 18.00'e yaklaşıyor. Kalktık. Gazi Mustafa Kemal Bulvarı arkasında bir küçük bahçe var. Gelip geçerken görürdüm. Coşkun severmiş burayı. Akdeniz Café mi ne adı? İçki yok. Birer demli çay içildi. Coşkun, 'akşam yemeğine yetiştirelim sizi, Gülten Hanım bekler herhalde', demese kalkmaya gönüllü değilim. Buldum ya dinletecek gençleri.

18.45. Gülten'in kapısına geldik. İkisiyle de içten kucaklaştık. Tanıdığımda uzak duruşlu bir kızdı Birgül. Görünüşe aldanmamalı. Coşkun, 'hafta içinde de ararız sizi', dedi, ayrılırken. Nasıl somut bir yalnızlığı sürüklediğimi sezmez olurlar mı?

Unutmayayım, genç dostlarım, *Siyah-Beyaz* adlı öykü kitapçığımı da almışlar, Tavukçu'da sunu yazısı istediler. O sırada aklıma gelmedi bir şeyler. Sıradan lakırdı etmek istememiştim. İzin istedim daha sonra yazmak için. Hem bakalım gece nasıl geçecek?

Epeyce düşündüm ne yazayım. Sonunda Birgül'ün kitabına, 'Gramofonda Deniz Kızı Eftalya / Belki de o sendin sevgili Birgül', yazdım, gün, yer belirttim, 09 Ekim 1993 Tavukçu'da. Coşkun'un kitabına da, 'Yaylı Çalgılar Gecesi'nde en usta keman Coşkun'a', dedim, Mülkiyeliler Birliği Bahçesi'nde verdim alakoyduğum kitaplarını. Coşkun, 'bayağı kıskandım', dedi, Birgül'e yazdığım sunuyu okuyunca. Onlara Deniz Kızı Eftalya'yı, Kemanî Sadi Işılay'ı anlattım hemen. Bursa'da dinlemiştim bu ikiliyi. Tarihsel kişiliğim açığa çıkıyordu böylece. Bu gramofon çağrışımı kitabımın kapağındaki *His Master's Voice* – 'Sahibinin Sesi' çizimiyle bağıntılı.

Gülten'in yaz tatiline gittiği sıraydı. Güneş'te kalıyorum. İlk üç gün usluydum. Ama sanırım 1 Eylül 1993 Pazartesi günü, Güneş işe gider gitmez beklediğim iç sıkıntısı yüreğimi kavradı. Saat 14.00'e kadar zor dayandım, okur gibi yaptığım kitaplara göz gezdirerek, sözde seyrediyorum, TV ekranı önünde dikilerek. Titrek ellerim rakı şişesine sarıldı istem dışı. Bir tekle yetinemeyeceğimi bile bile, peş peşine dört duble içmiş olmalıyım. Sızmak istiyorum. Aklımca, Güneş saat 19.00'a doğru geliyor eve, o zamana değin ayılırım. Gittim küçük odaya, uzandım. İçim geçmiş. Anahtarın dönmesiyle birlikte, daha kapıda, Güneş'in ayaklarına dolanan Mırnav'ın acıklı, inişli çıkışlı miyavlama seslerine uyandım, ama hemen doğrulup kalkmayı beceremedim. Seslendi Güneş iki kez. Ayaklandım güçlükle, koridorda karşılaştık. Leş gibi kokuyorum, anlamaz mı? Doğal olarak söylendi. Bu densizliğim ilk değil zaten. 'Boğuluyorum yavrum', dedim. 'Ben de boğuluyorum, ama böyle yapmıyorum. Gülten'den çekiniyorsun, nazın bana geçiyor, beni üzüyorsun.' Kan tepeme çıktı birden. Giyiniğim. Paldır küldür pabuçlarımı geçirdim ayağıma. Kapıya yöneldim. Kapı aralığında çilekeş kardeşim, sapsarı, suskun duruyor. 'Bu deli adam bir daha rahatsız etmeyecek seni.' Ses çıkarmadı. Çektim kapıyı, çıktım. Çankaya Banka Durağında dolmuştan indiğimde yanıyordu avuçlarım, suratım pancar. Açım da fena halde. Koştum Yeni Kazan Et Lokantası'na. Orası ucuz. Köfte, rakı, sürdürdüm içmeyi. Geldim evime. Ne denli içkili olsam, çoğun kolluyor beni alışkanlıklarım. Sabah korkunç baş ağrısıyla, sürünerek çıktım yataktan. İlk işim dolabıma bakmak oldu. Evet, elbiselerimi, gömleğimi askılıklarına takmış, yerleştirmişim. Sigara kutusu, çakmak, anahtarlık, para çantası komodinin üzerinde. Pişmanlık sarıldı boğazıma bu kez de. O sözleri söylememeliy-

dim. Terslenmeye, gücenmeye ne hakkım var? Kafese kapatılmış sırtlan gibisin, anladık. Akşamı dar ettim. Doğru Gülten'in evine. Tam beş gün, diyebilirim ara vermeden – kafayı buldum; leblebi, biraz peynir eşliğinde, iyice acıkınca telefonla lahmacun getirterek.

Güneş, Sinan'ın Çeşme'deki küçük yazlığına gidecekti. Gitmiş. Anlattıysa tartışmamızı, Sinan'ın tepkisi daha sert olacaktı. Gülten'e kapalıca da olsa olayı anlatmak zorunda kaldım; Güneş'e konuk olmayı pek istemediğimden sözettim. Anladı ya, üstelemedi. Hele beş gün, güvenip anahtar bıraktığı evinde habire içtiğimi sakladım elbet.

Güneş, Çeşme'den dönünce telefon etti Gülten'e. Ben de olabildiğince yumuşak 'hoş geldin' diyebildim. Soğukça yanıtladı. Kararım görülmek istenirsem, bana gelinsin. Neden hep ben gidecekmişim evlerine, suçlu baskısı altında olacakmışım. Bu bağımlılıktan kendimi sıyırabilmek için olanca direncimi kullanmaya çabalıyorum, hiç değilse gündüzleri bu merete boyun eğmemeye. Akşamları? Dört gözle beklediğimi neden yadsıyayım kerahat vaktini. İlgiye yaraşır olmasam da bir pamuk dede, çevresine, yakınlarına müşfik, olgun bir adamcağız formülüyle çakışmayan yaratılışımı gözardı etmeseler demekten kendimi alamıyorum.

İnanamadım ya, inanmak zorundaydım, anlatmamış galiba olan biteni Güneş, Sinan'a. Üstelik dün değil önceki gün bana uğradı, iki saat kadar oturdu. Giderayak, 'hiçbirinizi üzmek, yormak istemesem de, evinizde içki bulundurduğunuz sürece, yine böyle münasebetsizlikler yapabilirim. Bağışlayın, elimde değil. Görülmek isteniyorsam cumartesileri sizler uğrarsınız', dedim. 'Olur, içki bulundurmam, gel.' 'Yok misafirlerin olur, gelmeyeyim.' 'Sen gel. Ben de gelirim ama, sen de gel.' Şu hale, pazarlığa bakındı. Yakışıyor mu şu duruma düşmek bana...

Pazartesi'nden bu yana susmuşum. Suskunluk süresini hesaplamak gelmiyor içimden. Ağustosta bayağı düzelmişti başımdaki sivilceler, kaybolmuş sayılabilirdi. Yeniden patlamaya başladı. Hastaneye gitsem – daha önce denemedim mi? Onca hasta arasında ayaküstü bakılıp tanı konacak, atlatılacağım. Ne yapsam? Çankaya'da özel bir poliklinik var. Şirkette çalışırken aynı durum patlak vermişti. Epey uğraşmıştı cilt uzmanı Dr. Celal Çağatay. Tahliller vesaire. Dahası saçlı deriden parça alınıp, pataloga bile başvurulmuştu. Kesin tanı yoktu yine de, kötü huylu değilden başka. Zamanla, katranlı bir sıvı ilaçla sönmeye yüz tuttu kafa derisinin yangını. Babam da çekmişti yıllarca. Hastalığının nedeni stafilokok mikrobuymuş. Bedeninde kırmızı, baş vermeyen sivilceler oluşur, batar, çıkardı. Ancak iyice yaşlanınca geçti, kurtuldu derdinden. Benimki neyin nesi? Özeldeki incelemeler bir buçuk milyon Türk Lirasına patlamıştı. Şimdi kim bilir ne ödemekliğim gerekecek? Ama dayanılır gibi de değil, gittim çaresiz aynı polikliniğe. Kliniğin kurucusu Dr. Servet Cankurtaran anımsadı olayı. Cilt uzmanı değişmiş. Vizit 250.000 TL., kıydık. Bir bayan doktor, Nisa Çabukel. Dikkatli muayene, mantar ilacı yanında iki de solüsyon verdi. Bugüne değin iyileşir gibi olurken, yine, üstelik bu kez tümsekler belirmedi mi kafamda. Anlaşılan – şeytan azapta gerek, tahtalı köyü boylayıncaya dek katlanacağım ben bu sinir törpüleyen duruma. Bir yandan kendi kendime sebep bulmaya çalışırken, ilk belirtilerin Gülten'in anasına, ölen kocasından aylık bağlatmak için uğraştığım sırada ortaya çıktığını saptadım. Bu türlü hastalıklara kimi çözümsüzlükler yol açıyordu belki de. Gel gör ki içbaskısı kıskacından kurtulamıyorum ki hiç. Alkole yenilmekten de. Nitekim şirketteki işime son verildiği günün gecesi çağrıldığım yemekte ipin ucunu iyice kaçırmış, ME-SA blokla-

rına yirmi otuz adım kala, sığınakların yanındaki kapalı garaj kapısının önüne serilivermiştim. Kim ya da kimler bıraktı beni oraya, kaç saat yattım orada bilmiyorum. Nisan gecesi serinliğine titreyerek ayıldım. İçim dışıma çıkmış, üstüm başım berbat, site girişinin parmaklıklarına tutuna tutuna küçük evimin kapısına zor ulaşmıştım. Gülten'e anlatmadım bu ürkünç olayı kuşkusuz. Ayıplanmaktan ödüm kopuyordu. Hâlâ da bilmez. Bereket o halde gören olmamıştı beni.

Ders olmalı değil mi, düştüğüm şu feci hâl? Ne gezer, daha bir yıl geçmeden, aşağı yukarı aynı kepazelik geldi başıma. Ağzıma değil, burnuma içiyorum imam suyunu besbelli. Anlatayım. İletişim Kitabevi'nde bir konuşma yapmaya çağrılmıştım. Sinan arabasıyla beni götürmeden önce, sen kalk aç karnına bir küçük konyağı indir midene. Sıkılganlığımı yenmek için midir, nedir? Yine de ekimi belli etmediğimi sanıyorum. Pek hazırlıklı değildim. Zaten sevmem topluluk karşısında elindeki notlara baka baka konuşmayı. Epeyce kalabalık vardı. Hoşlandı galiba gençler, yuhalanmadım. Coşkun'la Birgül de gelmişlerdi toplantıya. Sinan özür diledi, ayrıldı. 'Açım çocuklar, Tavukçu'ya gidelim', dedim. Gittik. Sohbet süredursun, bir küçük rakı da orada içtim sanıyorum...

Ayılır gibi oldum bir ara. Evimin bodruma açılan kapısı açık, ben dar koridorda boylu boyunca yatıyorum, fır dönüyor tavan. Coşkun getirmiş olmalı, diyorum beni arabasıyla, apartmanın ana kapısına kadar, anımsıyormuşum gibi, sonrası? Çok kullanılan argomsu mazeret sözü, filim kopmuş. Üstelik sağ kaburgam fena sancıyor, sol kolum da. Düpedüz düştüm herhalde. Bu kez çıkarmamışım bereket. Kalkındım güçlükle. Saat 23.00'ü geçtiğine göre en az bir saat sızmış olmalıyım. Üçüncü zırlayışında açtım telefonu. Gülten. İstanbul'a gitmişti, ablasının çözülmesi gereken bir sorunu için. O arada, ağırlaştığını öğrendiği, benim de içten saygı duyduğum hocası Berna Moran'ı ola ki son kez görecekti. Bana soğukkanlı gibi gelen bir sesle: 'Öldü hocam', dedi. Kafama tokmak indi sanki. Pazar akşamı otobüsle gelecekti, iki gün daha kalacakmış, son yolculuğuna katılmak istiyor hocasının. Salıya kalkacakmış cenaze. Salı günü evine gelecek gündelikçi kadına telefon ederek, çarşam-

ba ya da perşembe günü gelmesini sağlamamı istiyor. O bulanık kafayla tuttum aklımda başka ricalarını da. Ne ki, utanç verici duruma nasıl geldiğimi hiç ama hiç anımsayamamaktan delirivereceğim handiyse. Geç meç, tutup telefon ettim Birgül'e. 'Kötü müydüm?' Laf alamadım ağzından, ama nazik kızcağız, 'oldukça', demekle yetindi. Demek iyice sapıtmışım. Duramadım, Coşkun'u da aradım. Meşgul. Direnmedim artık. Olan olmuştu. Acaba konuşma yaparken de pot kırdım mı? Sinan'a sormalı. Hem Berna Moran'ın ölümünü haber veririm, hem öğrenirim nasıl geçtiğini konuşmanın. Çok şükür zırvalamamışım.

Gidişim gidiş değil. Korkarım çıkamayacağım bir gün komadan. Yalnızlığa gelemiyorum hiç, ne yapayım? Hem yalnızlık filozof Kant'a mahsus.

Hâlâ düzelemedim. Geldi Gülten. Kuşkulandı durumumdan, soluk alırken bile suratım buruşuyor. Banyoda ayağım kaymış, düşmüşüm. Uydurma açıklamaya inandı mı bilmem. Yaşlılık dönemimde anılmaya yaraşır ikinci yıkım. Ya, daha öncekiler? Az çekmedi Sinan benden. Üstünden yaklaşık otuz yıl mı geçti? Galiba. Bir arkadaşımın abartılı uyarılarını ciddiye alır, intihar etmiş olabileceğim kuşkusuna kapılarak, gece yarısını hayli geçe Olgunlar Sokağı'ndaki bekâr evime gelir, atladığı gibi arabasına. Yumrukladığı kapı açılmayınca, kapıcıdan aldığı merdivenle çıktığı balkona açılan pencere camını kırarak, balkon kapısını açar, girer içeri. Heyhat, yatağında ölü bulacağını sandığı ağabeyi evde yoktur!

Dün gece Adana Sofrası'na gittik Gülten'le. Ayrıntıları dinledim. Berna Moran benden bir yaş büyük. Eh, sıra bizde. Yüreğim kabardı. Ne fena insanın kendisine acıması, ölümü bunca yalın duyumsaması. Cenazede Adnan Cemgil'le tanışmış Gülten, adresini almış. *Cezaevi Günleri* öyküsünü ona adadığımı öğrenince çok duygulanmış Cemgil. Ona hemen *Siyah-Beyaz*'dan bir tane postaladım, kırk yıl sonra ödemeye çalıştığım gönül borcumdu çünkü.

Aşağı yukarı iki ay önce olmalı. Bir gün telefonum çaldı. Ses yabancı değilse de çıkaramadım. Nihat AYBARS'mış. Kitaplığını düzeltirken ona imzaladığım *Ihlamur Ağacı*'na rastlamış. Yıl: 1962, ilk basım. Aramaya karar vermiş beni. Rehberden bulmuş telefonumu. Devlet Tiyatrosu emekli aktörlerinden. Uzun uzun konuştu. Değerim bilinmemiş. Oysa fazla bile bilindi, bana kalırsa.

Artık dayanamadım üst üste telefon ettim Coşkun'a, neden aranmıyorum? Bu kez sinirlendiğim telesekreter yerine kendisi çıktı karşıma. İçtenlikle özür diledim, onları üzdüğüm için. Biraz da acındırdım kendime, düştüğümü söyledim banyoda. Gerçekten üzüntülü, sıcaktı 'geçmiş olsun' dileği. En kısa zamanda arayacak. Bakalım arayacak mı? Korkuyorum, gençlerden bu duyarlı çift de, 'bırak şu bunak alkoliği' deyip uzaklaşırsa benden.

Dün gece Gülten'de kaldım. Böğrümdeki sancı gece de sürdü. Dikkatsizliğimi bile eleştiriyor, ya gerçeği bilse neler demez. İlle de, 'doktora görünün', deyip durdu. Kuilil varmış onda, iki tane aldım. Yine de, o işe gidince üç küçük kadeh konyakla bir tek rakı hissemi(!) az beyaz peynir eşliğinde gırtlağıma kaydırdım, kapağı attım küçük evime.

Az önce telefon etti kaygıyla: Nasılım? İmdi, İletişim'den aldığım birkaç kuruşu da niye vereyim doktorlara? Geçer! Hem kendin düş bu hallere, hem para gidecek diye kahrol. Çatlağım canım.

Akşam karavanasından sonra alay gazinosunda toplanılacak. Alay komutanı veda konuşması yapacakmış. Kıta staj süresini de kısaltmışlar, Ankara'dan emir gelmiş, önümüzdeki pazar günü Ankara'ya gidiyoruz trenle. Kara Harp Okulu öğrenci adayları gerçekten Harbiyeli olacak artık. Talimlere ara verildi. Şu birkaç gün – şehirde ilişiği olanlar varsa, izinliyiz, düzene koysunlar işlerini.

Merhaba asker! Sağol! Nasılsınız? Sağol! geleneksel töreninden sonra, bizi ayrı ayrı denetledi alay komutanı. Rahat! Oturun! komutu üzerine, 'yaylalar, yaylalar' düzenini bozmadan, –koşar adım– oturduk gazino sıralarına.

Komutan, başarılı, disiplinli çalışmalarımızdan dolayı takdirlerini belirtti. Mutlu, sevecen bakışlarıyla göz göze geldik, yanaklarımızın okşandığını duyumsadık ilk kez. Sonra hafifçe gülümseyerek, uzun, yorucu yürüyüş gecelerinin ertesinde, 'canım bu eziyetlere ne gerek var, diyenleriniz olmuştur belki', dedi. 'Zaferden zafere koşan ordularımızın menkıbeleri kuşkusuz gurur kaynağımızdır. Ama bir de Balkan bozgunu var ki, bu olayı da hiç unutmamalıyız. Savaş kapımızda. Güçlü, bedenen ve ruhen hazırlıklı olmak, çok küçük ölçekli harekât sırasında bile uğranabilecek kargaşayı gösterebilmek amacıyla tertip ettik o zorlu, cebri yürüyüşleri. Umarım sizlere ders olmuştur.

Başta ben, bütün alay, Tümen Bandosu'nun çalacağı Harbiye Marşı'yla sizleri uğurlamaya geleceğiz. Sağlıcakla kalın genç arkadaşlar, şimdiden güle güle.'

Ayşe Gülten Magosa'ya gitmekten caydı.

Temmuz 1993 – Ağustos 1997
ANKARA

KARA TREN

Değerli dostlarım
Sevil KESİMAL ile Ümit AKIN'a
yardımları için içten teşekkürlerimle.

Tepede

O gün, en kenarda durmuş, boğaza bakıyordum. Duymaya özenebileceğim acı, çöreklenmiş değildi yüreğime. Dahası taş, daha bilinç yoksunu yontuyum. Yontuya anlam yüklenmemiş, biri yine bir canlı ona can vermemiş. Senin duyarlı beynine girebilmem olası değil artık. O zaman, adına anımsama oyununa kaptırmam gerekli; kesin yokluğun sahte inancına alışmam böylece. Kendi belleğiyle başbaşa kalabilme yetimliliğine dayanabilecek miyim? Yaşamaya ne denli razı, daha doğrusu hükümlüysem, o denli direnecek zavallı canlılığım. Yaşamayı yok edebilecek gücüm olsaydı, yok edebilseydim, eşitlenirdik. Sen beni beklemeye zorunlu durumda olsaydın, boşluğun da ötesindeki bu avuntu saçmalığının nasıl can yakıcı, iç delici, işkencelerin en yıkıcısı, titreticisi olduğunu –zaman zaman kesintiye uğrasa da– algılayabilirdin. Hiçbir neden yer değiştirmemize izin vermeyecek. Denklem buluşabildiğimizde kendiliğinden çözülünceye dek sevgi yerine sürekli öfkeye sarılmaklığımı haklılık mı sayacağım? Düşmemeliyim bu tuzağa. Sesleri saptama, yaşananları görüntüleme buluşları dönüşsüzlüğü vurgulamaktan öte yarar sağlamıyor, durduramıyor kanayanı.

Bağış dileyemem senden, elimde değil çünkü. Kendi kendimi bağışlamaya kalkışırsam, kendimi kandırmak batağından hiç çıkamayacağım, batacağım gitgide.

Saklı Tutulan

Su bidonunun musluğunu açmış, yarı aydınlıkta bardağını dolduruyor. Ağımı kurmuş muydum? Çaresizliğini eve getirdiğimde sezmiştim, kalkıp dikildim başında. Bardağını ağzına götürecekken, ağzımı buldu ağzında. Hırslı bir öpüşü değil, ama ısınmışlığımı bırakıp. ayrıldım. Koltukaltlarından tutup, kaldırdım ayağa. Ortalığı ayağa kaldırmayacağından emin olduğum için mi başlattım bir ezikliği sömürmeye? Hep onlar ilk adımı atmışlardı yaşamım boyunca. Tutkuya dönüştürmeyi tasarlamamıştım, gereksinimi vardı toparlanmaya, böylesi bir işlevi yüklenmenin getireceği sorumluluktan kaçmmayışımı irdelememiştim o sıra. Şimdiyse tümden anlamsız buluyorum davranışımı. Tutunacak dal oluverdim hızla. Gecelerce en katı olumsuzluğumu, o ölçüde şaşırtıcılığımı kullandım. Cayamadı. Oysa geçiş dönemini atlatacak, belki inandıramadığı sevdasını yüreğinin bir köşesinde saklı tutacaktı.

Saklı tutuyor mu hâlâ?

Pasta

Düz, kısa bir sözcük bitirecek bu öyküyü: Pasta. Ulus'ta bir kötü pastanede karşılıklı oturmuştuk. Gelen pastayı böldüm. İçini gösterdim. Biliyorsun, biliyorum. Neden anıya dönüştüğümüzde tadı yüz buruşturacak şu nesnenin? Hayır, kesinlikle. İçilmeyecek. Ağaç kurdusun sen. Kemirgenliğin içimi tüketiyor artık. Daha ağır suçlamalara katlanma lütfen. Hemen kalk, çal kafama bardağını. Kolaylaştır defolup gitmemi. Yapamıyor. Kaçıyorum. "Demek öldü," dedim, dostuma. Attilâ İlhan aşığı o kırgın, yufka sesli kırılgan kadın. "Pia, öyle değil, böyle okunur".

Başlangıçta bulut yükseltilerine çıkarıveren, o suçsuz sıvı, sonraları nasıl kör kuyulara indirivermişti ilişkimizi. Gece yarısına birkaç dakika kala birlikteliğe susamış mıydık? Ayıktım. O ille'lere sarılgın. Otel kapısından döndürüldük. Sıkıyönetim zamanı. Olmayan evlilik kuşkusuz kanıtlanamadı. Sokaktayız. Salih geldi aklıma. Çok yakındı işyeri. Orada yatıp kalkıyor. Otelde yer ayırttım ona. Geldik hanın kapısına. Açtırdık kapıyı bekçiye. Salih daha gelmemiş, aksilik. Ama herhalde gelir, bekleriz. Yoldan geliyoruz. Arkadaşız. Karımla bu geceyi geçirelim yarın kolay. Bu saatte in cin top oynuyor ortalıkta, taksi bulamadık, mâlum sıkıyönetim. İnanmış göründü. Sandık odası gibi bir daracık yerdeki kanapeye sığındık. Bir ara çorabı sıkmış, çıkardı. Salih geldi neyse. Söyledim derdimizi. Canı sıkıldı, ama çaresizliğimize boyun eğdi. Gitti otele. Yattık. Daha ortalık

ağarırken kapı kırılırcasına açıldı. Salih. Mosmor. Bekçi yutmamış. Çıkardığı çorabı bulmuş. Rezil etmişiz onu. Hemen giyinin, çekip gidin! Olur terbiyesizlik değil yaptığımız. Süklüm püklüm yollara düştük. Sabah ayazında bir parkta vakit geçirdik bir süre, birbirimize sokularak. Babamlarla oturuyordum o zaman.

Bitirme nedeni pek mi sudan?

Brucella

Geçen yıl bacaklarımdaki ağrılar artınca, daha doğrusu dayanılmaz hale gelince uzmanlara başvurmak zorunlu hale gelmişti. İncelemeler sonuçlandı. Her iki bacak arter damarları tıkalıymış meğer. Sağ bacağımı balonla açtılar. Sol bacak tümden tıkalı. Canımı yaktılar, yine de deneme boşa gitti. Arteri değiştirmek gerekliymiş. Tamam, dedim, ne yaparsanız yapın. Belden narkoz altında, yaklaşık iki saat sürdü ameliyat. Önce neler çekeceğimi tasarlayamamıştım bile. Doktorlar açıklamıyorlar da ne yaptıklarını. Sorularımdan bunaldılar. Toplar damarı ters çevirip tıkalı arteri çıkardıktan sonra yerine dikiyorlarmış, yanlış anlamadımsa. Böylece kendi yıpranık bir toplar damar, arter görevini yapıyor. Doğallıkla, ancak yüzde otuz oranında işler hale getirilmiş kan dolaşımı. Epeyce bir zaman sonra, ağrıların artarak sürmesi üzerine fizik tedavi salık verildi. Yattım hastaneye. Serviste yatanlara göre sağlıklı görünüyorum. Çünkü zorlanarak da olsa yürüyebiliyorum. Tedavimin başlangıcında saçları şampanya rengine boyalı, ketenhelva kabarıklığını başına geçirmiş bir fizyoterapistin eline düştüm. Küçümsüyor, azarlıyor. Sabırlıyım. İncelikle hal hatır soruyorum, yanıt bile verdiği yok. Meğer en aksi elemanlardan biriymiş. Neyse başka hastaların yakınması üzerine kadını başka servise verdiler. Emel adında tatlı, hoşgörülü bir fizyoterapist tedavimi üstlendi. Nazik, şefkatli bir genç kadın. Belime takılan aleti sık sık denetliyor. Güleç. Bayağı dostluk oluştu aramızda. Her gün aşağıdaki box'lara iniyorum. Bakalım yararı dokunacak mı? Aldığım

ilaçlar hayli kabarık. Her gün sabah, öğle, akşam almak zorundayım. Belli saatlerde veriyor hemşireler ilaçları. Dört miligramlık Cardura (tansiyon için), bir adet Drisentin (damar açıcı), bir adet Rytmonorm (taşikardimi düzenleyici), bir adet Trental-400 (kalbi korumaya yarıyormuş), bir adet Hydrea (kandaki aşırı yüksek trombosit sayısını azaltmaya yarayan). Bu ilaçların bir bölümü öğle, tamamı akşam yineleniyor. Bir dost televizyon da getirdi. Tuzsuz rejim, ama ben evden getirdiğim tuzu az da olsa kullanıyorum. Aç kaldığımı düşünerek büfeye inip sütle poğaça tıkınıyorum.

Bitişik odaya hasta yatıyor, bir süre sonra iyileştiği varsayımıyla taburcu ediliyor. Yattığımın ikinci haftasında bir hasta yatırılmış komşu odaya. İlgilendim. Hemşire, belden aşağısı tutmuyor, tuvalete refakatçileri götürüyor, dedi. Merak ettim. 'Geçmiş olsun!' bahanesiyle odalarına girdim. Gencecik bir kadın. Yumuşak, elâ bakışlı. Bitkin. Kumrala yakın, sarışın. Kaynana açıkladı. Haftalardır dolaşmadık doktor bırakmamışlar. Övgü üzerine bu hastaneye yatırılmış. Elimde olmadan yaklaştım hastaya. Kendimden söz ederek, avutmaya kalkışmadım, en tatlı gülümsememi takındım. Hemşire Brucella'dan söz etmişti. Kuşkulanıyorlarmış. Her gün kan alınıyor, tahliller yapılıyor. Sedyeyle götürüyorlar kadıncağızı. Sonuç da alınamıyormuş, çeşitli yöntemler uygulanmasına karşın. Hafta sonları izinli çıkabiliyorum. Çiçekçiden bir buket yaptırdım, odalarına götürdüm. Brucella hastalık adından çok, hastaya yakışıyordu. İtalyan adı gibi. Birkaç dakika oturuyorum odalarında. Genç kadın babasından bile yaşlı bir adamın ilgisinden hoşnut. Hele çiçek getirmekliğime öyle içten sevindi ki! Kocası da uğruyor ara sıra. Siteler'de marangoz atelyesi varmış. Hayli genç bir adam. Öyle sıkıntılı bir tutumu yok. Boyuna meyve taşıyor odalarına. Bana da veriyorlar, şeftali, armut, elma. Umutsuz Brucella. "İyileşemeyeceğim," diyor yavaş, kırık sesle. Sürekli kurtulacağını söylüyorum. Küçük ellerini bırakıyor bana. Okşuyorum usul usul. En son Refik Saydam Enstitüsü'ne götürmüşler kanını. Oradan da doyurucu bir sonuç alınamamış. Hafta sonu, izinden döndüğümde odalarını boş buldum. Yüreğime bir acı çöktü. Öldü mü yoksa hasta. Hemşire, "İç Hasta-

lıkları Bölümüne götürdüler," dedi. Ferahladım biraz. Öğrendim yattığı servisi. Hemen gittim. Daha önce de o bölümde yatmıştım. Kalorifer böcekleri cirit atıyordu. Yine de oldukça temiz bir odaya yatırılmış hastamız. Fizik tedaviden çıkınca doğru odalarına gidiyorum. Bayağı alıştılar bana. Aile bireyiymişim gibi. İlgimi çözemiyorum. Beklentisiz, karşı cinse yönelmeyen, tuhaf, anlaşılmaz bir tutku. Genç kadın da beni görmeye alıştı. "Bugün on beş dakika geciktiniz" demiyor mu, içim acıyor, bir yandan sevince benzer bir ruh hali. Aslında iyileşmeyecek bu çocuk kaygısıyla bunalıyorum. "Bu evlat da bana ömrümce acı verecek," diyorum, ama hiç belli etmiyorum. Üçüncü haftaya girdik. Değişen bir şey yok. Her günkü gibi gittim odalarına. Brucella oturmuş yatağında. Şaşırdım. "Yaklaşın" dedi, sıcak, ummadığım bir sokulgan tavırla. Oda boş. Yaklaştım. Düşecek gibiydi yataktan. Kollarımı açtım. Duraksamaksızın indi, boynuma sarıldı. Hafif hafif hıçkırıyor. "İyileştim birden. Sayenizde." Gözlerim doldu. "Demiştim yavrum," diyebiliyorum sadece sayıklarcasına. "Yarın taburcuyum. Beni görmeye gel, olur mu canım babacığım!" "Gelirim," diyemedim. Adı gibiymiş hastalığı. Tanı konunca, hemen tedavisine başlanmış. Akla gelmez, köy peynirlerinde oluşurmuş mikrobu, belde yerleşirmiş. İki çocuğu da vardı. "Beni bu halde görmesinler." Döndüm odama. Ağlayamadım, güldüm zoraki.

Kara Tren

Bundan böyle sırtımdan eksilmeyeceğine inandığım sivil giysim dökülüyor üstümden. İyice bol tutmuş ölçülerimi terzi Hidayet Özteyel, zengin görünüşlü olsunmuş. Oysa üşüyorum. Alay komutanlığına geçici olarak bakan binbaşı Fevzi Güçkol son izin kâğıdımı imzaladı. Sağolsun "İlle de devir-teslim al alay levazımını," demedi. Ben de "Nasıl olsa ayrılacağım binbaşım, sadece parasal konulara bakayım, satınalma işleri, günlük tabela, aylık bordroları, kilerden erzak çıkarılması gibi," demiştim. Ne olduysa benim gelmemi bekleyen levazım müdürüne oldu. Adamcağız doğu hizmetini tamamlamış, sözde batıda atandığı yere gidebilmek için üzerine kayıtlı eşyayı, yiyecek, yakacak maddelerini, bana devretmesi gerekiyordu. Almadım, yüklenmedim hiçbirini. Yarın yolcuyum. İki buçuk ay önce geldiğim Siirt'ten dönüş Ankara'ya. 1941-1953 arası yaklaşık on iki yıl üniformalı yaşadım. Zorunlu hizmet süresini on yıla indiren yasanın Meclis'te kabul edileceği kesin gibi. Yasa *Resmi Gazete*'de yayımlanır yayımlanmaz, ilgili mercilere iletecek komutan istifa dilekçemi. Başkent'e varınca gün yitirmeden kaydımı yaptıracağım Hukuk Fakültesi'ne. Tüm parasal birikimim cebimdeki üç yüz lira. Hande'yle birlikte kararlaştırmıştık, bakalım başarılı olabilecek miyim? Önce Kurtalan. Kısa otobüs yolculuğu, sonra upuzun geceler yutulacak kara trenle. Çabuk mu geçti Siirt ayları? Tam tersine, beklenti sıkıntısıyla, uzadı da uzadı günler. Kurtalan'a indiğimde yarı karanlıktı istasyon. Bağıra çağıra konuştukları dili anlamadığım şalvarlı erkekler, çarşaflı kadın-

lar. Kürtçe-Arapça kırma bir dilmiş konuşulan, sonra öğrendim. İstasyon şefinin yardımıyla Siirt'e gidecek otobüse binebilmiştim. Her yanı incikli boncuklu garip süslerle donanmıştı otobüsün. Ağır kokular sürünmüş kadınlar ön koltukları doldurmuştu. Erkekler arka sıralara oturtulmuş. Ben de aksakal, poturlu, kasketi yağlı bir yaşlıca adamın yanına sığındım. Hurcumla demir somyamı otobüsün tepesine koydular, kaz, hindi, tavuk kafeslerinin yanına. Siirt'e indiğimde akşam karanlığı basmıştı. Önce bir otele yerleşmeliydi. Dileğimi güç bela anlattığım bir delikanlının götürdüğü otelin girişine kondu eşyam. İlin en temiz oteliymiş. Basamakları gıcırtılı merdivenden odama çıktım. Otelde boy abdesti almaya olanak yok. Teneke muslukta yarım yamalak yıkayabildim yüzümü. Ertesi gün şehir hamamına gidilecek. Tek büyükçe lokantasına ulaştırıldım. Orduevi uzakta, tepedeymiş. Gözüm almadı. Lokantada su yerine sodayla yemeğimi yedim, bir duble rakı eşliğinde. Et tuhaftı. Keçi etiymiş meğer, sabahleyin amel olunca anlaşıldı. Çok yorgunum, dahası bitkin. Yarın 'tekmil' verdikten hemen sonra başımı sokacak bir yer aramaya başlayacağım. Akrep, trahom, tifo tehlikesinden söz etmişlerdi. Kaynatılmadan su içilmeyecek. Yerlilerin elleri sıkılsa bile, hemen sabunlanacak eller ağıza sürülmeden. Sıcaklık gündüz otuz yedi derecenin üstünde deniyordu. Geceleri meltem çıkarmış bereket. Yaşayacağız. Şehri iyi kötü tanıyan emir erimle ara sokakları dolaşa dolaşa, sonunda merdivenle çıkılan bir tek oda bulabildim. Helâ sahanlıktaydı, öğürtecek denli kokuyor. Cip-caz dedikleri çabuk sertleşen bir maddeyle sıvanmış yapılar. Ev sahibiyle zor anlaşabildik. Somyamı koyduk. Çarşıdan pamuk yatak, çarşaf aldık, bir de örtü. Emir erim akrebe karşı cibinlik salık verdi. Tavandan atlarlarmış uykudayken. Somyamın ayaklarına da suluk konuldu. Meğer odalarda yatılmazmış. Damlarda yatılırmış sonra öğreniyorum. Ben bu ayrıntının bir bölümünü anlattım galiba bir öykümde. Neyse ki, genç iki yedek subay daha düzgün evlerine kabul ettiler beni, terhislerine yakın. Kaldığım odada su gibi terliyordum geceleri bile, ama korkudan fanila değiştirmek için yatağımdan çıkamıyorum. Gençlerin evlerine, daha doğrusu damlarına taşındıktan sonra bu dertten kurtuldum. Taşınmazdan önce, gündüzleri sa-

hanlık önüne koydurduğum iki kova su ile yıkanıyorum, öğle ara dinlenmesi sırasında. Güneş iki kova suyu bayağı ısıtıyor. Yarı ıslak giyinip karargâha koşturuyorum. Durmadan çay içiyoruz. Acem çayı. Belki yirmi bardak akşama kadar. Masamızda arasıra oturulabiliniyor. Kıçımızda kocaman bir ter yuvarlağı beliriyor zira az sonra. Yerlilerle anlaşmak bayağı sorun. Çevirmen bir adam var ya, onun da Türkçesi allahlık. Bir gün alay doktoru geldi odamıza. Erler arasında 'tavuk karası' salgınmış. Verilen vitamin haplarını da yutmuyorlarmış. Çare: Havuç yedirmek, sebzeli yemek vermek. Hemen ihaleye çıkardık. İlden sağlanamıyor sebze. Diyarbakır'dan geliyor. Yerliler kendi bahçelerinde ancak kendilerine yetecek kadar sebze ekiyorlarmış. Memur, subay aileleri Diyarbakır'dan getirilen sebzeleri kapışıyorlar sabahları erkenden. Lokantada sebze yemeği yok gibi. Alıştım zamanla keçi etine. Salata yerine de emir erimin buluşturduğu taze soğanı götürüyorum yanımda. Cacık bayağı lüks. Rakı dozunu artırıyorum gitgide. Zaten bekâr subayların tümü içiyor. Orduevi ancak evli ailelere tabldot verebiliyor. Karargâh şehir ortasında. Tepedeki orduevine ulaşmak sorun zaten. Evlerimiz de kışlaya hayli uzak. Her subaya at verilmiyor. Günlerden bir gün Botan Çayı yöresinde tatbikat yapılacak dendi. Sahra mutfakları hazırlandı. Alayın iki pikabına doluştuk. Tatbikat alanına yaklaşıldığında mola verildi. Bir bölük tepelere gitti, manevra fişekleri patlatılıp duruyor. Komutan içkiciymiş iyice. Hemen yer sofraları kuruldu. Zaten öğle yaklaşmıştı. Ocaklar yakıldı. Cızbız köftelerin nefis kokusu doluyor burnumuza. Rakılar çıktı ortaya. Kalıp buzlar da unutulmamış. Salata da var. Soğuk mezeler yaptırılmış bir gün önceden. Başlandı 'şerefe'lere. Tatbikat unutuldu bile. Subaylar coştular. Sazlar çıktı ortaya. Zeybek havaları, türküler gırla. Akşama doğru zor toplanıldı. Komutan iyice sarhoş. Pikabı kullanmaya kalkışıyor, zor önleniyor. Evine gelindiğinde ayık iki subay karga tulumba edip yengeye teslim ettiler adamcağızı. Yengemizin bağırış çığırışları sokağı inletiyor. Komutan iki gün gelmedi karargâha utancından. Botan Çayı'nda kendiliğinden oluşan eti tatsız tuzsuz, müthiş kılçıklı alabalık avına bir başka zaman, sanırım bir pazar günü gidilmişti. Erler kovayla balık avladılar. Yendi yine de rezilâne.

Sahi dinamit de atılmıştı çaya. Balıklar su yüzünde yarı ölü akıyordu uzaklara yığın yığın. Haber geldi. Havuç salatası dolu karavanaları ters çevirmiş erler, yememişler. Komutan kızmadı: "Alışmadıkları yiyecekleri yemezler. Bulgur pilavını, soğanı eksik etmeyeceksin. Doktor başka çare bulsun tavuk karasına."

Ne kaldı geride? On dokuz yaşımda başlayıp otuz yaşımla kesintiye uğrayacağını sandığım çoğu kaygılı, korkulu, boğuntulu yıllar. Akçay'la Adranos arasında işleyen darhat trenin un çuvalı yüklü vagonlarını erlerle birlikte boşaltırdım. Her biri 71.5 kilo gelir, elverir birbirimize deviririrdik at arabalarına. Sonra ilçenin tugay emrine devredilen camilerine istif. Güçlüydüm bayağı. Ot balyalarının el kantarıyla tartımı da benim işim. Sık sık alt üst edilmesi havalandırılması gerekirdi, özellikle un çuvallarının, yoksa kızışır, küflenir, ne denli dikkat ettiysek de, bir depoda belki otuz çuval un bu yüzden küflenmişti. Tugay levazım müdürüne anlattım durumu. Anlayışlı adamdı. Önce fire işlemi yapıldı. Tugay Komutanı'nın da iznini aldıktan sonra, depo fazlası yulafla, arpaları bir un değirmeninde çektirdi, boş un çuvallarına doldurttu. Büyük caminin ortasına yığdık. Küf tutan çuvallardan yarısı henüz kokuşmamıştı. Yulaf-arpa karışımı unla paçal edildi. Çuvallara dolduruldu. Ağızları özenle dikildi. Askeri ekmek fırını tugaya doğrudan bağlı. Her beş çuvaldan biri paçal un. Böylece açığımı kapattık. Kimse yakınmadı bu durumdan, olağandı, binlerce çuval un, baklagiller vb. yiyeceğin tam korunması hemen hemen olanaksızdı. Gerçi istenseydi, askeri mahkemeye sevkedilirdim. Komutanlar anlayışlıydılar. Emrinde bir yaşlı kâtip, daha yirmilerdeki gencecik subaydan fazlasını beklemiyorlardı. Bu arada bir de teftiş geçirdim. 300 lira tutarında açığım çıktı, ama teftiş kurulundan teşekkür de geldi. 300 lirayı zimmet çıkardılar, sanırım bir yılda ancak ödeyebildim. Bu olay olduğunda maaşımın yüz lirayı geçmediğini belirtirsem durumun vehameti anlaşılır. Demek aylığımın dörtte biri hacizliydi. (25x12= 300 TL.). Evet, 1941-1948 arası Adranos, Burhaniye, Ayvalık ilçelerinde yaşadığım ağır koşullar, sıkıntılar, yüreğimi dağlayan bir beklenmedik ölüm. İlk karımı, doğuramadığı ceniniyle birlikte Adranos toprağına vermiştim, ama acısı soğumadan yöneldiğim aklımı hır-

palayan deli sevdamı da orada bırakıp gelmiştim atandığım Ankara'ya. Ören açık denizinde boğulmaya kıl kala kurtuluşumu da unutmayayayım.

Ankara Garı'na isle karışık buğulu soluğunu bırakan trenden indim, kimseye duyurmamıştım, karşılanacağım da yoktu doğallıkla, elimde yıpranık pantozot bavul, kıysam da taksiye binsem mi ikileminde bakınıyorum sağa sola, ilk kez Başkent'e gelen terhis tezkeresi cebinde bir toy delikanlı şaşkınlığıyla. Beş yılımı tükettiğim büyük şehir birden küçülüyor gözümde, paraşüt kulesi, hizasındaki telgraf direğini aşamıyor sanki. Mebus Evleri bir genç adam için yürünebilir uzaklıkta. Güçlü kollarıma, sağlam bacaklarıma güvenebilirim, yine de duraksıyor, sabah serinliğini duyumsadığım havanın başdöndürücülüğüne kapılıyorum, dalgınım, değişmiş olmalı bakışlarım, "Götürelim abi" yinelenmesine neden sonra uyandım, herhalde tuhaf, belki kışkırtıcı, alaycı suskunluğumdan alınan şoförün, ummadığım sinirlilikle üzerime yürüdüğünü anımsıyorum, şimdi bile ürküntüyle. "Aklınca dalga mı geçiyorsun hemşerim!" Yanıtlamadığım halde arabalarından inen birkaç şoförün çevremi sarmaya yöneldiğini görüyorum. Dövecekler. Kaçmalı, kaçıyor izlenimi vermeden.

Zeminkat, bir buçuk odalı dairemiz. Siirt'e gitmeden önce taşınmıştık. Ev sahiplerimiz üstümüzde oturuyor. Hoşlandılar bizden. İstifa edip dönecektim hemen. Hande için de iyi olacaktı, yalnızdı, gözkulak olurlardı. Hem ucuzdu kirası. İlkiz Sokak'daki çatı katından kavgalı, gürültülü ayrılınmıştı. Bahçeye açılan kapısı yok. Pencereden çıkılabilen bol çiçekli, güzel bir bahçemiz var. Sokak kapısından aşağıya dik altı yedi basamakla iniliyor. Odayla buçuk oda buzlu cam takılmış bir ara kapıyla ayrılıyor birbirinden. Odanın ayrıca penceresi yok. Işık yakmazsak bayağı karanlık içerisi. İçinde zor dönülebilen bir mutfak, daracık duş, tuvalet. Ola ki taş çatlasa otuz metre karelik bir sığınak. Daha "Gece" yazılmamış, yazarı Ankara'ya, çevirmenlik sınavı için geldiğinde bir aydan fazla bir süre sığınağımızda yaşayacak.

Bavulumu indirmeyi düşünürken Hande'yi buldum karşımda.

Fotoğraflar

Öfkesini fotoğraflardan almış. Konuk odasının ortasına yığılmış yaklaşık on üç yılın anıları. Çocukluğumdan delikanlılığa geçiş dönemini kapsayan bir küçük albüm yapmıştım kendime. Her yanı aradım yok. Demek kıyılamadı, saklandı ya da taşınmalar sırasında kayboldu. Yığını evirip çevirirken belleğim yineliyordu kimi sahneleri. Sinan'ın düğünü için diktirmişti, eteği fırfırlı elbiseyi. Eteğin yarısından tanıdım. Tüllü şapkasını da. Heybeliada'da çekilmemiş miydi şu fotoğraf? Sinan, Güneş, Tahsin, kumda güneşe vermiş bedenini Meltem. Benim ağzımda sigara. Hande mayolu, karnı yok. Konuşmaya gelen dostumuz Avukat Hakkı Derman'a sordum: "Arabuluculuk mu, kesin çözüm mü istedi senden?" Yüzünü çevirdi duvardan yana. "Benimle ilgili eşyayı, ıvır zıvırı toplarım. Bırakırım anahtarı size. Umarım bu ikinci yasal girişiminden caymaz, ne beni ne kendini duygu tuzağına düşürür."

Kitaplardan başlamalı. İlk iç sayfalarda genellikle ikimize sunulan yapıtları nasıl bölüştürebilirim? Ortasından koparmalı! Sinirli gülücük gırtlağıma tıkıldı sanki. Bir pis hıçkırık nöbeti. Şöyle enikonu böğürerek ağlayabilsem. Lavaboya koştum. Soğuk su açtı düğümü, hafifledim biraz. Duvardaki çerçeveli fotoğrafta gülümsüyorduk üçümüz. Sinan, ben, ortamızda O. Birkaç parçaya ayırmakla yetinmemiş. Olanca hıncıyla bölük pörçük etmiş suratlarımızı. Kinli, dargın, bozgunda ağızlar, delik gözler, çarpık çeneler, yırtık yanaklar boydan boya.

Ortalığı süpürdüm. Bir torbaya özenle doldurdum süprüntüleri. Bulaşıkları yıkadım.

Güneş'i bilgilendirmiştim. "Birlikte oluruz. Sevinir bizimkiler."

Bir büyük, bir küçük valize tıkıştırmıştım ötemi berimi. Güneş sokak başında bekliyordu.

Yok Nikâh

Ionescu'dan Bertan Onaran'ın titiz çevirisi: *Yalnız Adam*. Kitaplığımda unutulakalmış. Tuhaf bir itkiyle çekip aldım. Okudukça ilgim artıyor, o ölçüde büyüyor iç sıkıntım. Ara ara sürdüreceğim yine de okumayı, bırakmaya niyetli değilim.

Savcı Kemal'e koştum. Neyse başı kalabalık değil. İş çıkışını bekleyemeyeceğimi anladı, odacısına iki orta şekerli kahve söyledikten sonra, "Alma kimseyi içeri" dedi. "Hayrola?" Uzattım mektubu. Gözleri büyüdü bayağı, alnı indi kalktı. "Sahi mi?" "Ben de bugün öğrendim. Doğru olsa gerek". Tugay Komutanı çağırtmıştı odasına. Mektup Balıkesir Ordu Yargıcı'ndan geliyormuş. Komutan mektubu okuttuktan sonra bana: "Tanınmış bir ailenin kızıymış oğlum, düzelt bu berbat durumu" dedi, "mahkemeye başvurmak istemiyorlar, ama eğer direnirsen sonunda mecbur kalabilirler. Dök düşün, kararını çabuk ver, bildir bana."

Başparmağındaki piç tırnağı koparmaya savaşıyor, sararmış dişleriyle. Hınzırlığı tutacak, sinsi gülüşünden belli. "İyi, kolaylaştı işin demek. Hiç oralı olma. Dava mava açamazlar..."

Hâlâ şaşkınım. Kimbilir ne güç duruma düştü kızcağız. Bilgisiz olduğum kadar suçsuzum ama... Güvenmeselerdi. Nikâh defterinde gelinle damat adayının imzaları yokmuş. Boşanma davası açmak için yargıçlığa başvurulması gerektiğinde, köyden getirtilen nikâh defterini inceleyen avukat saptamış bu durumu. Sözde evlendiğimizde teğmendim, üsteğmen olmadan evlenmek yasayla yasaklanmıştı subaylara. Gerçi erteleniyordu

hapis cezası ya, bu yasağa uymayanların disiplin sicilleri bozuluyormuş duyduğumuza göre. Bu yasak dinlenmiyordu yine de. Hîle-i şer'îye bulunmuştu hemen. Sivil nikâh deniyor. Köy muhtarlarına kıydırılıyor nikâh. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu sürekli. Biz gidememiştik köye sahi. Ya da tanıdık muhtar "Manyetolu telefonda nikâh defterini ilçeye yollar imzalarını alırım," mı demişti, ne demişti, unutmuş mu, savsaklamış mı? Anımsamıyorum. Zaten gûya evlendiğimizden bu yana dört beş ay bile dolmadan geri dönmüştü baba evine kızcağız. Herhalde öfkemin geçeceği, durulacağım umularak kimselere açılamamış, kapanmışlardı evlerine ana-kız. Baba çoktan ölmüştü. Peki benim karabilisizliğime ne demeli? Evli sanıyordum kendimi, o mektup içeriğini öğreninceye dek. Hâlâ havsalam almıyor. Yurttaşlık Yasası'ndan habersiz, toy, yirmilik bir delikanlı ne olacak. Ortada imam nikâhı bile yok. Evlilik vaadiyle kızlık bozmaya girebilir elbet eylemim, ama bu vaade kanacak bir tanınmış aile kızından söz edilebilir mi? Gülünç, zır saçma bir durum, açıklamaya kalkıştıkça, neresinden bakarsan bak.

Buluşma

Kucaklaştık. İncelmişti bedeni. Daracık, uzun etek geceliğini sıkıca sarmalayınca anladım. Yüzünde sağlıksız kızarıklık. Gözleri daha büyük, parlak. Perhiz yapmış. Hem üzüldüm, hem sinirlendim, ama sitemle karışık söylenmeyle yetindim. Uğruma katlanılmış belli. Civalı bir merhem sürünmüş oldukça yağlı yüzüne, kocakarı ilacı. Akılsızlığın dikalâsı elbet. Yanmış cilt. Taşınmış doktorlara, güç belâ iyileştirilmiş yanaklar. Tombulcaydı, hadi neyse. Ben sanki aptallıkta geri miydim ondan? Dönüşüme yakın, kaldığım ev taslağının damında, Siirt'in kızgın güneşine yatmıştım dört beş gün, soyunarak. Doğallıkla sırtım, göğsüm kavrulmuştu. Salt yüzümü korumuştum. Öylesine canım yanıyordu ki, eczacının verdiği kremi bolca bedenime sürüp, sargı beziyle sardıktan başka, ağızdan da üçer beşer sülfamid tabletlerini almasaydım, hastanelik olacaktım belki de. Denge kurulsun, ben de yaptığım deliliği aktardım ona. Yanık tenli delikanlı görüneceğim sözümona. Gülüşmelere boğularak sarılıp sarılıp ağlaştık. Geleceğim günü kestirmiş, sevdiğim yemekleri hazırlamıştı. Buzdolabımız yok, zengin ev sahiplerinin buzdolabında saklamış. Zeytinyağlı yaprak dolması, kuru köfte, su böreği. Bir küçük rakı da konmuştu soframıza. Özlemle halvet olacağımız saati bekliyorduk ya, sabırsız görünmek de istemiyor gibiydik.

Siirt'ten ayrılmazdan önce arkadaşlardan birinin babasına yazılmış bir kısa mektup almıştım yanıma. Bay Sacit Töregil. İstatistik Enstitüsü'nde şube müdürü. İşe alabilirdi beni, işsiz ka-

lırsam, gündelikle. Pek umutlu değildim yardımcı olacağından, ama başka çare de yok gibiydi. Hande'nin babası ordudan ayrılmamı doğru bulmuyordu. Üstelik 1951 tutuklamalarında benim de bulunmam elini kolunu bağlıyordu galiba. Siirt'e gitmezden önce konu açıldığında, medet ummayın, ne haliniz varsa görüne getirmişti sözün sonunu. Öte yandan salt Hande'nin aylığıyla geçinmemiz de çok zor olacaktı. Emekli Sandığı'ndan birikmiş aidat tutarının yarısını çekebilecektim ya, o da pek az süre bütçemizi destekleyebilirdi. Kalktım gittim İstatistik Enstitüsü'ne. Koca kıdemli yüzbaşı, iş arıyor, olur mu? Çok yakın karşılama. "Hemen" dedi, "fotoğraflı bir dilekçe yeter. Yedi lira gündelikle işe başlayabilirsin."

Göklere uçtuk Hande'yle. Fakülteye kaydımın yapılabilmesi için istifamın işleme konulması gerekiyor. On beş gün sonra Meclis'te kabul edilen Yasa *Resmi Gazete*'de yayımlandı. Milli Savunma Bakanlığı'nın yolunu tuttum.

O zamanlar Harp Okulu'ndan çıkan subayların üniversitelerde okumalarına izin verilmiyor. Genel Kurmay'ın duyuruları var üniversitelere. O nedenle istifa öncesi kaydımı yaptıramamıştım fakülteye.

Kitaplarımı, teksir biçimindeki notları aldım, ama Enstitü'ye tam gün gitmek zorunda olduğum için çalışma fırsatı bulamıyorum. İlk üç ay hemen hemen boşa gitti. Ancak kart çıkarttığım Saraçoğlu Mahallesi'ndeki Milli Kütüphane'ye gidebiliyorum, her gün saat 18.00-19.30 arası, fakülteye devam edemiyorum doğallıkla. İçime korku düştü. Cilt cilt hukuk kitaplarını yüzeyden okuyabildim ama anlamadan. Hele Roma Hukuku ders kitabı tam bir bilmece, heyûla. Ezberlemek yapıma hiç uygun değil. Gitgide sinirleniyorum. Hande ayrımında. Başarmam gerek, mutlaka, ne olursa olsun. "N'apalım ayrıl. Bizim için fakülteni bitirmekliğin önemli. Kıt kanaat, geçinmeye çalışırız." Emekli Sandığı'ndaki birikmiş paramı çektim. 1800 TL. sıydı galiba. Her ay küçük bir miktar ekliyoruz hazırdan, yine de bakkala, manava, kasaba borçlanarak sürdürebiliyoruz yaşamımızı. Marula dönmüş borç defterlerine yazılanları, bir kısmını ertesi aya erteleyerek tartışmasız ödüyoruz.

Sacit Bey'e durumu anlattım. Adamcağız, "üç ay ücretsiz izinli sayalım seni, tümden ilişiğin kesilmesin" dedi, "devam et fakültene". Dönem sonuna kadar izinli sayamazlarmış. Bir yandan istatistikteki görevimde çok başarılı buluyor beni. Bir küçük buluşum bile oldu, sayım bilgilerini koordine ederek doğru sonuçlar çıkarabilmek için. İsveçli uzmanlar bıyıkaltı gülümsediler. Buluşum İsveç'te çoktan uygulanıyormuş. İleride İsveç'e gönderilebilirmişim. Olmadı, istifamı sundum. Baba-oğulcasına sarıldık birbirimize. Gereksinim olursa çekinmeden başvuracağım can dostuma...

Derslere olanca gücümle sarıldım. Mebus Evleri'ndeki sözümona dairemizde soba yakmıyorum, paltoma sarılıp kocaman kitapları devirmeye çalışıyorum titreye titreye, arada sırada hohluyorum parmaklarımı. Uydurma gelir anlattıklarım. Yalan söylüyorsam iki gözüm önüme aksın. Arada sırada Cebeci'ye yayan giderek dersleri hocalarından izlemeye çalışıyorum. Nafile. Amfi dolup taşıyor, en arka sıralarda bile yer bulmak çoğu kez olanaksız, ayakta dikiliyoruz. Hocanın sesini zor duyabiliyor insan.

Baktım olmayacak. Salt yeni teksir verilmişse arkadaşlardan elde edebilmek için uğruyorum fakülteye. İleride, daha doğrusu son sınıfta yüksek not alanlar arasında tanınacağım, en arkada oturabilmek onuruna kavuşabileceğim. Adımız öğrenci amcalara çıkacak.

Uçak Korkusu

Annem Erenköy Postanesi'nden işyerime telefon etti. Unutmuyorum. Kara Harp Okulu öğrencilerinin Kızılay'a yürüdüğü gün. Personel şefi İlhan Efendioğlu gülerek hepimizi üst kata çağırmıştı. Alan görünüyor. Şimdiki Gökdelen'in orada komut verildi, durdular. Bölük çark etti, düzenli adımlar Dikmen'e doğru uzaklaştı. "Baban için prostat kanseri diyorlar oğlum. Sinan geldi. Başka bir doktora daha gösterilecek. Sinan arayacak seni. Mümkünse atla gel." Vurulmuşa döndüm. Güler bir koşu su getirdi, yüzüme çarptı. Açılır gibi oldum. Beklemekten başka yapılacak bir şey yok şimdilik. İki gün sonra Sinan aradı. Kütahya'da teftişteymiş, haberi alır almaz gelmiş. Korkunç ağrılar başlamış, ağlıyormuş adamcağız. Neyse ki, bir başka doktor, ben yaparım ameliyatını demiş, hemen karar alınmış, Amerikan Hastanesi'ne yatırılacakmış ertesi gün. Sonuç ne olur, pek kestirilemez. "Gelsen iyi olur. Sayıklıyor."

Personel müdürümüz Sinan'dan bir sınıf küçük. O da Mülkiyeli. Durumu anlattım. "Hemen git uçakla" dedi. "Saymanlıktan avans alabilirsin. Geçici görev kâğıdını hazırlasınlar. Belki adamcağızı son görüşün olacak." İlk gün akşam üzeri eve geldiğinde ağlar buldu beni Hande, göğsüne bastırdı, saçlarımı okşadı. "Uçakla gidersin. Para düşünme." Bankadan kredi alabilirmiş.

Havaalanına birlikte gittik Hande'yle akşam üzeri, saat 17.00 sularında. Pistteki uçağı görünce ikimizde de şafak attı. Bir pırpırlı uçak. İlaçlama uçağına benziyor. Bilet alınmış. Erte-

leyemem, çaresiz bineceğim. Hem ertesi gün babam ameliyat masasında kalabilir. Kucaklaştık. Uçağın gövdesi biraz yokuş yukarı duruyor gibi geldi bana. Yolcu sayısı da on on iki kişiyi geçmiyor galiba. Kuyruk tarafında pencere kenarına yerleştim. İlk kez biniyorum uçağa. Hostes 'kemer bağlayın' uyarısını yaptı. Ben beceremiyorum. Yanımda oturan yabancı uyruklu olduğu belli bir kumral, yaşlıca bey beni bağladı. "Thank you" dedim. Kalktık. Sanki beni görebilirmiş gibi lomboz deliğine benzeyen küçük pencereden el salladım. Dikine kalkarken uçak o denli korkmadım. Ama Bolu üzerine geldiğimizde şiddetli rüzgâr, uçağı iyice sallamaya başladı, sağanak yağmur indirdi bir yandan, arada mavi çakımlı yıldırımlar çarpıyor sanırım kanatlara. Uçak hava boşluklarına düşüp, havalanıyor. Güleç yüzlü hostes kaptanla yolcular arasındaki bez perdenin önünde. "Sâkin olun! Önemli değil, şimdi geçer!" deyip duruyor ama, hepimiz panikteyiz. Yüreğimiz ağzımızda. Yanımdaki yabancı oralı değil. Başını dayamış koltuğunun arkalığına kestiriyor sanki. Bense bağırmamak için zor tutuyorum kendimi.

Uçak, yanılmıyorsam tam otuz dakika deli bozuk havayla savaştı, ancak bir buçuk saatte İstanbul havaalanına inebildik. Yolcuların hemen hepsi yere kapandı, dua ettiler, sağ salim kurtulabildikleri için. Ben çantamı kaptığım gibi alanda bekleyen servis otobüslerine koşturdum. Taksim. Amerikan Hastanesi. Yağmur hâlâ yağıyor hızlı. Gökdelinmiş. Yukarı kata çıkmama izin verdiler. Buldum babamı. Şaşırdım. Bir hasta arkadaşıyla gülüşüyorlar. Babam beni kollarına aldı. Özlemle öptü yanaklarımı, ne ki gözyaşları iniyordu sicim gibi ikimizden de. Durulunca sordum. "Nasılsın baba. Ameliyat yarın mı?" "İntihar edecektim, olmadı oğlum. Sonda koydular. Çektim çıkardım. Ben bu hastanede ameliyat olmam. Sinan başka hastane arıyor. Oraya geçiririz seni, dedi, biraz rahatladım. Zaten söktü epeyce kendiliğinden. Belki de ameliyata gerek kalmaz."

Geceyarısına doğru Erenköy'e varabildim. Annem, Güneş, ben, Sinan kucaklaştık. Babamın halini anlattım. Sinan soğukkanlı. Hastane değişimini çözmüş. Yarın nakledilecek. Doktor insaflı. Taksitle alacak emeğinin karşılığını.

Amerikan Hastanesi'nden çıkardık babamı.

Telgraf

İki ucu pis değnek. Haklısın. Asker olman işi daha da zorlaştırıyor. Önce hukuki durumu düzeltsek, ama ben sana söyleyeyim ayrılmaz bu kadın senden. Bereket aldırmış çocuğunuzu."

Babam üstkat penceresinden, ben aşağıdaki odanın penceresinden –perdeyi aralayarak– ev eşyası yükletilen at arabasının anayola çıkışını izledik. Kaptıkaçtıyla gitti Ceylan, yeğeniyle, 'Allaha ısmarladık' bile demeden. Deseydi sarılır, caydırabilirdim belki gidişini. Yüreğim sığmıyordu sanki bedenime, arkasından bakakaldım. Kaçınılmaza. Sevdiğim kadife, kahverengi mantosu üstünde... Kemanını da almıştı yanına, bırakacak değildi ya.

Acaba tel çekip çağırsam mı? Tepkisi nasıl olacak bakalım? Gelmez. Gelemez. Karım değil ki! Değilmiş madem.

"Sen bilirsin. Galiba başka yolu yok."

Postaneye gittim. Elim titreye titreye, sonucunu bilerek, çektim telgrafı.

"Bekliyorum. Gel, görüşelim."

Yanıt kısaydı: "Senin gelmen zorunlu. Lütfen kırma beni."

İzin aldım. Altı ay kadar önce ayrıldığım ilçeye ulaştım, iki araç değiştirerek, önce Ayvalık, sonra Dikili-Bergama. Arnavut kaldırımı döşeli ara sokaklara dala çıka evlerinin ana kapısına vardım. Koyun çanına asıldım, zil görevi yapan, içerde yankılandı. Ufak tefek, boncuk mavisi gözlü annesi karşıladı iç avluda, bahçe katlı evin kapısına gelinceye dek yüzüme bakmadı.

Tek laf çıkmadı ağzından. Ayakkabılarımı çıkarıp taşlığa girince dayanamadım, tutup öptüm çıkık damarlı ellerini. Sakınmadı. "Hoşgeldin" dedi sadece, yumuşamış. Kılıfları işlemeli, sakız gibi bembeyaz yastıkların. Katı minderli sedire oturmuştuk tanıştığımız ilk gün. Duvardaki çengele asılı keman kutusu yerine konulmuştu yeniden. Yuvarlak taburenin üzerindeydi tavla. Benim bilgiç konuşmam uzayınca, tavla oynamayı önermişti Ceylan. Kinin bulunmuyordu o zamanlar. Atebrin alıyormuş. Sapsarıydı ince, soylu yüzü. Sırtında siyah çizgili al dokuma kazak. Yalnız bırakmıştı annesi ikimizi. Sıkılganlığımı yenmek için ilçenin askeri mahfelinde iki duble rakı içip öyle gitmiştim evlerine. Annem, babamın Kayseri'ye atanması nedeniyle beni yalnız bıraktıklarından tedirgin, ısrarla, birini beğenip beğenmediğimi sormuştu, evde denkler bağlanırken. İzmir'den yolcu etmiştim babamı, annemi, Sinan'ı, Güneş'i. Otel odasında, babam, erişkin, iş güç sahibi bir genç olduğumdan, sağlıklı karar vereceğime inandığından söz ederek güç vermişti bana. Yirmi bir yirmi iki yaşında olmalıyım. Beklemediğim bir gelişmeydi bu. Dönüşte uğrayacağım Bergama'ya. Nasıl bir yöntem uygulayacağımı kestiremiyorum. Olumlu karşılamış ciddiye almışlar ana kız annemin birdenbire ziyaretini. Gerçi iki yıl kadar önce bir öğretmen arkadaşı aracılığıyla –görüşme fırsatı bulamadığım– Ceylan'a tutkulu sayılabilecek bir mektup yollamıştım ama, iki satırla olsun yanıt bile alamamıştım. Demek etkili olmuş o duygulu nâme. Nitekim sorduğumda çeyiz sandığından çıkarıp getirmiş gözlerimi yaşartmıştı bayağı kızcağız. O yüzden olsa gerek, bu hızlı kabul. Oysa ben, hiç de hazır bulmuyordum kendimi. O mektubu da ne akla hizmet yazdığımı düşünüp duruyordum. Aklımca, annemin telaşı yüzünden emr-i vaki haline gelen ziyaretimde dostluk önerisinde bulunacağım, örneğin 'mektuplaşalım' filan gibi masum yakınlıklar kurulsun. İleride düşünelim birlikteliği! Yıl, yanılmıyorsam 1943, 1944. Küçük bir ilçe. Ben daha teğmenim. Ayrıca zamanın ulaşım koşullarına göre uzakça bir ilçede görevliyim, gelirim sınırlı. Evliliği nasıl taşırım, saçma sapan bir girişim.

Annesi yalnız bıraktı beni. Sanırım Ceylan'ı gönderecek yanıma. İnce ya da çekingen insanlar, Ceylan'ın ağabeyleri,

yengeleri, yeğenleri gelmediler. Öyle aile meclisi kurulup sorgulanacağım kuşkusu dağıldı.

Kapı açıldı, Ceylan hızla atıldı kollarıma. Yaşlar boşanıyor gözlerinden. Islak yanaklarını öptüm hafif hafif, sâkinleşir gibi oldu, oturduk birlikte sedire, altı yedi ay öncesi nasıl oturduysak yan yana. Söyleyecek söz bulamıyoruz, gülümsemeye çabalıyoruz. Tavla mı oynasak ne yapsak?

Gece Düzeltmenliği

Hande'nin babası ayarlamış, bakmış ki durum kötü. *Ulus* gazetesinde düzeltmenliğe başladım. Kızılay'da bodrum kat, kirası hayli ucuz bir buçuk odalı bir daire bulduk, taşındık. Rüzgârlı Sokağa gidiyorum yayan, akşam üzeri; sabaha karşı üç ya da dört sularında dönüyorum eve. CHP'nin mallarına, bu arada matbaasına, gazetenin yönetim binasına el koymuştu, zamanın iktidarı. Külüstür bir binada, kurşun döküm dizgi makinalarında diziliyor gazete. Odun sobasının isi dumanı üstümüzde. İlan sayfalarına kadar okunuyor. İki kişiyiz. Elli yaşlarında öbür arkadaş, deneyimli. Çalıştığı şirketten aldığı ücret yetişmediği için ek iş olarak yamanmış buraya, belki de gizlice. İş çıkışı bol kuru soğanlı, ekmek içi tükrük köftesi yiyoruz, gece işçileriyle birlikte. Dizgi ustaları ilk günler sinirlenir olmuşlardı yaptığım düzeltmelere. Nereden çıkageldi bu zıpır genç adam. Virgülüne dek çiçek açtırıyor sayfalarda. O yüzden baskı bir saat, bazan daha fazla gecikiyor. Ne ki, kısa süre sonra sıcak, dost yakınlaşmalarıma ısındılar. Birer yazım kuralı kitapçığı bile edindiler. Bir tür yarış başladı. Yanlışımı buldular mı seviniyorlar bayağı. Düzeltmen arkadaşımın bisikleti var, ama hatırıma Kızılay'a kadar benimle yürüyor. Yolda şurdan burdan sohbeti koyultuyoruz bir yandan, memleket sorunlarına çözümler üretiyoruz. Korkunç ayaz, donuyorum. Eve geldiğimde kuşkusuz uykuda buluyorum Hande'yi. Sabahleyin erkenden işe gidiyor, ben iki saat kestirip Fakülte'ye koşturuyorum genellikle. Kahvaltı hak getire. Zaten köfte ekmek tıkıyor yeterince. Fena hal-

de öksürmeye başladım iki ay kadar sonra. Hande korktu, ite kaka röntgen çektirdi. Gerçekten lekeler görüldü akciğerlerde. Geçer meçer itirazlarıma kulak asmadı Hande. Gazeteye gidip özür diledi, "Hasta, gelemeyecek". İyi de parasal sıkıntı başladı yine. Oynatacağım. O sıra mıydı Bergama'ya atanması Sinan'ın. Mektubunun hızır gibi yetişmesi. Ceylan'ın mirasçısıydım ya, büyük ağabey, intifa hakları karşılığını 4000 Türk Lirasına devretmeye razı olmuş, gitmem gerekiyor. Hande, "Fakülte giderlerin karşılandı" dedi. Kutladık birbirimizi. Hani inanmazdım ben, mirasa, mirasçılığa.

Optalidon

Bu kez doğurmaya kararlı Ceylan. İzmir'de ilk çocuğunu aldırdığı doktor, acı veren birleşme güçlüğünden yakınınca doğurmasını salık vermiş. Annesini de yanımıza almıştık.

Nikâh işlemi hemen tamamlandı. İlçeye gelen muhtar özürler diledi. Özürle geçiştirilebilir mi yaptığı eşeklik. İmzalarımızı aldı. Tanıkların da.

Ceylan en küçük ağabeyinin karaciğer kanserinden ölüm öyküsünü o ara anlatmıştı. Yüreğim büsbütün karardı. Ayrı kaldığımız sürede yolladığı mektupları zarf açmadan geri gönderiyordum. Çiçeği burnunda teğmen acımasızlığı. Tevekkeli W. Faulkner "Kırk yaşa ulaşıncaya değin canavardır erkekler," dememiş. Olsa olsa cinsel uyumsuzluktu fakirin suçu. Tam bir ev kadını. Titiz, temiz. Çok şık giyiniyor. Üstelik güzel keman çalıyor. Dinsel kaynaklı tansıklıklara inanması sinirime dokunuyordu sahi. Aykırı konuşmalarımdan sıkılıyordu, dahası iğrenircesine dışa vuruyordu öfkesini. Bir araba tutuldu yine, at arabası, ev eşyası yüklendi. Biz de ertesi gün kaptı kaçtıyla yola koyulduk, Adranos'a doğru. Yolda koluma yaslandı, uyudu Ceylan. Kıpırdamamaya çalışıyorum. Uyuştu kolum ya. İnce, zarif, yüzü. Ne çabuk söndü, imgelerimde büyüyen sevdam. Nasıl sürdüreceğiz bu olmaz birlikteliği? Boşanmayı öneremedim bile. Öylesine benimsenmişim bir kez. Olacağı kestirmişti Kemal. Haklıydı. Ben de beklemiyordum, hele resmen karı-koca ilân edildikten sonra. Gelirken Bergama'ya, ayrılığımızdan sonra bir arkadaşla kiraladığımız, ha-

remlikli selamlıklı ahşap evi ricam üzerine boşaltacaktı arkadaşım. O evde oturacağız.

İnceden yağan ahmak ıslatan yağmur, evin büyük kapısının sundurmasına sığınan Ceylan'ı ıslatmıyordu. Arabacının kalacağı hana uğradım. Birlikte geldik eve. Emir erimin de yardımıyla taşıdık eşyayı. Barhane dedikleri türden ev. Bir buçuk odasına sığdı tüm eşya. Bahçesinde kurnalı küçük, alaturka bir hamam varmış, metrûk. Havuzdan su alınabilir. Boru döşettim, külhanını onarttım. Odun yığdırdım arka tarafa. Haftada iki kez yaktırıyorum, fokur fokur kaynıyor su. Çift musluklu –soğuk, sıcak– iki kurnası var mini hamamın. Dinlenme odacığı bile yaptırmış her kimse ehl-i keyf ilk sahibi. Bahçemin ayrık otlarını da temizlettim. Çim ektirdim. İki tane de meyve ağacı var. Biri erik, biri kayısı. Bayağı güzelleşti bahçe. Konu komşuya haber salmayı düşünüyorum. Odunlarını getirsinler yeter. On beş günde bir yıkanabilsinler. Çevre fukara. Ceylan karşı çıktı. Canım sıkıldı ama direnemedim. Ne tuhaf huylarım varmış meğer. Olur muymuş öyle şey! Sadece subay, memur aileleriyle –o da çok seyrek– görüşüyoruz. Bu arada bir yedek subayla eşine, daha önce onlarla tanışan bir üsteğmenle karısının önerisiyle gece oturmasına gidildi. Saadet Hanım'ın yapmacıksız tutumundan etkilendim. Ayrıca hiç sakınmasız bakıyordu insanın gözlerinin içine. Konu okuma alışkanlığına dökülünce hemen hemen aynı yazarları beğendiğimiz ortaya çıktı. Işıklar Lisesi'nde, Harp Okulu'nda okurken sinema hastasıydım üstelik. Çağın önemli filmlerini görmüştüm. Hele ünlü oyuncuların çoğunu tanıyorum. Bu konuda da anlaşıyoruz. Kocası pek karışmıyor söze. Birlikte geldiğimiz konuklar da susmuş, bizi dinliyorlar. Ceylan bana kazak örüyor, ikili sohbetten huylanmışa benziyor, belli etmemeye çalışıyorsa da... Eve döndüğümüzde eleştirecek konu bulma telaşıyla, "Nar şerbeti de ikram edilir miymiş" türünden küçümser laflar sokuşturmaya kalkıştı burun kıvırarak. Kızmayacaktım, dayanamadım, "Değişiklik olsun dedi, duymadın mı? Hep çay, kek, meyva." "Bir kere yabancı dil bilen –güzel diyemedim– sevimli, kültürlü bir hanım. Sade suya laf edilmedi fena mı? Dostluk edilebilecek insanlar..." Hemen karşı çıkıldı. Lâubalilikten hoşlanmazmış. "Neydi

o her söze kakır kakır gülüşmeleriniz". Bilerek 'kakır kakır' diyor, geceyi kabalaştırmak amacı. Taşralı ağa kızı n'olacak. Keman çalsa ne yazar... Edeplice kıkırdadık ara sıra, o kadar. Kovboy filmlerinden, özellikle Jean Autry'den söz ederken.

Sinemada başladı yakınması. "Kalkalım" dedim, "çok ağrıyorsa". Kalktık. Eve geldiğimizde sirkeye batırılmış tülbent koydu annesi başına. Yattık. Yaklaşık altı buçuk aylık gebe. Bir aralık bunaltıyla çoğalan, bazan tıkanık soluk sesine uyandım. Horlama âdeti yok. Lambanın fitilini açtım. Ağzının kenarında köpük oluşmuş. Uyandırmaya çalıştım. Açılmıyor bir türlü. Hafif hafif tokatlıyorum yanaklarını, hırıltıya benzer bir inilti çıkıyor sadece ağzından. Yüreğime artan bir ağrı oturmaya başladı. Ana dualar ediyor habire. "Ben doktor getireyim". Giyinip fırladım sokağa. Her yan zifiri karanlık. Gece yarısından sonra kesiliyor elektrikler ilçede. Elektrik fenerimle çukurlara düşmemeye çalışarak, birkaç sokak ötede sandığım evini arıyorum Tugay askeri doktoru Cenap Selimgil'in. Epeyce dolandıktan sonra ak tabelasını gördüm doktorun. Kapı tokmağını önce usuldan, sonra var gücümle indirdim kapılarına. Aydınlanan üst kat penceresinden sokağa bakınan kişiye –doktorun karısı olmalı– anlattım kısaca durumu. İçeri çekildi, az sonra inandırıcı olmayan ses, doktorun da ateşli hasta olduğunu, gelemeyeceğini belirtti, ekledi, asker hastanesi operatörü Yarbay Kerim Ustagil'e başvurun. Tarif üzere yarbayın evini buldum. O da pencereden, o güne değin duymadığım bir ilaç salık verdi. Eczaneye gidin, bir tüp optalidon versinler. Çift tablet yutturun. "Açılmazsa haber verin geleyim". Kalakaldım sokakta. İlçenin tek eczanesi kapalı. Düdüğünü öttüren bekçiye seslendim. Bağlar içindeymiş eczacının evi. Bekçi de geldi peşimden. Çamurlara bata çıka vardık eczacının evine kestirmeden. Eczacı söylendi, "yok muydu evinizde. Alt tarafı başağrısı ilacı". Yine de giyindi, birlikte, uzunca yoldan indik ilçeye. Aldım optalidonu, koştum eve soluk soluğa. Ceylan çırpınmaya başlamış. Annesi zor zaptediyor. O durumda nasıl yutacak tabletleri? Yine de ağzını zorla açıp iki tablet yutturmaya çalıştık kadıncağıza, kustu geri. Kızdım yarbaya. Başağrısı ilacıyla geçiştirilecek durum mu şu? "Gidip getire-

yim şu doktoru, durum hiç de iyi değil." Yine sokaklara düştüm. Yarbayın da içi rahat etmemiş anlaşılan. Giyinik beklemiş. Koşar adım geldik eve. Ceylan'ı görür görmez "Bence azotemi, yani havale" dedi, kaldıralım hastaneye. Bağlayın çarşafla filan. Ben iki erle sedye göndertirim şimdi. Devlet hastanesine oğlum. Ben de geleceğim. Başhekim dahiliyeci, bir de o görsün, bakalım ne diyecek..."

Doğum Yılı

Sinan'la saat farkıyla aynı gün salıverildik cezaevlerinden. "Yemeğe kalma" dedi annem. Dayanamadım, akşama doğru gittim Hande'nin evine. Daha işten çıkmış olamazdı. Babası evdeymiş. Şaşırdı. Kaçmış mıydım yoksa? Elini öptüm, kucaklaştık. Yine de atılabilirdim ordudan. Kızıyla nişanlılık ilişkisi kesilmeliydi. Açıktan söylenmiyor, donuk sevinç gösterileri anlatıyordu içlerinden geçeni. Anneme kalsa, hemen evlenilmeli. Güvende sayacak oğlunu böylece.

Gözaltına alındığım gün, Hande'ye, yaşamım boyunca kötü etkilerini duyumsayacağım bu olayı bahane ederek nişanı bozma önerisinde bulunmuş, tam tersine bağlılık sözleriyle karşılanmıştım. Artık dönüş olanaksızdı. Mert davranışını aynı yürekli-likle karşılamalıydım. Öyleyse zaman geçirmeye gerek yok.

Birinci şubeye bir jeeple götürüldüğüm günü anımsıyorum. Bir inzibat subayı yüzbaşı ile inzibat subayı teğmen arkada ortalarına almıştı beni. Önde şoförün yanında oturan sivil, komiser. Evde arama yapıldığı sırada annemi sâkinleştirmeye çalışmıştı. "Oğlunuz hırsız değil, dolandırıcı değil. Bir mefkûreye inanmış olmalı. Cemiyet üyesi falan değilse çabuk bırakırlar valide. Üzülme... Biz daha nice kodamanları tutukladık, aradık evlerini." Öğle saatleriydi, Ulus'a doğru tırmanıyoruz. Bacaklarımın titremesine engel olamıyorum. Sakıncalı saydığım romanları, kitapları çoktan yakmıştım. Tehlike ensemizdeydi. Sinan'ın pek sevdiği arkadaşı –benim de arkadaşımdı– bir ay kadar tutuklanmıştı. Hukuk Fakültesi'nde öğrenci. Sıra bize ge-

lebilirdi her an. Nitekim... Hande'yi gördüm yokuşun başında, bir arkadaşıyla yürüyorlar. Gri, tüylü mantosu sırtında. Aylardan ocak. Soğuk. Bağırsam mı? Olan bitenden haberi yok. Neredeyse sürünerek geçtik yanından, sola dönüldü. Rüzgârlı Sokak. Gece düzeltmenliği yaptığım.

Hande dünden razı. En kısa zamanda evlenilecek. Kardeşi kaymakam. Ona başvuruldu. Tutuklu kaldığım sürede fena korkmuş. Nişanın bozulması için ısrar etmiş, ama dinlememiş ablası. Haklıydı, ucu ona da dokunacak. Bırakılınca ağabey-kardeş yumuşar gibi olmuş. Sinan'a takipsizlik kararı verildi. Ben askerim ya, o yüzden olsa gerek tutuksuz yargılanmam uygun görülmüş. Durum açıklıkla bilinmiyor daha. Görevli olduğum tugayda vatan hainliği damgasını yemişim. Cezaevine haberler iletiliyordu. "Hele çıksın bir kere, yaşatmayız, vururuz."

Önce kurmay başkanına telefon ettim. "Görevime başlamak istiyorum, yasal engel var mı?" Yanıt: "Gel, görüşelim."

Demek vuracaklar. N'apalım onu da çekeriz sineye. Tabancam yok. Bir aralık Kırıkkale yapımı tabanca dağıtılmıştı subaylara, parası karşılığı, istememiştim.

Yüzbaşı üniformalarımı giydim. Nizamiye kapısındaki nöbetçileri selamladım usulünce. Karargâh binasının merdivenlerini ağır ağır çıktım. Önce kurmay başkanını göreceğim.

Kucakladı beni kurmay başkanı. Geçmiş olsun. İçten. Kahveler geldi. Odam boşmuş. Bir üsteğmen vekâleten bakıyormuş işime. Komutan emir vermiş bile. Hemen görevime başlayabilirmişim. Benden hiç umulmazmış zaten, saçmaymış, üstüme atılı suç. "Ama yargılanacağım, haberiniz olsun." "Daha iyi, beraat edersin, eminim."

Sevenlerim daha çokmuş meğer. O kabadayılık taslayanlar görülmedi ortalıkta. Tugaya geleceğim duyulmuştu oysa. Mali şube müdürüyüm. Komutan da çok ılımlı, dostça karşıladı beni. Hemen Milli Savunma Bakanlığı'na durumu açıklayan bir yazı yazılıp gönderildi.

Birer ikişer 'geçmiş olsun' ziyaretlerine geliyor, başka şube müdürleri. Çaylar, kahveler içiliyor. Kimse konuyu açmıyor, deşmiyor.

Birkaç gün izin aldım. Sıradan nikâh işlemleri uzun sürer. Yıldırım nikâhı yapmaya karar verdik Hande'yle. Kardeşinden rica etti: Yakın ilçede çözelim şu işi.

Çağrıldık ikimiz. Bindik otobüse. Nedense huzursuz görünüyor Hande. Pek bir anlam veremiyorum durgunluğuna. Otobüsten indiğimizde bir genç adam sordu bizi. İşi çıkmış kaymakam beyin. Otelde yer ayırtmış. Yarın hükümet konağına gelesiymişiz. Düpedüz istiskal. Hande bozuldu iyice. Ben oralı değilden geldim. Çantalarımızı aldık, otele geldik. "Akşam yemeğimizi iyi bir lokantada yiyelim. İki tek de atarız!" buyurdum. Şaklabanlık ediyorum, nafile. Donuk Hande. Kardeşine fena içerledi doğallıkla. Çekiniyor adam, evinde misafir etmekten. Kızmıyorum.

Odada yalnız kalınca, birbirimize, 'iyi geceler' dileyip sadece yanaklarımızdan öpüşerek –oysa nişanlıyken dudak dudağa öpüşmüştük kaç kez– yataklarımıza çekildik. Kurallara uymalı. Gerdek gecesine saklamalı iştahımızı. Kaldı ki, hiç de istekli değilim ne hikmetse. Sinirlenmemek için elimden geldiğince çabalıyorum. Hande hâlâ gergin. Özür diledi durup durup.

Ertesi gün hükümet konağının yolunu tuttuk. Kaymakam bey yine yok meydanda. Nüfus müdürü karşıladı bizi. Usulen yargıç karşısına çıkacakmışız. Doktor raporu hazırmış. Koridor kanepesinde bekleşiyoruz. Hande ayaklandı bir ara. Tuvaleti sordu. Nüfus müdürü çıktı odasının kapısına. Beni çağırdı. "Sizinle bir iki dakika görüşmek istiyorum." Tuhafıma gitti ya, aldırmadım. Müdür, Hande'nin kimlik belgesini göstererek, "Kardeşimiz bir çocukluk yapmış. Doğum yılı 1333 olduğu halde çengelin uçlarını kapatarak 1333'ü 1338'e dönüştürmüş. Kütükten gelen kayıtla karşılaştırınca anladık. Bilginiz olsun. Bir işlem yapmayacağız ama..." dedi.

Kafamın tası attı. Bak hele yediği naneye. Bu düzeltiyle hiç değilse benimle yaşıt duruma geliyordu aklınca. Çabuk toparladım kendimi yine de. Haklıydı biraz. Tevekkeli ikide bir, babam büyük yazdırmış beni nüfusa der dururdu. Derdi, sıkıntısı buymuş demek ki! İlâhi. Renk vermedim. Üzülecek. Bakarsın deli damarı tutar, cayıverir. Caysın. Daha iyi ya! Öyle değil ka-

zın ayağı. O göze alsa, ben alamam rezil olmayı. Kardeşi, babası, anası ne yapar?

Duruşma salonundan çağrıldık. Yargıç kimlik saptaması yaptı sadece. Uzatmadı, kararını yazdırdı. Sağlık nedeniyle hemen evlenmemiz gerekiyordu. Kararı götürdüğümüz evlendirme memuru, iki derleme tanığın önünde nikâhımızı kıydı, kös kös, otogarın yolunu tuttuk.

Sanık Sandalyesinde Üniformalı Bir Adam

"Yasak değil mi üniformayla duruşmaya gelmeniz?" Yanıtladım mahkeme başkanını. "Türk Milleti adına yargılamaya, hüküm vermeye yetkili yüce kurulunuzun karşısına mesleki elbisemle çıkmak bana göre onurlu bir davranıştır, üniforma ayrıcalık simgesi değildir." Burukça gülümsedi başkan. Dalkavukluk ederek mahkemeyi etkileyebileceğini sanan bir akıl yoksulu saydı belki de... Yine de uyardı: "Siz bilirsiniz ya, bundan sonraki duruşmalara sivil kılıkla gelin lütfen." İnceliği hoşuma gitti yargıcın.

Sabahleyin uyarmıştı annem. "Oğlum, başına iş açma, sivil elbiselerini giy, öyle git." Dinlemedim. Korkuya meydan okuma, bir tür protesto sinirliliği.

Genel Kurmay'dan yazı gelmiş tugaya. Komutan çağırdı. Yazıyı okuttu. Savunmam isteniyor. Buyruğa uymadığım için doğrudan disiplin cezası verilebilirdi. İlk kez böyle bir durumla karşılaşıyorlar anlaşılan. Mahkeme başkanına söylediklerimi yineledim. Komutan tutumumu isteksizce eleştirmekle birlikte savunmamı aynen ileteceğini belirtti. Bir süre ses sada çıkmadı. Unutuldu sanıyordum. Belki bir ay sonra komutan çağırttı. "Bu kez bağışlandın, ama ısrar etmesen iyi olur."

Düğün Geceleri (I)
Köpek Memesi

Ot yüklenicisi Osman İskeçeli'den borç aldım. Gelinlik yaptıracak, yüzgörümlüğü alacak param yok. Ödeyinceye dek birkaç yıl iç ağrısı çekeceğim büyük yanlışlık. Az değil, beş yüz TL. Ceylan'ın yakınları İzmir'de yapılsın istemişler düğünü. Nikâhsız olduğumuzdan habersiz, imam nikâhı bile olmayan birlikteliğin elegüne duyurulması gereği! Bir akrabalarının evi elverişliymiş. Alçakgönüllü orkestra bile ayarlanmış, gençlerden kurulu. Daha sonra Buca'da mahkeme kâtibi olan enişteleri konuk edecek birkaç gün bizi.

On beş yirmi gün önce köpek memesi çıktı sol koltuk altımda. Sinir. Dayanılmaz ağrısı. Asker hastanesine gittim. Sağlık memuru uyuşturmaya gerek görmedi. Yardı bistüriyle, aktı cerahat. Bastı tentürdiyotu. Bağladı peti üstüne. Rahatladım. Ne ki, İzmir'e gitme zamanına birkaç gün kala yine patladı çıban. Canım çok yanmıştı. Göze alamadım tekrar yardırmayı. Geçer belki, dedim, kendiliğinden. Azdı inadına. Ertesi gün yola çıkacağım. Soyundum, önce bastım alkolü, sonra vurdum jileti. Yalnızım evde, keyfimce bağırdım. Olsun. Bu kez de rahatladım ya, n'olacak bu eziyetin sonu. Nasıl belli etmeyeceğim yine çıkarsa bu meret. Çekeceğim çaresiz.

Bana, "gez, dolaş, otelinize git, akşam saat altı gibi gel" dediler. Gerdek için ayırt ettikleri odamıza çıktım. Yaramı kollayarak yarım yamalak yıkandım, otelin berberinde tıraş oldum sinek kaydı. İçim sıkılıyor. Kız evi yapıp yakıştırıyor her

şeyi. Bari gezeyim İzmir'i biraz. Alsancak'a kadar yürüdüm. Yorulmuşum. Bir kahveye girdim. Gazeteleri okudum, sevmediğim spor sayfalarına değin. Patlıyorum sıkıntıdan. Vakit geçmiyor bir türlü. Durum meyhanelik. İçebilsem, olmaz. Güç bela saat 17.00'yi buldum. Yine yayan düğün evine yollandım ya, sokakları karıştırdım. Hava da bayağı kararmış. Merak etmeye başlamışlardır. Gitmeyiversem ne olur? Tutamayıp kendimi seslice gülüyorum, ağzımı kapamaya çalışsam da, gelen geçenin dikkatini çekiyorum besbelli. Bereket biricik sivil elbisem sırtımda. Gitmemeliydim. Oysa olaylar, anlam veremediğim güçler yönlendiriyor beni, sürükleniyorum. Daha doğrusu kimseyi güç durumda bırakamayacak denli zayıf yapım, yaradılışım, aldığım eğitimin sonuçları olsa gerek bütün bunlar, yakalandığım çıkmaz. Örümcek ağına düşmüş bir budala kara sinekten ayrımım yok. Gitmeseydim, kimbilir belki daha kör kuyulara yuvarlanacaktım zahir. Neyse baktım olmayacak yanıbaşımdan geçen faytonu durdurdum. Arabacı duraksadı: "Çok yakın beyim. Tarif edeyim, yürüyün." Direndim, kuruldum arka mindere. Gerçekten en çok iki yüz metre sonra geldik düğün evine. Epey gecikmiştim. Salon dolmuş konuklarla. Ceylan somurttu biraz. Benim kimsem yok. Sap gibi yalnızım. Onun bayağı kalabalık aile çevresi, dostları. Gurbette gibiyim. Bir aralık gözlerim doldu. Evlatlık verilmiştim sanki bu insanlara. Üzerime dikilmiş bakışlardan iyice bunalıyorum. Orkestra sabırsız. Akord sesleri arttı. Komparsita başlatıldı bereket. Ceylan'ı biraz da öfkeyle kavradım belinden, yapıştım neredeyse bedenine. İstekli davranışım bayağı etkiledi, kızardı yüzü, içi güldü gözlerinin. Derken gençler de kalktılar dansa. Oturduk dört beş turdan sonra yerimize. Allah kahretsin içki yok. Birkaç masa birleştirilerek servis masası haline sokulmuş. Çeşitli pastalar, meyvalar, gazozlar, sodalar... Çiçekler serpiştirilmiş aralarına. Konuklar yiyip içmeye başladı. Derken 'Sana nerden gönül verdim, ah keşke vermez olaydım' tangosunu çalmaya başladı kemanıyla Ceylan. Çok alkışlandı. Ben tam dansa kaldıracağım gelini, genç, yakışıklı bir adam Ceylan'ı kaldırdı dansa. Tepem attı, lâkin renk vermedim. En azından benden izin almalıydı. Dans bitince adamı

tanıştırdı Ceylan bana. Amcasının oğluymuş. "Öyle mi?" demekle yetindim, "Memnun oldum" demedim. Gece yarısına doğru yavaş yavaş salondan ayrılmaya başladı konuklar. Kapıya durduk Ceylan'la ben. Yaşlıların ellerini öptük. Tanıdık tanımadık bir alay insanla öpüştük. Mutluluk dileklerine teşekkür ettik. Sonunda dış kapıda bekletilen faytona bindik, geldik otelimize.

Düğün Geceleri (II)
Horlama

Hande'nin babası tutturdu, düğün yapılacak hem de gösterişli tarafından. Üç ay mapus damında yatmışım, aylık almadan, benden paso. Anadolu Kulübü'nün düğün salonunu ayarlamış, dostu bir milletvekilinin aracılığıyla. Düğüne çağrı kâğıtları bastırıldı, dağıtıldı. Bu kez, babam, annem, kardeşlerim birlikteyiz, aynı bodrum kat dairede oturuyoruz, sobalı, Hamamönü'nde. Saat 19.30'du gecenin açılış saati. "Kızımız falanla, oğlumuz filanın mutlu günlerinde birlikte olmaktan onur duyacağız." İllet oluyorum. Saat 20.00, 20.30, gelenlerin sayısı çağrılıların dörtte biri bile değil. Sinirler gergin. Gözleyi gözleyi dört olmuş gözlerimiz kapıdan yana. Sinan'la benim tutuklanmamız olayı unutulmadı daha. Korkuluyor, anlaşıldı. Bekleyiş uzadı. Gelenlere haksızlık. Saat 21.00'i geçe orkestraya işareti verdim. Bittabi ve mutlaka komparsita. İçeride kaçamak iki tek atmıştım bereket. Hande'yi kavradım sımsıkı. Kulağıma "Dur ayol nefes alamıyorum" dedi, aldırmadım. Elhak iyi dansederim. Birkaç genç çift de kalktı dansa. Pist boş kalmasın. İnadına coşkun, neşeli tavırlar takındım. Tutup herkesin bildiği beylik, sulu fıkralar anlattım, mikrofonu elime alıp. Babam da –neyse fazla uzatmadı– kutladı bizi. Akabinde dünürüyle kucaklaştı durup dururken. Düğün tavsayınca, konuklar çekip gidince bizim eve gidilecek. Oğlan evine. At yerine, taksiyle. Oda sayısı oldukça uygundu. Boyutları en elverişli odayı süsleyip püsleyip bize ayırdı fukaralar. Yine de, iki kişilik pirinç başlıklı, demirbaş karyola, bir komodin, bir elbise dolabı, tek sandalye doldurmuştu odayı, dönecek yer yok.

Doğrusu güzel seviştik. Hele ben deneyimli, aç hayvan saldırganlığımla övgüye seza idim sanırım. Dalmışız. Bir ara bir acayip gürültüye uyandım. Tavandan yankılanıyor âdeta. Yorgunluğuma bağlamak istedim. Belki ben de horluyordum da. Gerçi annem söylerdi böyle bir derdim olsa ama – ola ki bu gece ben de... Onun uykusu ağır, uyanmıyor. Olabilir. Değil, süregidiyor, kesiklense de. Dayanamadım, sertçe dürtükledim omzunu. Durakladı. Dalar gibiyken yine daha heybetli başladı horultu. Gitgide, sinirlenmekten öte al bastı suratıma, ter indi sırtıma, yumruklasam mı? Bir yatağı nasıl paylaşacağız, eğer geçici değilse bu durum. Belki içki, dans, aşırı yorgunluktandır. Ben de bitik haldeyim. Bu kez yüzünü tokatlamayı tasarlarken birden yan döndü, kesildi horultu. Fırsatı kaçırmamalı deyip döndüm arkamı, yastığa sığındım. İçim geçmiş. O da, ben de izinliydik üç gün. Hafif hafif kapımıza vuruluyor. Açıldım. Annem. Fısıl fısıl: "Kahvaltıya gelmeyecek misiniz? Sat 11.00'i geçiyor." Ağzı açık, derin uykuda haspam. Kimbilir kaç kez kaynatılmıştır çay suyu. Şimdi tuvalete gidilecek. Sifon çekilecek, her türlü müstekreh, mide kaldıracak gürültü sofraya yansıyacak. Babam titiz adam, huysuzluğuna biz zor katlanıyoruz. Nasıl geldim ben bu oyuna. O niye düşünemedi cümbür cemaat yaşanamayacağını. Sevda dediğin de dikkatiyle, adâbıyla, terbiyesiyle bir anlam kazanır canım. Akıl almaz aymazlık. Hiç değilse ayrı ev kiralayacak gücümüz olsaydı. Gerçi o da çalışıyor ya, yine de ortak bütçeyle bile ay sonunu bulabileceğimiz kuşkuluydu. Çünkü, her ikimiz de ailelerimize bir miktar yardım yapmak zorundaydık. Hem kel, hem fodul deyimine uygun bir durum. Hadi bakalım bir de horlama çıktı başımıza. Yüzlesem doğal karşılamaz mutlaka. Çare yok. Dayanamam ki! Her gece bu eziyet. Ancak ara verdiği zaman dalabilirim uykuya. İşe nasıl gideceğim? Sahi babamın horultusu da –sürekli olmasa bile– az buz değildir, ne ki dip odada yatıyorlar anamla, oda kapıları, ara kapı kapanınca duyulmuyor pek, rahatsız olmuyoruz o denli, ya da alıştık zahir.

Annem oturmadı sofraya. "Biz yedik". Durgun. Sanmıyorum, farkında değil. Babam gezisine çıkmış. Hande uykusunu almış. Pembe pembe yanakları. Şen şakrak bir şeyler anlatıyor, dinlemiyorum, gülmüyorum.

Düğün Geceleri (III)
Öç Almak

Kar eleniyor hâlâ, iki gündür yerleşti doğa her yöreye. Tam düzeleceğim, üşüyorum. Doğru dürüst yanmıyor kaloriferler, tüpgazlı soba da başağrısı yapıyor uzun süre yanınca, azdı yine nezlem, çıkmadım, bu kez de durmuş bir saat misali zaman. Ürküyorum bunaltısından. Ahmet Muhip Dıranas geliyor aklıma, kurtarıcı:

KAR
Kardır yağan üstümüze geceden,
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden,
Ormanın uğultusuyla birlikte
ve dörtnala, dümdüz bir mavilikte
Kar yağıyor üstümüze inceden.
....
Buğulandıkça yüzü her aynanın
Beyaz dokusunda bu saf rüyanın
Göğe uzanır –tek, tenha– bir kamış
Sırf unutmak için, unutmak ey kış!
Büyük yalnızlığını dünyanın.

Ne içe işleyen, yumuşak vurgulu, başka sözcük pek uygun düşmez sanırım hazin bir şiir bu.

Saplantılı yaradılışımı azdıran rastlantılar.

Gerdek oteline bırakıldık faytonla. İkinci kattaki odamıza çıkıyoruz. Ayrı iki yatak, başuçlarında birer komodin. Ara masasına meyve konmuş. Şarap istedim. Ceylan şaşkın bakıyor yüzüme. Benden izin alınmadan onu dansa kaldıran genç adam neci? Aralarındaki ilişkinin düzeyi? Amcasının oğluymuş, kim inanır? Neden hiç geçmedi adı? Daha nişanlıyken kendini esirgememişti benden. Amca oğluyla da yatılmıştır. Öyküyü o zaman bile inandırıcı bulmadığımı anımsasam da, gecesini burnundan getirecek fırsatı kullanmaktan kaçınamayacağımı biliyordum. "Beceriksiz" dememiş miydi ilk denemede bana. Kanama olmuş muydu? Gelinliğini çıkaramadan, kapanmıştı yatağına. En ıssız, yavan, yırtıcı sesimle bayağı suçlamalarımı sıralıyorum peş peşe. Tıktım ağzına sünepe yanıtlarını, savunmalarını. Kendi kendimin Iago'su. Sustu, boğazlanmayı bekledi sanki. Keşke hınçla doğrulabilseydi, tertemizliğini, saflığını haykırabilseydi yüzüme. Devrildim elbisemle öbür yatağa, hiçti, zavallıydı işte, dinecekti nasıl olsa hıçkırık sesleri; razı olacaktı ilkelliğime, kurtulacağıma daha da emilecektim bataklığa, prangalı tutsak alınacaktım böylece...

Sünnet

Vittorio de Sica'nın *Bisiklet Hırsızları* filminde oynatılan 8-10 yaşlarındaki çocuğun yerinde tasarlıyorum bu sıralar kendimi. Babasıyla çalınan bisikletlerini bulmak için dalıp çıktıkları döküntü sokaklardan birinde sıkışır çocukcağız, babasının göremeyeceğini sandığı bir sokağa sapar, tam çükünü çıkarıp işemeye durduğu sıra, baba görünür, haykırır, "n'apıyorsun ulan!" Şıp kesilir çiş. Toparlanır zavallı, düşer babasının peşine...

Salt, zamanla çüklükten çıkıp, erkek simgesi haline dönüşen organın serüveni değil elbet anlatmak istediğim. Çağrışım, hep köşeye sıkışma yaşadığım, baskıdan kurtulamadığım ortamla bağıntılı olsa gerek. Oysa imdi yüreklilik gösterdiğimi sandığım olaya dönük olacak sözcükler. O günlere geri gitmeden sonraya değineyim hele kısacık.

Güzel ..... kocam! Gülünç, sinir bozucu değil, beteri, nitelenecek gibi değil şu övgü sözleri. Kızıyor muydum, hoşuma mı gidiyordu, böbürleniyor muydum, kestiremiyorum şimdi. Belki tümü. Ne ki, sevgi sözcüklerinin en adinin bayağısı da diyemem. *Lady Chatterley'in Âşığı* romanını okuduktan sonra biraz daha hoşgörülü, gülümseç olabilmiştim galiba.

Erzincan'dayız. İlk okulun dördüncü sınıfında olmalıyım. İkide bir yaşımın geçeceği ileri sürülüp sünnet olmam gerektiği gündeme getiriliyor evde. Babamla annemin konuşmaları fısıltıdan çıkıp ayan beyana dönüştü. İçerliyorum, arkadaşlarımdan alay edenler, kışkırtanlar da eksik değil, madem büyüdüm, akıllı falan da deniyor bana, bu eylemin çözümüne ben gönüllü

olmalıyım. Açığa vurdum niyetimi, dayattım. Nerede oturuyorsa şu sünnetçi, gidip kendim getireyim, bitsin bu iş. Çalgıya çengiye, düğüne müğüne gerek yok. Babam sevindi. Sorumluluğu paylaşan adam tavrımı, sırtımı sıvazlayarak yanaklarımdan öperek ödüllendirdi. Annemin sızlanması sonucu etkilemedi. Büyükçe odası konuk ağırlama salonuna dönüştürülen, tek katlı, kerpiç bir evde oturuyoruz. Erik ağaçları çiçeğe durmuştu. Krapon kâğıtlarıyla süslendi salon, yatırılacağım küçük oda. Maşallahlı takke alındı, entari dikildi, kirvem seçildi. Kimdi? Anımsamıyorum. İçerde gramofon çalınacak.

Daha aydınlıktı galiba ortalık. Kollarımı sırtıma çevirtip sıkıca tuttu kirve, diz çöktürdü. Sanki giyotin inecek başıma. Kötü ciyakladım. İnmiş ustura. Ağaç tozu ekmişler yaraya, sarıp sarmalamışlar, yatırıldım yatağa.

Hiç durmadan dönüyordu gramofonun diski. Neredeyse susturulmadan platoya yenisi konan 78 devirli plaklardan zamanın türküleri, şarkıları vuruyor camlara. En çok da mevlevi ayininden kayda alınmış olsa gerek bir mızmız plaktan yansıyan döngü sesi vızıldıyor kulaklarımda. Konukların kahkahaları, özellikle kız çocuklarının çığlıkları yavaş yavaş azaldı. Armağanlardan çoğu kitaptı. Birinin düştüğünü duydum döşemeye. Seslenmeye gücüm yetmedi. Kendimden geçmişim. Kuşkusuz rahat bir ölüme yol aldığımın bilincinde değildim. Ara sıra beni yoklamaya gelen annem, yüzümün gitgide solgunlaştığını görmüş, derin, kıpırtısız uykuya dalışımdan kuşkulanmış, açmış yorganı. Yün yatağa emilmiş kan, karyola altına damlıyor. Kızılca kıyamet. Koşturuluyor bir yandan sünnetçiye, eczaneye, sonra –herhangi bir doktora– dikiş atılıyor herhalde, durduruluyor kanama. Hani neredeyse kan kaybından ölecekmişim de ayrımında olunmayacakmış.

Hiç sakınmadan, utanmama aldırmadan en az bir ay boyunca anacığım yaptı pansumanlarımı. İltihapları oksijenli suyla temizledi, iyileştirdi azan yarayı.

Böylesi zavallı, acıklı serüvenden geçtiğim bilindiği için Sinan'ın sünnetini bir operatöre yaptırdılar, narkoz altında. Yarı aygın, faytonla eve getirilirken yanıbaşındaydım. Durmadan sayıklıyordu, "beni niye bayılttılar..."

Yaylı Çalgılar

Anımsamayınca uydurmuşum. "Fikrimin İnce Gülü"ydü düğün gecesi çalıp söylediği Ceylan'ın. "Kalbimin şen bülbülü / O gün ki gördüm seni / Yaktın ah yaktın beni." Sürdüreyim biraz hazır uyanmışken belleğim. Birkaç kadeh içince içlenip söylerdim. Neden kapıp koyvermeyeyim şimdi. 'Elleri ellerimde, gözlerim gözlerinde...'.

Bana keman almak nereden esmişti babamın aklına. İlk gözlerinin ağrısı. Buldumcuk olmuşlardı herhalde. Pek sevinmiştim ya, hoca tutmaya güçleri yoktu, çenemin altına sokuşturup sapını, gelişigüzel gıygıylıyorum, gülüşüyorlar. Derken yakalandım, karşı evin kızına gösteriş yaptığım anlaşıldı. Babam parladı birden, çekti aldı kemanı elimden. Yok etti ama nasıl? Lafı edilmedi bir daha. Sanırım hiçbir şeyi andırmayan zırt zırt yay çekilmesinden rahatsız olmuşlardı. Aranan bahane çıkınca...

Gel de inanma yazgıya. Beni, notayla çalan bir "gözleri ahu"ya –diyeceğim ya, pek bir özelliği yoktu gözlerinin, olsun– zebun etti felek. Birlikte meşk etmeye başladık artık arada sırada deliliğim tutsa da, tek uyum sağladığımız ortak alan bu musîki tutkusu. Sonra zeytinyağlı pırasayı çok güzel pişiriyordu.

Doktor yarbayın gönderttiği sedyeye bağladık zavallıyı. İki canlı, korkuyorum düşürecek, öylesine şiddetli çırpınıyor. Erler sapına yapıştılar sedyenin. Annesi merdiven başında, yeldirmesine siliyor gözlerini. Daha ortalık yeni ağarıyor. Gaz lambasını tutuyor bir yandan. Ara sokaklardan koşar adım ulaştık

hastaneye. Yukarı bırakmadılar. Koridorda belki bir saat volta attım. Ses yok. Sonunda genç bir doktor aşağıya geldi. Başhekim belinden su alıp mikroskopta incelemiş. Havale değil, bol miktarda menenjit mikrobu bulunmuş. Kötü. Doktor ümitsiz bir tavırla, "Balıkesir'de varmış galiba" dedi, "penisilin. Denemek istiyoruz ama... getirtebilir misiniz?"

Son çözümlediği şarkı geldi aklıma. "Her zahm-ı ciğer sâze devakâr aranılmaz / Açsam da ciğergâhımı yâre yaranılmaz..."

Bir Tutam Saç

İnzibat subayı tugaya telefon etti. Kendi jeep'ini emrime verdiler. Daha ilçe çıkışında çevrildim yoldan. Bir başka jeep'le gelen inzibat subayının yüzü karmakarışık. "Hastaneden çağırıyorlar". Anlamadım. Belki başka ilaçlar da alıp getirmem isteniyor. Geldim. Merdivenlere yöneldim. Üst katın döşemesi hizasına ulaştığımda gördüm: Ceylan çırçıplak, upuzun yatıyor, kıpırtısız, iki doktor yanıbaşmda, biri bacaklarından havaya kaldırdığı ceninin kıçını tokatlıyor. Ters yüzü, ikişer üçer atlayarak basamakları hole vardım, yuvarlanırcasına, ilk rastladığım hemşireye sarıldım can havliyle "Öldü" dedim, "öldü değil mi? Söylemiyorlar." Soluğum tıkanık. Oturtuldum tahta sıralardan birine. Arkamdan güç yetişen inzibat subayı yaprak gibi titreyen bedenimi kucakladı. Sarsıla sarsıla ağlıyor. Gözlerim kupkuru. Hii, hii ciğerlerimin boşalttığı. Ağzım oyuuyor galiba. Kayınvalideme ne diyeceğim?

Alay levazım müdürünün evine götürmüşler. Odaya giremiyorum. Bir sağlık görevlisi, elinde iğne bekliyor. Baktılar ki benden hayır yok, levazım müdürünün karısı daldı içeri, arkasından sağlık görevlisi. Bayılmış kadıncağız. Kaçtım. Doğru Rasim'in koltuk meyhanesine. Çocuğu da kurtaramadıklarını kim söyledi, anımsayamıyorum. Hemen bir küçük rakı açıldı. Yanına dizildi soğuk mezeler. Rasim ağzını açmadan boşalttı kadehe ilk ölüm rakısını. Peşpeşine gittim. Yıkılacağıma, açılıyorum. Emir erim dışarıda bekliyormuş. Koluma girdi. Yolda kimse sokulmadı yanıma, laf etmedi. Birlikte döndük eve. Kapıya 'bula-

şıcı hastalık var' anlamına gelen bir büyük boy sarı kâğıt yapıştırılmış. Konu komşu doluşmuş avluya. Bir kısmı yukarı sofada, odada. Dizler dövülüyor, feryad figan. Kayınvalde namaza durmuş. Sâkin görünüyor. Öğleye doğru yemekler gelmeye başladı. Mutfak doldu. Emir erime bir büyük rakı aldırdım. Demlenmeyi sürdürdüm mutfakta. Başsağlığına gelenler arasında Ceylan'ın kıskandığı Nazlı Hanım da vardı. Çok dostça avuçlarına aldı ellerimi. Gözleri kançanağı. Neredeyse boynuna atılıp hönküre hönküre ağlıyacağım, tuttum kendimi. Sonra uyardım konukları. Çok tehlikeli, bulaşıcı hastalık, bir an önce gitsinler. O sıra bir asker doktor, yanında sağlık eriyle çıkageldi. Aşı getirmişler. Önlem alınması zorunlu. İki kez yapılması gerekliymiş aşının. Konuklardan henüz ayrılmayanlara ilk aşıları hemen yapıldı. O arada kayınvaldemle bana da...

Mutfağa gide gele epeyce yükümü almıştım. Konuk odasının kanepesinde sızmışım elbisemle. Kayınvaldem battaniye örtmüş üstüme. Ayıldığımda ortalık yeni ağarıyordu. İnanılmaz yalnızlık. Horozların aralıklı ötüşlerine köpek havlamaları karışıyor. Kayınvaldem namaz seccadesini kaldırdı, katladı özenle, kenara koydu. Kıpır kıpır dudakları. Gözlerinin maviliği sönmüş. Yine de mangalın közüne sürdü ortanca cezvesini, iki kişilik kahve pişirdi. İçtik, tek kelime konuşmadan. Elimi yüzümü yıkadım. Çay da demledi kadıncağız. Peynir, reçel, zeytin tepsisi geldi. Dokunmadım. İki bardak çay içtim sadece. Avurtlarımın içi yangın. Aylardan Nisan. Belki anımsarım bir gün. Tarih düşürelim. 12 Nisan 1946. Ilık hava. Zaten yumuşaktır Adranos'un havası. "Ben hastaneye gidiyorum. Yapılacak işler olmalı." "Ben de geleceğim oğlum. Yüzünü görmek hakkım." Karşı koyamadım. Birlikte gittik hastaneye. Morga kaldırmışlar. Görevli memur: "Valde gelmese iyi olur" dediyse de dinletemedik. Beyaz örtü açıldı. Oğlumu da yanına uzatmışlar. Kaş, kafa, alın tıpkı ben. Hınk demiş, burnumdan düşmüş. Kapalı kirpikleri bayağı uzun. Yaşasaydı rahatça torun sevdirirdi bana. İyi ki yaşamamış o da başka.

Birden kapandı ölüye yaşlı kadın. Öpücüklere boğdu yavrusunun kaskatı sarılığını, cebinden hızla çıkardığı küçük makasla simsiyah saçlarından bir tutam kesti, koynuna soktu. Kucakladım ufak tefek bedenini, çıkardım dışarı.

Ölüm Hak, Miras Helal

Postane'ye gittim. "Ceylan'ı kaybettik. Annemi gönder." Ceylan'ın büyük ağabeyine de telgraf çektim. Dargındılar. Hadi bakalım barışın şimdi. Üç ağabey, karıları, ablası iki gün sonra geldiler. Cenazeler ertesi gün gömülmüştü. İlçe ayaklanmıştı sanki. Mezarlığa kadar ben de yürüdüm, arkadaşların kollarında. Sarhoştum, kınamışlardır. Umurumun teki değildi. Mezarlık boşalınca, emir erimle oturduk toprağının üzerinde. O biliyor, okudu bir şeyler. Ben de ona bakarak yüzümü sıvazladım.

Soğuk mavi gözlü büyük ağabey birkaç damla gözyaşı döktü. Öbürleri hıçkırdılar uzun uzun. Büyük ağabey hepimizi yemeğe götürdü. Ev kalmaya elverişli değil. Kayınvaldeyi de aldılar, hemen çıktılar yola. Ertesi gün Ayvalık'tan çekilmiş bir telgraf getirdi postacı. "Döneceğim, lütfen ayrılmayın Adranos'tan." Bir anlam veremedim. Hayali fener dolaşıyorum zaten. Açıldıkça içiyorum. İzinliyim. Annem gecikecek herhalde. Gelsin onunla giderim Kayseri'ye.

Büyük ağabey, yanında Adranos Noteri eve geldi, sabahleyin. Özür diledi. Kardeşler eşya sayımı istemişler, noter huzurunda. Karşı koymadım. Daha sonra Savcı Kemal "Yaptıkları yasaya aykırı, çok ayıp, ıskatçıymış bunlar," dediyse de aldırmadım. Ölünün iç çamaşırlarına varıncaya dek nesi var, nesi yok sayıldı. Takı olarak pek bir şeyi yoktu, benim armağanım yüz görümlüğü. Lâle broş, alyanslarımız da saptandı, tümü tutanağa bağlandı. Yeddi emin olarak bana teslim edildiği belirtildi.

Ağabey, giderken: "Bölüşümde uzlaşırız. Size bırakılacakları bildiririm. Ölüm hak, miras helal, kusura bakmayın." dedi.

M.R.

Hemen kavrayamadım, kapıdaki adım yazılı plaket sökülmüş, yerine el yazısıyla M.R. harfleri yazılı bir kart yapıştırılmış. Zili çalamadım uzunca süre, anımsayıncaya değin. Bayındır Sokak'ta bodrum kat dairede otururken, üst katlardan birinin kiracısı Fransız ailenin çocukları yakıştırmışlardı bu adı ona: Marie Rose.

Yargı kararıyla da ayrılmıştık işte. Cebimde kesinleşmiş mahkeme kararının örneği. Mutfak musluğunun sesi geliyor. Demek evde. Kapıyı yüzüme kapar belki de. Tersine; kucaklaştık. Süzülmüş, sararmış. Geliş nedenimi özetledim. "Bir kahvemi içersin herhalde." Her halinden umutsuz da olsa dönüş önerimi beklediği seziliyor. Oysa kararlıyım, yumuşamak yok. İliştim küçük salondaki koltuklardan alışkın olduğuma. "Yaslansana arkana." Yudumluyorum kahvemi höpürük gürültüsü çıkarmamaya özenerek. "Yemeğim var. Kalabilir misin?" Tuzak. Birbirimizi tırmalamaya değin hızımızı alamadığımız kavgalarımız, bağrışlarımızın sokaklara taştığı günlerin ayrıntıları oynaşıyor yuvarlağı tavana vuran akşam güneşinin kıpırtısızlığında. "Rakım var." O inadına sâkin. Gülümsüyor gibi dahası. Sevişecek miyiz yoksa son kez? Öyle bakıyor, bakıyorum. "Hadi Cansever'den oku bana. Ya da istersen şarkı söyle."

Yarın pazar. Ondan mı seçtim bu günü. Özlem değil, hınç vuruntusu yüreğimde. Gizleyebilmeliyim. Art arda iniyor gırtlağımdan anasonlu su. Elime tutuşturduğu şiir kitaplarından

gelişigüzel seçtiklerimi, olanca duygu oyunlarına bulayarak okuyorum. Gözleri doluyor.

Yatak odasının kapısı açık. Benim odam kapalı. Bir Fransız ailesinden ucuza kapattığımız antika dolap, gösterişli tek kişilik karyola görünüyor yandan. Buzdolabının sesinden huylanıyorum. Daha ilk taksidi bile ödenmedi. Herhalde benim ödemem gerek. Ayrıca aylığıyla geçinebilmesi zor. Her ay 500 TL. ayırabilirim sanıyorum. Kira ödemeyeceğim nasıl olsa. Şimdi konuşulmasının yeri değil. Yine de bir bankada hesap açtırmasını, hesap numarasını bana bildirmesini istiyorum. Teşekkür ediyor.

İçeriğini öğrenemediğim, ama kestirebildiğim, annemin mektubunu getirdi bir ara, benden saklanmıştı nedense. Elindeki kibriti çaktı tutuşturdu. Ben, bağışlanmıştım. Bedelini ödemelisin demeye mi getiriyordu? Yanlış takas.

Dönüş yoktu artık benim için. Yine de seviştik. Sabahladım onun yatağında.

Alaca aydınlık çerçevelerken pencereleri; yılgın, bitik, ama kararlı, sokak kapısına ulaştım hızla.

Odayı Ayırmak Sorunsalı

Çıldırmak işten değil. Önceleri yadsıyordu. Şimdilerde karşı saldırıya geçti. Ben de horluyormuşum, ama o ses çıkarmıyor. "Dürt" diyorum, "uyandır olmadı..." Kıyamazmış. Bu oyunu kim bozacak. 'Doktora gidelim' önerime burun kıvrılıyor. Babası da horlarmış, anası aldırmazmış. Bana ne canım. Gözlerime kan oturdu. Sarhoş gibi gidiyorum işe. Ben de kendimden kuşkulanıyorum ya, onda uykusuzluk belirtisi yok. Ses alma makinası koysak aramıza. Kime ait bu gırtlak hırıltıları. Bakarsın birlikte yıkıyoruz tavanı! Sonunda burama geldi. Bir gece aldım battaniyemi, doğru koridora. İlkiz Sokak'ta bir çatı katında oturuyoruz. Annem tası tarağı topladı, gittiler Bolu'ya. Beş altı ay önce, kalakaldık ikimiz. Zor bulduk bu tavanarasından farksız daireyi. Öbür nohut odada karyola yok. Sedire sığmam. Hem acısın halime istiyorum, çare bulunur belki, dayanmanın sınırını aştığım anlaşılırsa. Sabahleyin beni yanında göremeyince bir hışım başucuma dikildi. Yerdeyim. Gülünç, ayıp yaptığım. "Kalk! Böyle evlilik olmaz. Geleneklerimize aykırı. Boşanalım." "Şu çözülebilir nedenle öyle mi? Yahu güzelim, bir tanem etme eyleme, bu denli akıl fukarası olamazsın. Vurdum duymaz olamıyorsam, olamıyorsan niye katlanalım bu işkenceye. Zaten saplantılı, takıntılı bir adamım, sürekli tetikte uyumaya çalışmak ne demek, yazık, günah değil mi? Kadınlar müşfik olur. Bana bir portatif karyola alalım, öbür odada yatayım. Hem daha keyifli olur, bir araya gelmek canımız çektikçe birbirimizi ne dersin?"

Sinirli kahkahalar atıldı. Ben de gülme krizine tutuldum. Kucaklaştık aniden. Gözyaşları boşandı gözümüzden.

Düet

Bir damarı değiştirilen bacağıma, doktorun öğütlediği türden sargı bezi gerekliydi. Ulus'ta tıbbi malzemeler satan mağazalar var. Yaklaşık yirmi yıl önce birisinin tabelası ilişmişti gözüme: 'Muhiddin Dizdarer'. Ayak üzeri görüştüğümüzde "Beklerim," demişti, bir türlü kısmet olmadı.

Yedek subaylığını Adranos'ta yaptığı sırada dost olmuştuk Muhiddin'le. Terhisinden sonra yapmayı tasarladığı işleri sıralıyordu. Gerçekleştirmiş. Zeki, esprili, hoş bir delikanlıydı. Üstelik güzel mandolin çalıyor. Kimbilir nasıl sevinir. Bakarsın soğuk karşılar, olur olur. Çıktım merdivenleri. Büyük bir mağaza. Her yan malzeme sandıkları, kutularla dolu. Ortada yaşlıca, gözlüklü bir adam oturuyor kasanın yanındaki masada. Muhiddin'i andırmıyor hiç. Gerçi o da bencileyin yetmişini çoktan aşmış olmalı, gençliğimizden eser kalmaması doğal da, gözler kolay değişmiyor, ele veriyor kimliğini insanın. Yine de sordum nerede olduğunu. Adam, tuhaf, biraz kederli, "Öleli yedi yıl oluyor efendim," dedi, "kızı yönetiyor mağazayı". Saçlarımın dibi terledi. Caydım açıklamaktan, yara kaşımanın anlamı yok, sadece uzun süredir görüşemediğimizi söylemekle yetindim. Adam istediğim sargı bezine çok uygun fiat verdi, özenle paket yapıp, uzattı.

Aşağı yukarı kırk beş yıl önce nasıl uyardığımı anımsadım genç dostumu, mağazasından çıkıp Büyük Posta Caddesi'ne saparken.

Evimizin kapısına yaklaştığımda, sokağa açık pencereden sözlerini bildiğim bir tangonun yumuşak melodisi çalındı kula-

ğıma, mandolin eşlik ediyordu kemana. Şaşırdım. Ceylan açtı kapıyı. Gülümseyerek, "Muhiddin Bey uğradı," dedi, "mandolinini de getirmiş, birlikte geçiyorduk bir iki bildiğimiz parçayı." Asıldı suratım hemen. Muhiddin de sevimli, utangaç bir yüzle sürpriz yapmayı düşündüklerini ekledi. Demek görüşülmüş, sözleşilmiş haberim olmadan. Pek renk vermedim ama, Muhiddin'e hafifçe çıkıştım: "Galiba Adranos'un İzmir olmadığını düşünememişsiniz. Tekerrür etmesin lütfen." Kızardı, özür diledi, çekti gitti. Bir süre görüşmedik, kuşkusuz evimize de gelmedi. Doğal olarak Ceylan'ı da aptallıkla suçlamıştım.

Bir ben kaldım bu dünyada. Yoksun kaldım mandolin-keman düetinden. İyi mi oldu?

Müsaade Sizin

Annemin Ceylan'ın mezarına kapanıp, "Ben torun bekliyordum senden, ne yaptın böyle yavrum!" sızlanması, Hande'yle gerdeğe girdiğimiz gece yatağımıza konan bez bebek, içeriğini hâlâ tam bilemediğim, ama sezinlediğim annemin Hande'nin iş adresine gönderdiği mektup, bir yazgı üçgeninin kenarları gibi geliyor şimdi bana.

Hande'nin çocuk saplantısı gitgide ev içi hırgürün başlıca nedeni haline gelmişti. Durmadan öğütlenen doktorlara gidiliyor, salık verilen ilaçlar alınıyor ya da yöntemler deneniyor, hiç bir önlem de alınmadığı halde sonuç yok. Bir aralık kusurun –kusursa– bende de olabileceği savı ileri sürüldü. İçimi acıtsa da savundum, benim çocuğum olmuştu, biliyordu pek âlâ. Hem neden bunca vazgeçilmez istek. Bizi birbirimize bağlayacak tek bağ bu doğa olayı mı olacak? Dinlemiyor. Israrı karşısında ben de yoklandım. Tam tersine testi yapan doktor döllenme yeteneğimin güçlü olduğunu açıkladı. Bir süre ses soluk kesildi. Oysa uyuşmazlıktan gayrı öne sürülen bir neden de belirtilmiyordu. Onun da hiç bir özrü yoktu. N'apalım. Yine de bir ara izinler alındı, Kızılcahamam Kaplıcaları'na gidilecek. Kür yapılacak on beş yirmi gün, kadının gebe kalması işten değilmiş uydurmaları.

Gidildi. İlçede kaplıcalara yakın evlerde oda kiralanıyor, haftalık, aylık, on beş günlük. Birini gözümüz tuttu. O kadınlar bölümüne, ben erkekler bölümüne taşınacağız kaplıcanın. Geceleri de görev gereği sevişilecek. Ne ki kiraladığımız evden

daha bir hafta dolmadan kaçmak zorunda kaldık. Garip gelenekleri vardı Kızılcahamamlı kadınların. Sabahın köründe komşulardan birinin bahçesinde toplanılıyor, o gün ya da birkaç gün ne pişirileceği üzerine bağırış, çağırış tartışıldıktan sonra dağılınıyor. Herhalde alınan kararları uyguluyorlar. Ne ki tören en az iki saat sürdüğü için, bölünen uykunu tamamlayabilirsen tamamla.

Kızılcahamam girişinde temiz görünüşlü bir otel ilişmişti gözüme. Valizimizi yüklendim. Çıktık odamıza. Oh be! Akşam yemeğinden sonra yorgun argın devrildik yatağımıza, ama dışarıda belediye hoparlöründen verilen zamanın moda şarkıları kesilmiyor bir türlü. Halk istiyormuş meğer. Gece yarısına yaklaştık gibi. Hava da iyice sıcak. Pencereleri kapasak bile gümbür gümbür çalınıyor, şarkılar, türküler. Tam aman sustu derken, otelin holü yönünden pat! küt! tavla şakırtıları yankılanmaya başlamaz mı? Arada küfürlü, kahkahalı sesler. Dayanamadım, indim aşağı pijamalarımla. Beni görünce otel işleticisi ayaklandı. "Hayrola beyefendi, bir isteğiniz mi var?" "Var ya, müsaade etseniz de biraz uyusak." Yanıt hoştu doğrusu. "Müsaade sizin, uyuyun beyefendi!"

Fattuş

Arap salatası. Hande'nin annesi Bolivya'lı mı? Sanırım akrabaları Lübnan'dan oraya göç ettikleri için öyle diyorlar. Oysa tip olarak yadsınmaz, şaşmaz nitelikler. Kocaman gözler, akları kahverengi, esmer ten, kapkara saçlar. Hande'yi babası yumuşatmış. Renkli gözler. Saçları koyu kahveyse de. Hem karın doyurucu –yemek niyetine– hem ekonomik bu salata. Bayat ekmek, geçik domates, kuru ya da yaş bol soğan, varsa kekik, marul, semizotu, sirke-zeytinyağı... Kalabalık konuklarımız oldu mu, büyük bakır tepsimizi fattuşla doldururdu Hande. Yanında beyaz bira. Dalkaşık yeniyor, küp gibi şişiriyor karınları. Kimler yoktu ki konuklar arasında. O zamanlar daha pek tanınmamış, genç yazar, çizer, müzisyen takımı genellikle. Hande müzisyenlerle röportajlar yapmayı sürdüyor. Yayınlanıyordu radyodan. Hiç unutmam, bir gece şimdi yaşamayan, genç, titiz, yetenekli bir müzikçiyle röportaj yaptı. Teybe alıyoruz sesini, evde. Sorulara verdiği yanıtları eksik saydı ya da beğenmedi mi sil baştan yapılıyor. Saatler saatleri kovaladı. Bir yandan kuruyemişle rakı içiliyor. Arada müzisyen, Hande'nin avucunda unutuyor zarif ellerini. Elbet ayrımındayım. Bu kerte uzatması boşuna değil. Belli eder miyim! Dostluklar da kurulmuştu bizim bodrum dairesinde. Oğuz Atay, İlhan Berk, Cevat Çapan, Can Yücel gibi...

Can'la bir serüvenimiz var ki, anlatılmaya değer. Güler'le evliydiler sanırım. "Bir gün bizim evde rakılı yemek yiyelim," dedik. Akşam işten çıkınca Tuna Caddesi'nden aşağı yürüyo-

rum, Can'a rastladım. "Daha erken, Goralı'da iki tek atalım, gel!" dedi. Canıma minnet. Votkalı biraları önce yavaş, sonra hızlı devirmeye başladık. Ortak konumuz *La Strada* adlı film. İkimiz de yere göğe koyamıyoruz filmi. Fellini miydi yönetmen? Galiba. En hurda ayrıntıyı birbirimize aktarıyor, mest oluyoruz. Vaktin nice geçtiğini unutmuşuz. Hande'yle Güler küplere binmişler tabii. Vardık eve ki, sallanarak – sofra kurulmuş, olduğu gibi duruyor. Biz gelmeden demlenmeye başlasalardı ya! Can işi şakaya vurdu. O Güler'i kucakladı ben Hande'yi sarmaladım, barıştık, tâ be sabah neredeyse, sohbete, içkiye devam ettik...

Zaman Kıskacı

Daha bir saat bile olmadı, yataktan ite kaka kendimi kurtaralı. Depresyon diyorlar, tüm tanımlara uygun belirtiler. Tembellik dizboyu. Tıraş olmak işkence. Okumak da. Bıraksam yazmayı, zaman gülle gibi oturacak yüreğime. O korkuyla birkaç laf daha etmeye çabalıyorum. Lidanil aldım dün gece. Uyandıkça –ki sıklaştı iyice– doğru tuvalete gidiyorum, gereği yokken. Dün gece iki tablet yuttum, kalkamadım. Bu kez de samankafa haldeyim. Belki üşenmesem de kahve yapsam kendime iyi gelecek. Zira yine yataktan bekleyeceğim umudu. Nece bu umut sözcüğü. Tüm dillerde kullanılan bir kavram olmasa bunca sıkılınmazdı ola ki! Yerine yaratılamayacak güç, yaşamayla ikiz. Yazdıklarımı yok etme güdüsü öylesine bastırıyor ki, hep kıyısından dönüyorum uyanılmaz uykunun.

Gaipten Bir Ses

Telefon. "Kafam bozuk, tamire muhtaç" diyor. Belki yıl oldu aramayalı. Ben de aramıyordum. Karşılıklı yakındık durduk. Hani ağzımı yarım açmak bile içimden gelmiyor. Bacaklarımı zor sürüklüyorum. Balonla açılan sağ bacağımın damarları yine tam değilse bile tıkandı galiba. İlaçlarla idare etmeye çalışıyorum ya, bir gün tümden tıkanacak korkarım. "Yürü" deniyor, her kafadan buyruk bu. Amaçsız, sağa sola yalpalayarak mı?

Son'a ne kaldı? Son diyememekten ödüm kopuyor. Hey gidi kavgalı, şamatalı, küfürlü günler, hepsini arar oldum. Emine dikkatimi çekmişti. Hâlâ horoz ölür hikâyesi. "Güzelsin," denilmesinden hoşlanmayan kadına rastlamadım. O da bana: "Kimbilir nice fırtınalı geçti hayatınız!" dedi. Yazık ki geçti. Di'li geçmiş, en kötü çekim türü, 'geçiyor' diyebilmeli, hep şimdi almalı tüm zamanların yerini; bir boş, zavallı, zırva istek.

Final Yaygarası

Bu kez tamamlamaya –ne demekse– zamanım kalmayacak korkusunu yaşıyorum. Dayanılmaz bu panik, iç sıkıntısı, boşluk duygusu. Sinan geçen gün, yarı çıkışırca, "Yapma böyle ağa," dedi. Neyi? Yapılacak bir şey yok ki yapmayayım. Ters türs konuşmaları becerebiliyorum şimdilik. Hani şaşırtıcı sayılan. Yine de birbirine bağlanınca düz, mantıklıya çıkan sözler sanırım ağzımdan çıkanlar, kulaklarımın henüz duyduğu. Ölümlü olmak bunca mı acıklı, korkunç. Peki olmamak sanısına kapılıp gelişigüzel yaşayabilmek mi beceri isteyen kolay iş.

Tortu

Sadece kemanını vermedim. Yıllar sonra yeğenine armağan ettim. O da öğrenememiş doğru dürüst, evlerinin bir duvarına asmış.

Ben zaten hiç beceremedim, hiçbir şey, iç yangını anılar yaratmaktan başka.

Düşünüyorum da kendimi Samuel Beckett'e yakın buluyorum! Bak hele! Ayşegül Yüksel'in incelemesini okuduktan sonra, bu benzeşirliğe daha çok inanır oldum. Her şeye karşın, yaşamayı sevmesem de, yaşamaya katlanacağımı sanıyorum. Ölümün birdenbireliğinden korkmadığımı utangaç sesle söyleyebilirim. Sürünmekten korkuyorum, hem de dayanılmaz biçimde. Ortak kanı da bu herhalde. Kiminle konuşsam, ölümün de hayırlısından söz ediyor. Yergiye, komediye yatkındım eskiden. Daha doğrusu kara mizaha. Şimdilerde o türden de sıkılır oldum. Kalemim ister istemez boz, karanlık yollara sapmakta.

